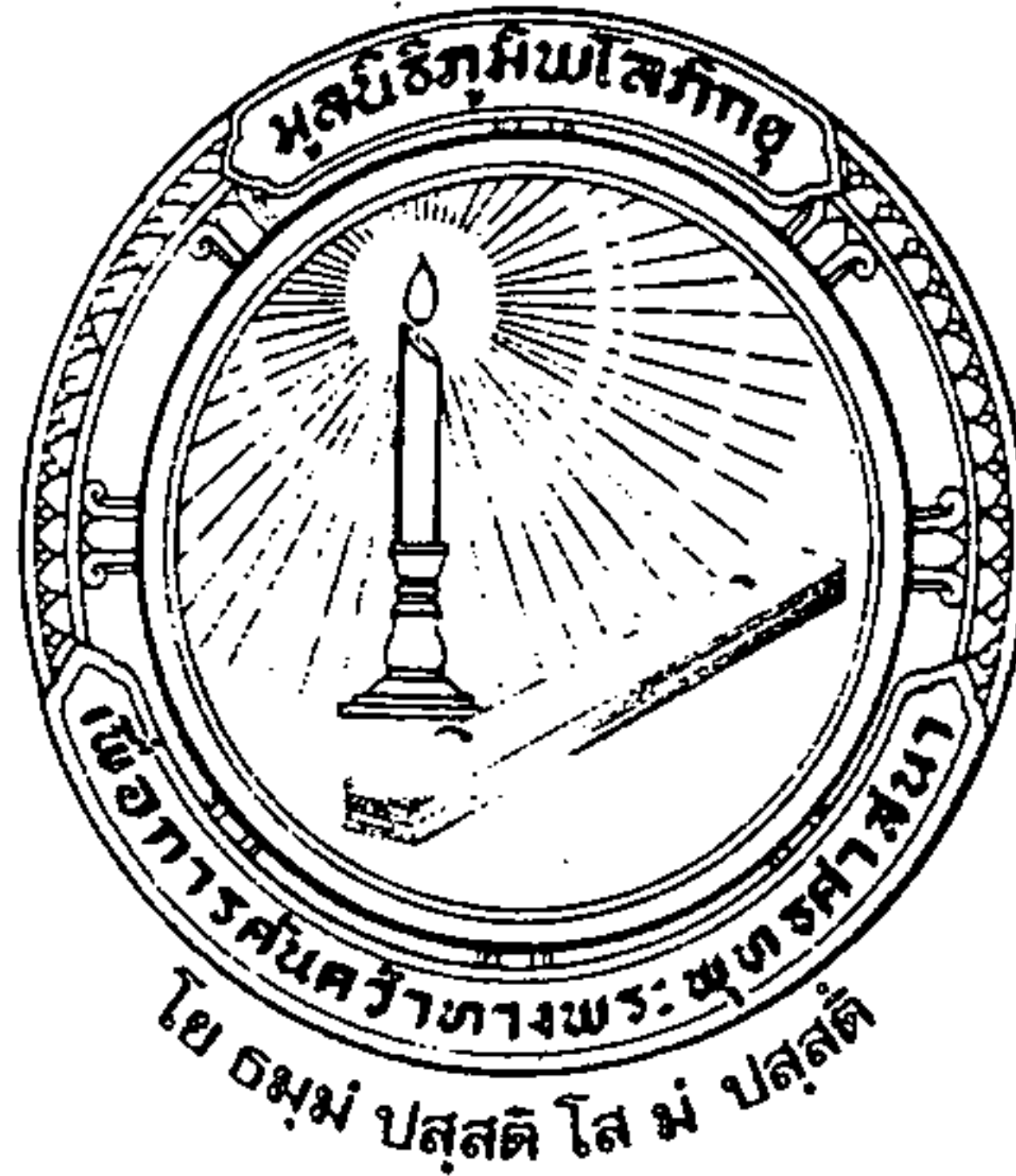

BBF00091

ธรรมบทและจัมมปะตักกุฎกกา

(บาลี-ไทย)

ภาค ๒

DHAMMAPADA and DHAMMAPADATTHAKATHĀ

(PĀLI-THAI)

PART II

ฉบับภูมิพโลภิกขุ

เป็นที่ระลึกในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ

ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช

๕ ธันวาคม ๒๕๓๐

คุณกึ่งกาเบอญ์ ชาร์กษะยงนันท์

สร้างไต่ศานแม่่ม่วย แซ่แต้ เพื่อกวางเป็นพุทธบูชา

โครงการปริวรรตอักษรขอมและอักษรโบราณท้องถิ่น

ชำระ และ แปลพระคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเป็นภาษาไทย

ISBN 974-8288-76-5

พระบรมราชาวาท

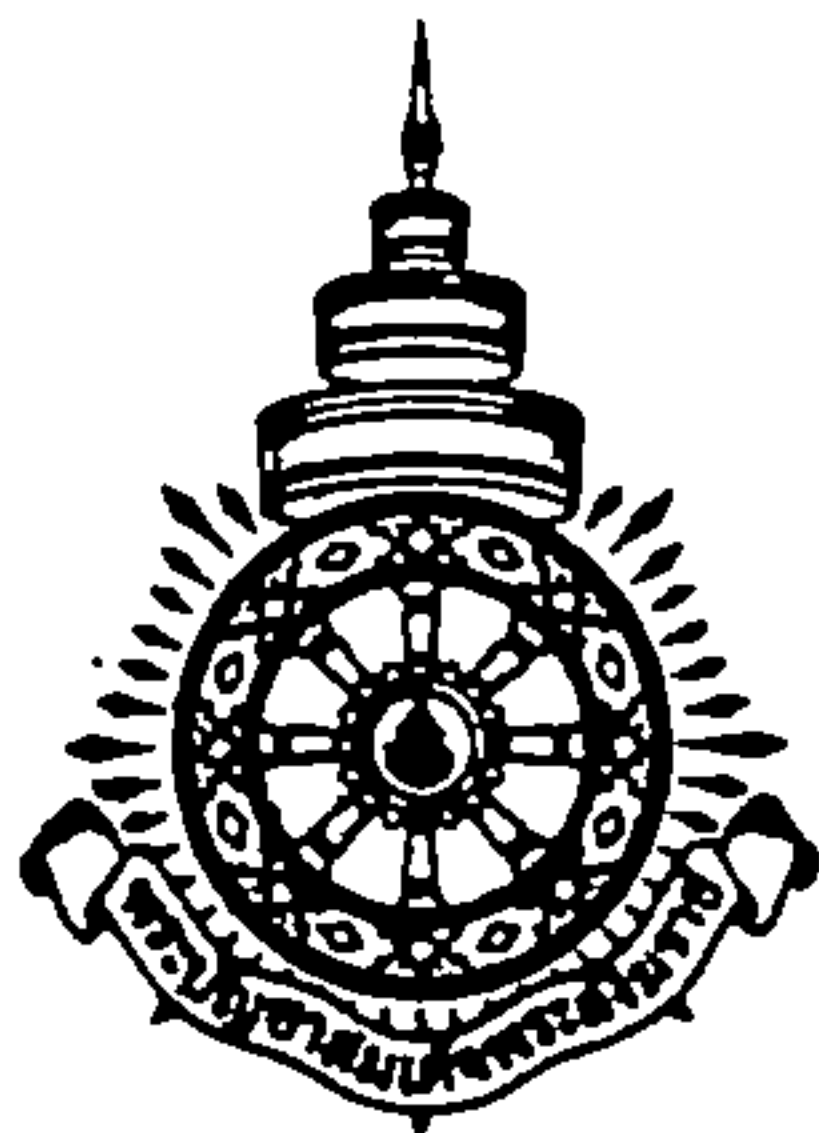
“ฉันขออุทิศไมทณา ขอให้ทำต่อไปอย่าหยุดเสีย
ฉันสับสนุนนางนรีร้อยเปอร์เซ็นต์เต็ม ให้ทำต่อไป
เป็นการช่วยให้คนเข้าถึงธรรม

การแปลคำขาสีมาเป็นคำไทยนั้น ถึงจะรัง
ให้จงหนัก อย่าให้ขัดแย้งกันก็ได้เป็นอันขาด เพราะ
ตัวขัดแย้งกันแล้ว จะทำให้เกิดความขงยากแก่
นักศึกษาคือไปภายหลังว่า ที่ใดสงสัยว่าจะแปลให้เข้าใจ
ไม่ได้แหม่แข็ง ก็ควรมีคำอธิบายกำกับไว้ด้วย”

(พระบรมราชาวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน
พระราชทานแด่สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช ญาณโมทยมหาเถระ
และคณะกรรมการของสมาคมศูนย์ค้นคว้าทางพระพุทธศาสนา ในโอกาสเข้าเฝ้า
น้อมเกล้าฯ ถวายพระคัมภีร์แปลเป็นภาษาไทยฉบับแรก เมื่อ ๓ ธันวาคม ๒๕๐๖)

คุณแม่ม่วย แซ่เต๋

ที่ ๒/๒๕๒๗

เรื่อง การจัดทำพระคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาฉบับภูมิพโลภิกขุ

อาศัยพระบัญชา ที่ ๑/๒๕๒๗ เรื่องการตรวจชำระพระไตรปิฎก ลงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๗ เนื่องในวโรกาสที่สมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้าองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก จะเจริญพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบนักษัตร ใน พ.ศ.๒๕๓๐ นั้น และโดยที่มูลนิธิภูมิพโลภิกขุเพื่อการค้ำจุนทางพระพุทธศาสนา ได้จัดทำโครงการปริวรรตอักษรขอมและอักษรโบราณท้องถิ่น ชำระและแปลพระคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากมหาเถรสมาคมและได้รับการอุดหนุน โดยงบประมาณแผ่นดินอยู่แล้ว

จึงให้มูลนิธิภูมิพโลภิกขุ ส่งเสริมงานการตรวจชำระพระไตรปิฎกโดยพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อเอื้ออำนวยในการประสานประโยชน์ โดยจัดทำพระคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ชั้นอรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา โขชนา ปกรณ์วิเสส สัททวิเสส ฉบับภูมิพโลภิกขุ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้าในฐานะที่ทรงเป็นพระมหาธรรมราชาธิราช ให้เป็นที่ปรากฏตามโบราณราชประเพณีสืบไปชั่วกาลนาน.

สั่ง ณ วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๒๗

(สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

เพชรรัตนราชสุต

ประธานกรรมการมูลนิธิภูมิพลโลก

เนื่องในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๐ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๓๕ นับเป็นโอกาสจิตสมัยมงคลวิเศษที่ล้นเกล้าล้นกระหม่อมทั้งสองพระองค์ ทรงมีพระราชกฤษฎีกาเป็นที่ยกย่องแก่สมณพราหมณาจารย์ทั้งปวง และพสกนิกรทวยราษฎร์ โดยที่พระองค์ได้ทรงทำนุบำรุงประเทศชาติ พระพุทธศาสนา เป็นเหตุให้สถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นหลักชัยของบ้านเมืองจนทุกวันนี้ ทั้งนี้สำเร็จด้วยพระบารมีธรรม พระคุณธรรมที่ทรงดำรงอยู่ในทศพิธราชธรรม มูลนิธิภูมิพลโลก สำนักในพระมหากรุณาธิคุณ จึงจัดสร้างพระคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา อันเป็นผลงานของมูลนิธิฯ ตีพิมพ์ขึ้นถวาย ๖๑ พระคัมภีร์ เพื่อเป็นการสนองพระเดชพระคุณและเป็นอนุสรณ์วัดอุทธรรณบรรณาการ เนื่องในโอกาสจิตกาลพิเศษครั้งนี้

เพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงแต่งตั้งคณะกรรมการ อำนวยการ และคณะเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานสร้างพระคัมภีร์ เนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ดังต่อไปนี้

คณะกรรมการอำนวยการ

๑. จอมพลประภาส จารุเสถียร (ถึงแก่อนิจกรรม)
๒. ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร
๓. คุณหญิงจวบ จิรโรจน์
๔. ท่านผู้หญิงหม่อมราชวงศ์หญิงรสลิน คัคณางค์ (ถึงแก่อนิจกรรม)
๕. ท่านผู้หญิงอรุณ กิตติยากร ณ อยุธยา
๖. ท่านผู้หญิงชนัตถ์ ปิยะอุย
๗. คุณหญิงแสงเดือน ณ นคร
๘. คุณหญิงวัลลีย์ วีระปรีย
๙. คุณหญิงเฟื่อง ชลิตอาภรณ์ (ถึงแก่อนิจกรรม)
๑๐. คุณหญิงสมนึก เปรมวัฒนะ
๑๑. คุณหญิงสงวนศรี จันทรางศุ
๑๒. พลเอกประพัทธ์ กวานนท์ (ถึงแก่อนิจกรรม)
๑๓. คุณหญิงสัตยวดี กวานนท์ (ถึงแก่อนิจกรรม)
๑๔. คุณหญิงวรรณิ วิทยะสิรินันท์
๑๕. คุณหญิงสุภัทรา ตันติพิพัฒน์พงศ์
๑๖. อธิบดีกรมการศาสนา
๑๗. อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์
๑๘. นางประภา จัยวัฒน์ (ถึงแก่กรรม)
๑๙. นางอวยพร ปัตตพงศ์ (ถึงแก่กรรม)
๒๐. นางอุษา จารุคุล
๒๑. นางยุพนา ธรรมโกวิท (ถึงแก่กรรม)

๒๒. นางประไพ อมาตยกุล (ถึงแก่กรรม)
๒๓. ศาสตราจารย์พิพัฒน์ สุจินดา
๒๔. ศาสตราจารย์วิสุทธ์ บุษยกุล
๒๕. รองศาสตราจารย์ศรีกาญจน์ สุจินดา
๒๖. นางเสริมศรี เอกชัย (ถึงแก่กรรม)
๒๗. นางสมจิตต์ สิทธิไชย
๒๘. นางลำยอง หารินสุต
๒๙. นายชุมศักดิ์ เตชะเสน
๓๐. นางประณีต เตชะเสน
๓๑. นางประกอบเกียรติ ชาญเลขา (ถึงแก่กรรม)
๓๒. นางสุกัญญา คุจศรีวัชร
๓๓. นางพงษ์เพ็ญ คำรงรัตน์
๓๔. คุณหญิงสุจิตรา (จิราธิวัฒน์) มงคลกิติ
๓๕. นางประสพศรี ประเสริฐสม
๓๖. นางสาววิไลลักษณ์ จารุคุล
๓๗. นายปราโมทย์ สัจฉกร
๓๘. นายพุทธรี กุวานนท์
๓๙. นายระพีพันธ์ จารุคุล
๔๐. นางสาวบุญนาค ศตะภูริ
๔๑. นางสาวบุญรักษ์ นาครัตน์
๔๒. นายมณีพันธ์ จารุคุล กรรมการและเลขานุการ
๔๓. นายสิริ เพ็ชรไชย กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะผู้ำนวยการจัดสร้างพระคัมภีร์ ฉบับภูมิพลโลกุ

๑. นายมณีพันธุ์ จารุคูล	ผู้ำนวยการ
๒. นางอุษา จารุคูล	รองผู้ำนวยการ
๓. นายสิริ เพ็ชรไชย	หัวหน้าฝ่ายวิชาการ

คณะนักวิชาการประจำ

๑. นายสิริ เพ็ชรไชย	ป.ธ.๕
๒. พระมหาเฉลียว เปสโร	ป.ธ.๕
๓. นายสุวรรณ จินต์ประชา	ป.ธ.๕
๔. นายสังคม ศรีราช	ป.ธ.๕
๕. นายทวี ศรีทองอินทร์	ป.ธ.๕
๖. พ.อ.คง แจ้งไพล	ป.ธ.๕
๗. อุบาสิกาสมศรี จารุเพ็ง	บ.ศ.๕
๘. นายบุญมา จิตจรัส	ป.ธ.๘, ปริญญาโท
๙. นายภิญโญ ล่องสกุล	ป.ธ.๘, ปริญญาโท
๑๐. นายทองดี พันโน	ป.ธ.๘
๑๑. นางศิริรัตน์ ค้วงสน	บ.ศ.๘
๑๒. พระมหาอภัย อุปปติสโส	ป.ธ.๗
๑๓. นายบรรจบ พุกพญา	ป.ธ.๗
๑๔. อุบาสิกาจรยา บัวสุวรรณ	บ.ศ.๖
๑๕. นางสาวนันทนา เพ็ชรไทย	ศศ.บ.(โบราณคดี)

๑๖. อุบาสิกาพรทิพย์ ศูนย์จันทร์	นักปริวรรตอักษร
๑๗. อุบาสิกาพรม เกิดเกษม	นักปริวรรตอักษร
๑๘. อุบาสิกาบุญเกื้อ ไพโรจน์	นักปริวรรตอักษร

คณะนักวิชาการพิเศษ

๑. นายไชยวัฒน์ กปิลกาญจน์	สธ.บ.(จุฬา)
๒. พลเรือตรี ดร.สุรจิต สงสกุล	ป.ธ.๘, Ph.D.
๓. น.อ.ทองย้อย แสงสินชัย ร.น.	ป.ธ.๕
๔. น.อ.วินัย ตะเกापงษ์ ร.น.	ป.ธ.๕, Ph.D.
๕. น.อ.สารี อินสอน ร.น.	ป.ธ.๕
๖. นายพิสิฐ เจริญสุข	ป.ธ.๕, อ.ม.(จุฬา)

คณะเจ้าหน้าที่ธุรการ

๑. นางถาวร ศรีปราสาท
๒. นายพัฒน์ ประกอบบุญ
๓. ร.อ.เกษม กระจกทอง
๔. นางพิกุล บำรุงผล
๕. นางสาวพวงเงิน อุษชิน
๖. นางสุภา วรรณพงษ์
๗. นางจิตตรา อมระรักษ์

(๑๔)

๘. นางทิพย์วดี ภูทอง
๙. นางปนัดดา เอี่ยมวุฒิ
๑๐. นายเฉลิมชัย ทองมี
๑๑. นางชนก อภัยเสวตร์
๑๒. นางรัตยา บัวยังตุม
๑๓. นายขรรยง แวงคำ
๑๔. นายทองสุข ทูมนาหาด
๑๕. นางสาวจิรัญญา เว้นบาป
๑๖. นางชลอ วรรณจันทร์

ขอจงถึงความเจริญงอกงามไพบุลย์ ในธรรมของสมเด็จพระสัมมา-
สัมพุทธเจ้าเป็นนิตย์ เทอญ.

หมายเหตุ : การแต่งตั้งกรรมการ นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่ ในพระบัญชา
เป็นการแต่งตั้งโดยตำแหน่ง.

โครงการปริวรรตอักษรขอมและอักษรโบราณท้องถิ่น
ชำระและแปลพระตำมจารีทางพระพุทธรูปศิลาเป็นภาษาไทย

ด้วยศวามฉันทะของคณะกรรมการมหาเถรสมาคม

และ

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม

(๑๖)

พิมพ์ครั้งที่ ๒ : ๒๕๕๑

Second published : 2008

ISBN 974-8288-76-5

สงวนลิขสิทธิ์

ในการคัดลอก แปล และดัดแปลง

ไม่ว่าบางส่วนหรือทั้งหมด

All rights reserved

พิมพ์ที่โรงพิมพ์มูลนิธิภูมิพลโลกิขุ ในบริเวณวัดสระเกศ กรุงเทพมหานคร

Printed in Thailand

At The Bhūmibalo Bhikkhu Foundation Press,

Wat Śrakesa, Bangkok.

นิทานกถา

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เสด็จอุบัติขึ้นในโลก ได้ทรงเทศนาโปรดเวไนยสัตว์ให้ได้บรรลุมรรคผลนิพพานตลอด ๔๕ พระวัสสา คำสอนของพระองค์ที่ทรงแสดงแล้ว ทรงบัญญัติแล้ว เรียกว่า พระธรรมวินัย ทรงตั้งไว้เป็นศาสดาแทนพระองค์ เมื่อเสด็จดับขันธปรินิพพาน จัดเป็นพระสัทธรรมอย่างหนึ่งเรียกว่า พระปริยัติสัทธรรม ในบรรดาพระสัทธรรมทั้งสาม พระปริยัติสัทธรรม มีความสำคัญมาก เมื่อพระปริยัติสัทธรรมยังดำรงอยู่ตราบใด พระปฏิบัติสัทธรรม และ พระปฏิเวธสัทธรรม ก็ยังคงดำรงอยู่ตราบนั้น เมื่อพระปริยัติสัทธรรมเสื่อมสูญแล้ว พระปฏิบัติสัทธรรม และพระปฏิเวธสัทธรรมก็ดำรงอยู่ไม่ได้ เพราะฉะนั้น พระปริยัติสัทธรรมจึงเป็นมูลรากของพระศาสนา เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว พระอรหันตสาวกทั้งหลายมีพระมหากัสสปเถระ เป็นต้น ได้ยกเอาคำสั่งสอนอันเป็นพระพุทธวจนะขึ้นสู่การสังคายนาเป็นครั้งแรก ด้วยภาษาบาลี อันเป็นภาษาที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมแก่ชาวโลก โดยจัดหมวดหมู่เรียกว่า พระไตรปิฎก ได้แก่ พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และ พระอภิธรรมปิฎก พระไตรปิฎกนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ปาฬิหรือ พระบาลี

กุลบุตรผู้หวังความตั้งมั่นยั่งยืนแห่งพระสัทธรรม จำเป็นต้องศึกษาพระไตรปิฎกหรือพระบาลีนี้ให้รู้ซึ่ง ทั้งบทพยัญชนะและอรรถะ จึงจะปฏิบัติได้ถูกต้องตรงตามพระพุทธวจนะ ได้มีการศึกษาเล่าเรียนในด้านพระปริยัติสัทธรรมนี้สืบมาตั้งแต่ครั้งพระพุทธเจ้ายังทรงพระชนมชีพอยู่ จัดเป็นฐานะในพระศาสนาอย่างหนึ่งเรียกว่า คันถฐานะ คู่กับ วิปัสสนาฐานะ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติอันเป็นส่วนแห่งพระปฏิบัติสัทธรรม การศึกษานั้นย่อมมีครูบาอาจารย์สั่งสอน และบันทึกคำสอนตลอดทั้งมติวินิจฉัย โดยท่านผู้รู้พระพุทธานุชาธิบายเรียกว่า พระอรรถกถาจารย์ตามความหมายที่แท้จริงนั้น พระอรรถกถาจารย์ หมายถึง พระอรหันต์ผู้เป็นสังคิตติกาจารย์ในครั้งแรก มีพระมหากัสสป พระอุบาลีและพระอานนท์ เป็นต้น เมื่อได้มีการสั่งสอนและการบันทึกคำสอนไว้ พระสงฆ์สาวกก็ได้ศึกษาเล่าเรียนต่อ ๆ กันมา คัมภีร์ดังกล่าวนี้เรียกว่า อรรถกถา มีการบันทึกไว้ด้วยภาษาบาลี ภาษาเดียวกับที่ใช้

(๑๘)

บันทึกพระไตรปิฎก เมื่อพระพุทธศาสนาได้เคลื่อนจากชมพูทวีปมาตั้งมั่นอยู่ใน
ลังกาทวีปแล้ว ได้มีการสั่งสอนและบันทึกไว้ด้วยภาษาสิงหพอันเป็นภาษาของชาวเกาะ
สำนักที่มีชื่อเสียงเกี่ยวกับพระคัมภีร์อรรถกถาเหล่านี้ ได้แก่ สำนักมหาวิหาร ใน
ลังกาทวีป การที่จะทำความเข้าใจเรื่องราวในอรรถกถา กุลบุตรจำต้องศึกษาภาษา
สิงหพก่อน ซึ่งเป็นการยากลำบากแก่กุลบุตรผู้ใคร่การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง คำอธิบาย
ธิบายพระพุทธวจนะจึงไม่แพร่หลายกว้างขวางเท่าที่ควร อาศัยเหตุนี้ เมื่อพุทธศักราช
ล่วงได้เก้าร้อยปีเศษ พระเถระทั้งหลาย มีพระพุทธโฆษะ พระพุทธทัตตะ และ
พระธัมมปาละ เป็นต้น จึงได้แปลอรรถกถาภาษาสิงหพเป็นภาษาบาลี อันเป็นต้นตอภาษา
จึงเป็นเหตุให้พระพุทธศาสนาได้แพร่หลายเป็นประโยชน์เกื้อกูลไปทั่วโลก

ต่อมา ได้มีการแต่งอธิบายความในอรรถกถาเป็นคัมภีร์ เพื่อให้เข้าใจ
พระพุทธวจนะชัดเจนยิ่งขึ้น เรียกว่า ฎีกา มีทั้งคัมภีร์ฎีกาเดิมเรียกว่า มุลฎีกา และคำ
อธิบายฎีกาเดิมต่อมาอีกเรียกว่า อนุฎีกา แล้วยังมีคัมภีร์แก้ไขข้อความที่เป็นเงื่อนงำ
ข้อขอดที่ชวนสงสัยให้หายสงสัยเรียกว่า คัมภีร์บท อีกชั้นหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีคู่มือเป็น
หนังสือประกอบในการแปลคัมภีร์ต่าง ๆ บอกสัมพันธภาพ บอกความหมายของศัพท์
แสดงไวยากรณ์แยกแยะให้เข้าใจเชิงศัพท์อีกชั้นหนึ่งเรียกว่า อรรถโยชนา คัมภีร์เหล่านี้
ล้วนเป็นประโยชน์แก่กุลบุตรผู้ศึกษาพระคัมภีร์พระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง และทั้ง
เป็นคู่มือในการแปลให้ถูกต้องอีกด้วย คัมภีร์ดังกล่าวเหล่านี้แต่งรับกันเป็นสายตรงบ้าง
เป็นปกรณพิเศษ แต่งเป็นเรื่องเฉพาะ เช่น พระคัมภีร์วิสุทธิมรรคหรืออภิธัมมัตถ-
สังคหะ เป็นต้นบ้าง ซึ่งจัดอยู่ในชั้นอรรถกถา แล้วยังมีคัมภีร์แก้ต่อมาเรียกว่า ฎีกา เช่น
มหาฎีกาชื่อปรมัตถมัณฑุสา แก่พระคัมภีร์วิสุทธิมรรค และคัมภีร์ชื่ออภิธัมมัตถ-
วิภาวินี แก่ปกรณอภิธัมมัตถสังคหะ เป็นต้น

ภาษาบาลี เป็นต้นตอภาษา คือ ภาษาที่มีแบบแผน เป็นมูลภาษา คือ
ภาษาที่เป็นต้นเดิม เป็นภาษาที่รองรับพระพุทธวจนะซึ่งเรียกว่าพระบาลี และเป็น
ภาษาที่ใช้อธิบายพระพุทธวจนะอื่น ๆ อีกด้วย นักปราชญ์ได้แต่งไวยากรณ์ของภาษา
บาลีไว้เป็นหลักฐาน เพื่อให้ศึกษารู้ความหมายของคำนั้น ๆ ได้ถูกต้องถ่องแท้
ถ้าขาดความเข้าใจหลักภาษาอันเป็นนิรุกติศาสตร์เสียแล้ว ย่อมจะเกิดความเข้าใจผิด
ลุ่มหลงในอักษรและบทต่าง ๆ ได้ ดังนั้น กุลบุตรผู้ใคร่ศึกษาจำต้องศึกษาให้รู้

ไวยากรณ์ของภาษาบาลีอย่างแจ่มชัด จึงจะเข้าใจพระพุทธรวณะได้ถูกต้อง คัมภีร์
ไวยากรณ์เหล่านี้ เรียกว่า สัททวิเสส บ้าง สัททศาสตร์ บ้าง นิรุตติศาสตร์ บ้าง

เมื่อพระพุทธศาสนาได้แพร่หลายมาสู่ประเทศไทย ก็ได้แพร่มาพร้อมกับ
คัมภีร์ต่าง ๆ มีพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์พิเศษ และสัททวิเสส
เหล่านี้เป็นต้น และได้จารไว้ด้วยอักษรขอมในใบลาน ผู้ศึกษาภาษาบาลีจึงต้องเรียน
อักษรขอมก่อน แล้วจึงศึกษาเล่าเรียนพระคัมภีร์ทำความเข้าใจพระพุทธรวณะ ทรงจำ
ไว้ และเทศนาสั่งสอนต่อ ๆ กันมา ทุกยุคทุกสมัยจนถึงยุครัตนโกสินทร์นี้

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ได้ทรงมี
พระราชปรารภอาราธนาพระสงฆ์เถรานุเถระ รับการชำระปริวรรตอักษรขอมที่
บันทึกพระไตรปิฎกภาษาบาลีออกเป็นอักษรไทยแล้วตีพิมพ์พระไตรปิฎกอักษรไทยนี้
เผยแพร่ออกไปในวัดวาอารามต่าง ๆ ตลอดทั้งในและต่างประเทศ เป็นการเฉลิม
พระเกียรติยศ พระราชกฤษฎีกาบริหาร ที่ทรงเป็นธรรมิกราชาธิราชในโลก ต่อมา
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ก็ได้ทรงอุปถัมภ์สร้างคัมภีร์
อรรถกถาจากอักษรขอมภาษาบาลีมาเป็นอักษรไทยภาษาบาลีนี้ บรรดาพระบรมวงศา-
นวงศ์ต่างทรงมีพระศรัทธาประสาธะ โดยเสด็จพระราชกุศล จัดพิมพ์สร้างไว้ใน
พระพุทธศาสนา ให้เป็นที่ปรากฏในโลก เป็นคุณูปการแก่พระพุทธศาสนาเป็น
อย่างยิ่ง กาลต่อมาการทำพระคัมภีร์อักษรขอมเป็นอักษรไทยได้หยุดชะงักไปชั่ว
ระยะหนึ่งประมาณ ๕๐ ปีเศษ ทำให้คัมภีร์พระพุทธศาสนาในประเทศไทย ซึ่งมีอยู่
ในอักษรขอมต้องชะงักกันไป ไม่แพร่หลายเท่าที่ควร

ด้วยเหตุนี้ มูลนิธิภูมิพลโลกขุ ซึ่งตั้งขึ้นตามพระราชดำยาของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน โดยได้รับพระบรมราชานุญาตเมื่อ
พ.ศ.๒๕๑๕ จึงได้ทำโครงการปริวรรตอักษรขอมและอักษรโบราณท้องถิ่น ชำระและ
แปลพระคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเป็นภาษาไทยเสนอคณะสงฆ์ผ่านกรมการศาสนา
ได้รับความเห็นชอบจากมหาเถรสมาคม ตามมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๑/๒๕๑๖
และได้รับความสนับสนุนจากรัฐบาล โดยให้เงินอุดหนุนเป็นรายปีผ่านกรมการศาสนา
ให้ดำเนินการตามโครงการนี้ เพื่อให้พระคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาภาษาบาลีได้รับ

(๒๐)

การชำระให้ถูกต้องเสียชั้นหนึ่งก่อน แล้วจึงแปลเป็นภาษาไทย ตามขั้นตอนแห่งการปฏิบัติงาน

การปริวรรตอักษรขอมเป็นอักษรไทยก็ดี การชำระพระคัมภีร์ภาษาบาลีให้ถูกต้องก็ดี จำเป็นต้องสอบทานกับคัมภีร์อื่น และฉบับต่างประเทศเท่าที่จะหาได้ ต้องอาศัยผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญในภาษาบาลีเท่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน และจำต้องฝึกฝนบัณฑิตให้สืบต่องาน เพื่อถ่ายทอดความรู้การทำงานให้ต่อเนื่องกันไปโดยไม่ขาดสาย งานพระคัมภีร์จึงจะสมบูรณ์และถูกต้อง เมื่อต้นฉบับภาษาบาลีถูกต้อง การแปลสู่ภาษาไทยก็ถูกต้อง

มูลนิธิภูมิพลโลกิขุ นอกจากได้รับความอุปถัมภ์จากรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการให้เงินงบประมาณแผ่นดินอุดหนุนโครงการแล้ว ยังได้รับปัจจัยบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธาสร้างพระคัมภีร์เป็นพุทธบูชา และอุทิศให้แก่ปัจเจกบุคคลเป็นรายยก ดังได้ประกาศพระนามและนามในทุกหน้าพระคัมภีร์ เพื่อให้ท่านผู้พบเห็นได้อนุโมทนากุศลนั้น ๆ ด้วย

สำหรับพระคัมภีร์ธรรมบทและธัมมปทัฏฐกถา บาลี-ไทย ภาค ๒ นี้ คุณกิ่งกาญจน์ อารักษ์พุทธนันท์, สร้างให้คุณแม่ม่วย แซ่แต้ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา และเพื่อเป็นที่ระลึกในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๐ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๕ รอบ เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๓๕

มูลนิธิภูมิพลโลกิขุ ขออนุโมทนากุศลไว้ ณ ที่นี้ ขออำนาจแห่งมหากุศลอันบังเกิดจากการบริจาคต์ทรัพย์สร้างพระคัมภีร์นี้ ได้โปรดบันดาลให้ คุณกิ่งกาญจน์ อารักษ์พุทธนันท์, สร้างให้คุณแม่ม่วย แซ่แต้ ประสบความสุข ความเจริญ มีความเกษมสันต์ยืนค้ำยืนในธรรมตลอดไปทุกเมื่อ เทอญ.

มูลนิธิภูมิพลโลกิขุ
เพื่อการค้นคว้าทางพระพุทธศาสนา

คำปฏิญญา

ในการจัดสร้างพระคัมภีร์ ตามโครงการปริวรรตอักษรขอมและอักษรโบราณท้องถิ่น ชำระและแปลพระคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเป็นภาษาไทย นั้น มูลนิธิภูมิพลโลกิยกุได้มีจุดประสงค์ที่จะสร้างพระคัมภีร์พระพุทธศาสนา ภาษาบาลี คือ อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา คัมภีร์ อรรถโยชนา ปกรณ์พิเศษ และสัตทหาวิเสส ที่ยังไม่เคยมีปรากฏในอักษรไทย ให้มีเป็นฉบับอักษรไทยขึ้น และชำระสอบทานพระคัมภีร์ภาษาบาลีที่มีในอักษรไทยแล้ว แต่ยังคงคลาดเคลื่อนให้ถูกต้องบริสุทธิ ทั้งนี้ เพื่อเผยแพร่คำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้กว้างขวาง เพื่อประโยชน์สุขของมหาชนในโลก ขั้นตอนในการทำงานนี้ เบื้องต้นต้องชำระอักขระและบทพยัญชนะในคัมภีร์นั้น ๆ ให้เป็นที่ถูกต้องตามพระคัมภีร์ดั้งเดิมก่อน แล้วจึงแปลสู่ภาษาไทย และภาษาอื่นในภายหลัง ในเบื้องต้นนี้ การตีพิมพ์พระคัมภีร์ต่าง ๆ มูลนิธิ ฯ จะจัดทำเป็นขั้นตอน ๔ ประการ คือ

๑. พิมพ์พระคัมภีร์ภาษาบาลีที่ได้ชำระถูกต้องแล้วเป็นอันดับแรก เพราะเป็นงานที่ทำสำเร็จก่อน และเพราะพระคัมภีร์ภาษาบาลีเป็นประโยชน์แก่นักศึกษาทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งต่างได้ถือเป็นการศึกษาและอ้างอิง การศึกษาภาษาบาลี พระสงฆ์ฝ่ายเถรวาทถือเป็นหลักในการศึกษาพระศาสนา พระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทได้แผ่ไปในส่วนต่าง ๆ ของโลก พร้อมกับพระคัมภีร์ภาษาบาลี ภาษาบาลีเป็นสื่อให้เกิดความเข้าใจพระธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ครั้งพุทธกาลเป็นต้นมา

๒. พิมพ์พระคัมภีร์ภาษาบาลีตามต้นฉบับเดิม พร้อมด้วยคำแปลลงในหน้าเดียวกัน โดยแยกเป็นสองคอลัมน์ เป็นสองพาคย์ซ้ายขวาเป็นสองภาษาบาลี-ไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ยิ่งแก่พระสงฆ์เมื่อนำไปแสดงพระธรรมเทศนา ที่จะอ้างอิงภาษาบาลีพร้อมกับคำแปล และจะเป็นประโยชน์แก่ท่านผู้อ่านทั่วไป โดยเฉพาะในกรณีเมื่อไม่เข้าใจคำแปล ก็จะนำพาคย์ภาษาบาลีไปสอบถามท่านผู้รู้ให้อธิบายได้ทันที

(๒๒)

๓. พิมพ์พระคัมภีร์ฉบับแปลเป็นภาษาไทย

๔. พิมพ์พระคัมภีร์ที่ได้เรียบเรียงเป็นภาษาไทยอย่างง่าย สำหรับชาวบ้านทั่วไป เพื่อให้คนไทยได้เข้าใจพระธรรมถูกต้อง ทั้งนี้ เป็นพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ที่จะให้คน "เข้าถึงธรรม"

มูลนิธิ ฯ จะทำคัมภีร์ใดในลักษณะใด ย่อมขึ้นอยู่กับกาลเทศะ และความเหมาะสมในการที่จะเผยแพร่พระคัมภีร์นั้น ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ การพิมพ์ พระคัมภีร์ธรรมบทและธัมมปัทฏฐกถา บาลี-ไทย ภาค ๒ ครั้งนี้ เป็นการพิมพ์ฉบับชำระทั้งภาษาบาลี และคำแปลเป็นภาษาไทยลงคู่ในหน้าเดียวกัน ตามคำปฏิญญาข้อที่ ๒ ข้างต้น เพื่อเผยแพร่คำสอนทางพระพุทธศาสนาให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ขออานิสงส์แห่งการสร้างพระคัมภีร์ที่ได้ตีพิมพ์ไปแล้วนี้ จงเป็นพลว-
ปัจจัยให้สรรพสัตว์ทุกหมู่เหล่าได้พบเห็นแต่ความเจริญ ไม่มีเวร ไม่มีภัย ไม่มีทุกข์
เป็นสุข ได้คัมภีร์พระธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทุกกันเทอญ.

(นายมนิพันธุ์ จารุคุณ)

ผู้อำนวยการ โครงการปริวรรตอักษรขอมและอักษรโบราณท้องถิ่นฯ

แนะนำ

ธรรมบทและธัมมปทัฏฐกถา

การแนะนำพระธรรมบทและธัมมปทัฏฐกถา เป็นเรื่องที่คุณเรียนบาลีส่วนใหญ่ทราบกันคืออยู่แล้ว แต่ถึงอย่างนั้น ถ้าขาดการแนะนำพระคัมภีร์นี้ ก็จะเป็นเรื่องที่น่าเสียดาย เพราะเหตุว่าพระธรรมบทและธัมมปทัฏฐกถานี้ เป็นวรรณกรรมที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาที่พระโหราณาจารย์ได้จัดพระคัมภีร์นี้ไว้สอบความรู้พระปริยัติธรรม ในภูมิเบื้องต้นของผู้ที่ศึกษาภาษาบาลี และผู้ที่เป็นพระภิกษุสามเณร สอบความรู้ธัมมปทัฏฐกถา จนได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ตรวจข้อสอบ ซึ่งมีแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นผู้จัดการสอบ เมื่อสอบได้ก็จะมีพระราชพิธียกย่องผู้ที่มีความรู้ในธัมมปทัฏฐกถานี้ให้มีสมณศักดิ์เป็นพระมหาขึ้น เพราะฉะนั้น จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากที่จะทำความเข้าใจในความหมายของคำ และความเข้าใจในความหมายของการศึกษาพระธรรมบทหรือธัมมปทัฏฐกถานี้

ความรู้เรื่องคำว่า "ธรรมบท"

ก่อนอื่นจะต้องทำความเข้าใจในความหมายของคำว่า "ธรรมบท" เสียก่อน ธรรมบทนี้เป็นคำที่มาจากพระบาลีว่า ธมฺมปท ซึ่งแปลทับศัพท์ว่า ธรรมบท โดยความหมาย หมายถึงชื่อพระพุทธวจนะ คือคำที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสเทศนาไว้ จัดเป็นหนึ่งใน ๘ แห่งนวังคสัตตสุตฺตํ เรียกว่า คาถา คือเป็นคำร้อยกรองหรือที่เรียกว่า ฉันทลักษณ์ พระสังคีติกาจารย์รวบรวมไว้ในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย เล่มที่ ๒๕ จัดเป็นวรรค ๆ คือเป็นพวกที่อยู่ในคำสอนลักษณะเดียวกัน เรียกชื่อต่าง ๆ ว่า

๑. ยมกวรรค เป็นเรื่องพระธรรมคำสอนที่เป็นคู่กัน เช่นเรื่องดี เรื่องชั่ว
๒. อัปปมาทวรรค เป็นเรื่องความไม่ประมาท
๓. จิตตวรรค เป็นเรื่องธรรมะเกี่ยวกับจิต
๔. ปุ่ปผวรรค เป็นเรื่องธรรมะอุปมาด้วยดอกไม้อ
๕. พาลวรรค เป็นเรื่องธรรมะเกี่ยวกับคนพาล
๖. ปิณจิตตวรรค เป็นเรื่องธรรมะเกี่ยวกับบิณฑิต
๗. อรหันตวรรค เป็นเรื่องธรรมะเกี่ยวกับพระอรหันต์
๘. สหัสสวรรค เป็นเรื่องธรรมะเกี่ยวกับจำนวน ๑,๐๐๐ หรือหนึ่งในร้อยในพัน
๙. ปาปวรรค เป็นเรื่องธรรมะเกี่ยวกับบาป คือหมายถึงคนกับความชั่ว
๑๐. ทัณทวรรค เป็นเรื่องเกี่ยวกับอาชญา คือเป็นเรื่องของผลสะท้อนของการลงโทษ
๑๑. ชราววรรค เป็นเรื่องธรรมะเกี่ยวกับความแค้น คือสิ่งที่คร่ำคร่าทรุดโทรม
๑๒. อัคตวรรค เป็นเรื่องธรรมะเกี่ยวกับตัวตนของเรา
๑๓. โลกวรรค เป็นเรื่องธรรมะเกี่ยวกับการปฏิบัติทางโลก
๑๔. พุทธวรรค เป็นเรื่องเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าซึ่งหาได้ยาก
๑๕. สุขวรรค เป็นเรื่องธรรมะเกี่ยวกับความสุข
๑๖. ปิยวรรค เป็นเรื่องธรรมะเกี่ยวกับความโศกที่ไม่มีแก่ผู้หลุดพ้นแล้ว
๑๗. โภทวรรค เป็นเรื่องธรรมะเกี่ยวกับความโกรธ ซึ่งทำความเสียหาย
๑๘. มลวรรค เป็นเรื่องเกี่ยวกับมลทินทางใจ

๑๙. รัมภ์ฐวรรค เป็นเรื่องของผู้ที่ตั้งอยู่ในธรรมของนักปราชญ์
๒๐. มัคควรรค เป็นเรื่องเกี่ยวกับมรรคผลและทางเข้าสู่ความดี
๒๑. ปกิณณกวรรค เป็นเรื่องเกี่ยวกับเบ็ดเตล็ด
๒๒. นิรยวรรค เป็นเรื่องเกี่ยวกับนรกที่คนทำความชั่วไปเสวยในภุมินัน
๒๓. นากวรรค เป็นเรื่องเกี่ยวกับช้าง
๒๔. ตัณฑาวรรค เป็นเรื่องเกี่ยวกับตัณฑหาและโทษแห่งตัณฑหา
๒๕. ภิกขุวรรค เป็นเรื่องเกี่ยวกับทางดำเนินของภิกษุ
๒๖. พราหมณวรรค เป็นเรื่องเกี่ยวกับผู้มีคุณธรรมควรได้ชื่อว่าเป็นพราหมณ์

รวมได้ ๒๖ วรรค เป็นคาถาในวรรคต่าง ๆ ทั้งหมดได้ ๔๒๓ พระคาถา พระคาถาดังกล่าวนี้เป็นคำร้อยกรอง ซึ่งตั้งขึ้นเป็นเรื่องด้วยกัน ๓๐๒ เรื่อง มีเรื่อง พระจักขุบาลเป็นต้น เรื่องเทวहितพราหมณ์เป็นเรื่องสุดท้าย มีชื่อต่าง ๆ ตามวรรค นั้น ๆ เพื่อให้จำได้ง่าย เป็นพุทธภาษิต รวมเรียกว่า "พระธรรมบท"

แต่นักเรียนหรือคนส่วนมากไปเรียกรัมภ์ฐกถาว่าเป็นพระธรรมบทก็มี เช่น เรียนบาลีไวยากรณ์แล้วก็ไปเรียนพระธรรมบท ซึ่งหมายถึง รัมภ์ฐกถา นั้นเอง เหมือนอย่างที่พูดว่า เรื่องชาดก ซึ่งไปตีความหมายเอาอรรถกถาชาดก โดยมากฉะนั้น

ความรู้เกี่ยวกับรัมภ์ฐกถา

รัมภ์ฐกถานี้ ได้แก่อรรถกถาธรรมบท แยกเป็นคำได้สองคำ คือ รัมภ์ฐ ที่แปลว่าพระธรรมบทนั่นเอง และคำว่าอรรถกถาอีกคำหนึ่ง ซึ่งหมายถึง

(๒๖)

คำอธิบายพระธรรมบท ผู้ที่จะเข้าใจพระธรรมบทได้ดี จำเป็นต้องเรียนธัมมปัทฏฐกถา เพราะฉะนั้นในครั้งโบราณสมัยเรียนมูลกัจจายน์ เมื่อเรียนจบแล้วก็ขึ้นพระคัมภีร์คือเรียนธัมมปัทฏฐกถาต่อไป ในสมัยปัจจุบันเมื่อเรียนบาลีไวยากรณ์พร้อมทั้งอุกฤษ-พากย์ปริวรรต ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้ทรงรจนเอาไว้ จบแล้วก็ขึ้นเรียนพระคัมภีร์ธัมมปัทฏฐกถาต่อไป ซึ่งเป็นคำอธิบายพระธรรมบทให้แจ่มแจ้ง ถ้าขาดการเรียนธัมมปัทฏฐกถาแล้วจะเข้าใจพระธรรมบทได้ยาก

ด้วยเหตุดังนี้ พระเถรานุเถระแต่โบราณจึงได้จัดธัมมปัทฏฐกถานี้ เป็นหลักสูตรการเรียนการสอนมาตั้งแต่ครั้งโบราณ ศึกษากันต่อ ๆ มาเป็นแบบฉบับ

ประวัติความเป็นมาของธัมมปัทฏฐกถา

เดิมธัมมปัทฏฐกถานี้ได้เขียนจารึกไว้เป็นภาษาสิงหลในลังกาทวีป หรือที่เรียกว่า ตามพปัญณิทวีป แปลว่า เกาะของคนผู้มีฝ่ามือแดง ผู้ที่จะเข้าใจพระธรรมบทได้ดี จำต้องไปเรียนภาษาสิงหลให้เข้าใจก่อน แล้วจึงเรียนธัมมปัทฏฐกถาให้เข้าใจได้ในภายหลัง ด้วยเหตุนี้เมื่อครั้งพระพุทธโฆสาจารย์ ชาวพุทธคยาในประเทศอินเดียตอนเหนือ ได้ไปศึกษาคัมภีร์พระพุทธศาสนาในลังกาทวีปที่สำนักมหาวิหาร เมื่อประมาณพุทธศักราช ๕๖๕ ปี ในรัชกาลของพระเจ้ามหานาม ผู้เป็นใหญ่ในลังกาทวีป ได้แปลคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเป็นภาษามคธหรือภาษาบาลีขึ้น ธัมมปัทฏฐกถานี้อยู่ในภาษาสิงหลเป็นภาษาของชาวเกาะซึ่งมีคนรู้น้อย ไม่สำเร็จประโยชน์ทั่วไป ดังนั้น พระเถระรูปหนึ่งชื่อว่า พระกุมารกัสสปะ ซึ่งเป็นชื่อเดียวกับพระอริยสาวกในครั้งพระพุทธเจ้ามีพระชนม์อยู่ ได้เห็นความสำคัญว่า คัมภีร์ธัมมปัทฏฐกถาเป็นภาษาสิงหลไม่สำเร็จประโยชน์แก่คนทั่วไปจึงได้อาราธนาพระพุทธโฆสาจารย์ให้แปลธัมมปัทฏฐกถานี้เป็นภาษามคธ ซึ่งเรียกว่า ดันติภาษา แปลว่าภาษาที่มีแบบแผน มีไวยากรณ์ดี พระพุทธโฆสาจารย์จึงได้แปลธัมมปัทฏฐกถา

เป็นภาษามครหรือภาษาบาลี คัดเนื้อความที่เย็นเยื่อออกไป รักษาเนื้อความที่
 กระตักไว้ มีคันถรัมภกถา คือคำเริ่มพระคัมภีร์ หรือเรียกว่า ปณามคาถา คือ
 คำไหว้ครูไว้เป็นเบื้องต้น แล้วมีคำพรรณนาความ หรืออธิบายความตามวรรค คือ
 หมายถึงว่า แต่ละเรื่องในวรรคนั้น พระพุทธเจ้าได้ตรัสพระคาถาขึ้นเกี่ยวกับเรื่องใด
 ที่เรียกว่า วัตถุนิทาน ได้ปรารภใครให้เป็นเหตุแล้ว ก็เล่าปรารภเหตุที่เกิดขึ้นไป
 ตามลำดับเรื่อง จนกระทั่งสรุปความได้ว่า เมื่อได้สมเหตุสมผลแล้วจึงได้ตรัสพระ-
 คาถาดังกล่าวขึ้น เสร็จแล้วได้อธิบายความในพระคาถาให้เป็นที่เข้าใจ เรียกว่า
 แก้อรรถ คือขยายความพระคาถาให้พิสดารขึ้น ลงท้ายสรุปว่าเทศนาในครั้งนั้นมีผู้
 ได้รับประโยชน์ได้ตรัสรู้มรรคผลมีจำนวนมาก และมีนิคมนกถาคือคำลงท้ายเป็นที่สุด

เรื่องต่าง ๆ ที่นำมาเล่าในธัมมปัทฏฐกถานี้ ยกคำของพระพุทธเจ้าตรัสกับ
 ภิกษุบ้าง กับพระราชบิดาบ้าง ยกเรื่องราวต่าง ๆ มาเป็นอุทาหรณ์เทียบเคียงเป็นเรื่อง
 สันทนาระหว่างกันและกัน มีคำเปรียบเทียบ มีคำอุปมา มีคำที่มีโวหารลึกซึ้ง
 เป็นนิทาน และบางเรื่องยังมีนิทานในอรรถกถาชาดกประกอบ เป็นเรื่องที่ทำให้เกิด
 ความรู้ ความเข้าใจแตกฉาน ในธรรมะของพระพุทธเจ้าทั้งราชาศัพท์ ขนบธรรมเนียม
 ประเพณี ทำให้เห็นว่าคำกล่าวนี้เป็นคำที่มีหลักฐาน อันมีมาแต่โบราณ ซึ่ง
 ท่านกล่าวไว้ว่า เดิมท่านพระมหินทเถระหัวหน้าพระธรรมทูต ได้นำมาเผยแพร่ให้
 พระเถระชาวสิงหลได้สืบต่อบันทึกไว้ พระพุทธโฆสจารย์ได้แปลภาษาสิงหลเป็น
 ภาษามครอีกครั้งหนึ่ง จึงเป็นประโยชน์สืบมาจนทุกวันนี้

ส่วนประวัติท่านผู้แปลจากภาษาสิงหลมาเป็นภาษามคร หรือเรียกว่า
 ท่านผู้รจนา คือ ท่านพระพุทธโฆสจารย์ ได้เขียนประวัติไว้แล้วในพระคัมภีร์
 วิสุทธีมรรค ซึ่งผู้ประสงค์อาจจะค้นดูได้

ธัมมปัทฏฐกถาในประเทศไทย

เมื่อพระพุทธศาสนาแผ่เข้ามาสู่ประเทศไทยตั้งมั่น มีกุลบุตรเข้ามา
 บวชเรียนในพระพุทธศาสนา การบวชนั้นย่อมมีความหมายถึงการเล่าเรียนพระ-

พุทธศาสนาเป็นหลักด้วย การเล่าเรียนพระพุทฺทธศาสนาที่เป็นหลักนั้นมี ๒ ประเภท คือ เรียนลัด โดยที่ผู้เรียนมุ่งมั่นที่จะศึกษาให้เข้าใจการปฏิบัติธรรม ตามคำสอนของพระพุทฺทธเจ้าเป็นหลัก เพราะต้องเล่าเรียนในทางปฏิบัติคือทำวัตร สวดมนต์ และเรียนกรรมฐานคือสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งเรียกว่าเป็นการเรียนทางปฏิบัติ รวมเรียกว่าวิปัสสนาธุระ แต่มีพระภิกษุสามเณรบางพวกต้องการจะศึกษาภาษาพระศาสนาที่ได้สั่งสอนกันมาก็เรียนภาษามคธ คือภาษาบาลีเป็นหลัก ซึ่งเรียกว่าคันถธุระ คือการเรียนพระคัมภีร์

การเรียนภาษาบาลีนั้น ในเบื้องต้นเรียนมูลกัจจายน์ คือหลักคำสอนที่เป็นไวยากรณ์ตามแบบโบราณ และใช้อักษรขอมในการเขียนและการอ่าน เมื่อเรียนมูลกัจจายน์จบแล้วจึงขึ้นพระคัมภีร์คือเรียนธัมมปัททัญญูกถาสืบต่อไป คัมภีร์ธัมมปัททัญญูกถานี้ได้จารึกเป็นอักษรขอมมีจำนวนหลายผูก จัดเป็นบันที่เรียกว่า ตอนคือบันต้นและบันปลาย เมื่อพระเจ้าแผ่นดินมีพระราชประสงค์จะทรงอนุเคราะห์พระภิกษุสามเณรที่รู้พระธรรมวินัยได้แตกฉาน เพื่อจะได้ยกย่องบูชาให้เป็นบุคคลที่น่านับถือในหมู่ชน จึงได้จัดให้มีการสอบพระปริยัติธรรม โดยการให้แปลธัมมปัททัญญูกถานี้เป็นภาษาไทย มีสมเด็จพระสังฆราชและพระเถรานุเถระผู้ใหญ่เป็นผู้รับสนองพระราชประสงค์ตามพระราชศรัทธา จัดให้มีการสอบขึ้นตามที่ปรากฏในพระราชพงศาวดาร พระเจ้าแผ่นดินแห่งกรุงสยาม ทรงมีพระราชศรัทธาอุปสาทาในพระพุทฺทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง เมื่อมีการรบทัพจับศึกก็เพื่อจะป้องกันภัยพิบัติอันเกิดจากอริราชศัตรูมาเบียดเบียนพระพุทฺทธศาสนา สมณพราหมณาจารย์ และพสกนิกรที่อาศัยพระบรมโพธิสมภารเป็นหลัก เพราะฉะนั้นในยามสงบศึกเมื่อจะมีการบำรุงพระพุทฺทธศาสนาจึงจัดให้มีการสอบความรู้พระปริยัติธรรม คัดเลือกพระภิกษุสามเณรที่มีความรู้พระปริยัติธรรมแปลคัมภีร์ทางพระพุทฺทธศาสนา ก็มีการตั้งการสอบขึ้นโดยมีกรรมการผู้ทำการสอบมีแม่กองผู้สอบพร้อมทั้งคณะจัดการสอบ ได้ยืมว่าในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ได้มีการสอบพระปริยัติธรรมที่วัดพระศรีรัตนศาสดารามบ้าง ที่พระที่นั่งสุทไธสวรรย์บ้าง ที่วัดสุทัศน์เทพวรารามบ้าง พระภิกษุสามเณรที่สอบท่ามกลางคณะสงฆ์ ซึ่งมีพระเถระผู้ใหญ่เป็นประธาน พระเจ้าแผ่นดินเสด็จไปฟังการสอบโดยนักเรียนผู้สอบแปลด้วยปาก ต่อหน้าคณะกรรมการ การสอบนี้จึงเรียกว่า

การสอบบาลีสนามหลวง มีคณะกรรมการทักท้วง ต้องแก้ไขให้ถูกใจ ถูกมติ
ของคณะกรรมการ เมื่อสอบผ่านไปได้ พระเจ้าแผ่นดินก็ทรงยกย่องว่าเป็นบาเรียน
ซึ่งในชั้นแรกแปลว่า ผู้สอบภาษาบาลีได้ พระที่เป็นพระบาเรียนนี้ มีสมณศักดิ์เป็น
พระมหาได้รับพระราชทานพัดยศ พระบาเรียนในการสอบเบื้องต้น ประโยค ๑-๒
ใช้ธัมมปทัฏฐกถาเป็นหลักสูตร ต่อเมื่อสูงขึ้นไปถึงประโยค ๓ จึงจะเรียกว่าเป็น
พระมหา นี่เป็นคติมาแต่โบราณ ซึ่งในครั้งนั้นไม่มีนักธรรม ผู้จะเรียนรู้ธรรมะจะ
ต้องเรียนจากภาษาบาลีเท่านั้น จึงจะสามารถเข้าใจ ธรรมะในพระพุทธศาสนาได้

ต่อมาเมื่อมีการพิมพ์พระไตรปิฎกเป็นอักษรไทยแล้ว ได้มีการพิมพ์
อรรถกถาเป็นอักษรไทยขึ้นด้วย

และการตั้งเปรียญได้ถือเป็นราชประเพณีมาจนตราบเท่าทุกวันนี้ กำหนด
ทรงตั้งในวันก่อนวันวิสาขบูชา ๑ วัน เมื่อได้รับการตั้งสมณศักดิ์แล้วจึงจะเรียกว่าเป็น
พระมหาได้

วิธีเรียนธัมมปทัฏฐกถา

ในชั้นเดิมอาจารย์เป็นผู้บอก นักเรียนเป็นผู้แปลตามอาจารย์บอก ทรงจำไว้
ตามแบบแผนของอาจารย์ ผู้สนใจการเรียนธัมมปทัฏฐกถาต้องไปหาอาจารย์ผู้ทรง
ความรู้จากวัดต่าง ๆ ในสมัยก่อนผู้ที่รู้ธัมมปทัฏฐกถา ลาลิกขาออกไป พระเจ้าแผ่นดิน
ได้มีรับสั่งให้พวกมีความรู้เหล่านี้ไปเป็นอาจารย์สอนพระคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา
ศึกษาเล่าเรียนตั้งแต่ชั้นมูลกัจจายน์ จนกระทั่งแปลธัมมปทัฏฐกถา และคัมภีร์สูง ๆ
ขึ้นไป อาจารย์เหล่านั้นพระเจ้าแผ่นดินพระราชทานบรรดาศักดิ์ให้เป็นขุน หลวง
พระ พระยา ตามสมควรแก่ฐานะสอนในพระราชวัง ต่อมาเจ้านายที่ทรงมีทรัพย์
ทรงจ้างให้ไปสอนในตำหนักในวังของตนก็มี การทั้งนี้เป็นด้วยความปรารถนาที่จะ
บำรุง การศึกษาพระพุทธศาสนาให้มีความเจริญรุ่งเรืองด้วยการศึกษาพระปริยัติธรรมทาง

(๓๐)

คันถธุระ เมื่อมีการสอบพระปริยัติธรรม ในปีใดปีหนึ่งอาจารย์ผู้สอนส่งนักเรียนเข้าสอบถือกันว่าอาจารย์ผู้สอนนั้นเป็นเจ้าของนักเรียน

เมื่อครั้งสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงเป็นใหญ่ในคณะสงฆ์ ได้ทรงเปลี่ยนแปลงการศึกษาจากการแปลปาก เป็นการแปลเขียน โปรดให้เรียนบาลีไวยากรณ์ที่ทรงรจนาค้นใหม่แทนมูลกัจจายน์ และการสอบให้มีการเขียนข้อสอบตั้งกรรมการตรวจ ตั้งกองบาลีสนามหลวงขึ้น ผู้ที่จะสอบเปรียญนั้น เมื่อสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงรจนานหนังสือนวโกวาทและหนังสือพุทธประวัติ ทรงเห็นว่าการศึกษาที่พระภิกษุสามเณรที่เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ต้องเรียนภาษาบาลีเป็นรากฐานก่อน จะเป็นการเข้าเกินไป จึงให้เรียนธรรมะเป็นภาษาไทย และได้มีการสอบวัดความรู้ สามเณรผู้รู้ธรรมขึ้น เพื่อให้ได้รับการยกเว้นการเกณฑ์ทหารในครั้งรัชกาลที่ ๖ ต่อมาในสมัยของพระองค์ท่านได้มีการตั้งศึกษานักธรรมขึ้น จึงได้ให้มีการสอบนักธรรมเป็นนักธรรมชั้นตรีชั้นโท และเมื่อพระองค์สิ้นพระชนม์ไปแล้ว ได้ตั้งนักธรรมชั้นเอกขึ้น ทางคณะสงฆ์ได้กำหนดให้ผู้ที่จะมีความรู้เป็นมหานั้น จะต้องได้นักธรรมประกอบด้วย คือ ได้นักธรรมชั้นตรี จึงจะสอบประโยค ๓ ได้ ได้นักธรรมชั้นโทจึงจะสอบประโยค ๔-๖ ได้ ได้นักธรรมชั้นเอกจึงจะสอบประโยค ๗-๘ ได้ ถ้าสอบนักธรรมชั้นตรีไม่ได้สอบประโยค ๓ ได้ ปรับเป็นตก สอบนักธรรมชั้นโทไม่ได้สอบประโยค ๔ ได้ ปรับเป็นตก สอบนักธรรมชั้นเอกไม่ได้สอบประโยค ๗ ได้ปรับเป็นตก เพราะฉะนั้นผู้ที่สอบพระปริยัติธรรมได้ จึงเรียกว่า เปรียญธรรม ซึ่งย่อเป็นคำว่า ป.ธ. คือ เปรียญกับนักธรรมนั่นเอง ส่วนเปรียญรุ่นเก่า ๆ ที่ไม่ได้นักธรรมเพราะไม่มีการสอบในครั้งนั้น เรียกว่า ป.บ. เปรียญบาลี หรือ บ.บ. บาเรียนบาลีก็มี ในปัจจุบันนี้ทางคณะสงฆ์มหามกุฏราชวิทยาลัยได้ส่งเสริมให้อุบาลิกานุ่งขาวห่มขาวที่เรียกว่าบวชเป็นชีได้ศึกษานักธรรมและบาลี พวกแม่ชีเหล่านี้สอบเปรียญธรรมได้ก็ถือว่า เป็นผู้มีการศึกษาได้รับการยกย่องจากสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย เรียกว่า บ.ศ. ย่อมาจากคำว่าบาลีศึกษา มีตั้งแต่ชั้น บ.ศ. ๑-๒ (บาลีศึกษา ๑-๒) จนถึง บ.ศ. ๕ (บาลีศึกษา ๕) ซึ่งทำให้การศึกษาพระปริยัติธรรมกว้างขวางออกไป

การเรียนมัธยมศึกษา

มัธยมศึกษาที่มีการเรียนการสอนที่เป็นแบบอย่างอันครูอาจารย์ได้นำ
สืบ ๆ กันมา เมื่อมีการพิมพ์มัธยมศึกษาเป็นอักษรไทยภาษาบาลี ได้แบ่งเป็น
๘ ภาคด้วยกัน ภาค ๑-๔ จัดเป็นขั้นต้น ภาค ๕-๘ จัดเป็นขั้นปลาย

ในปัจจุบันนี้คณะสงฆ์ไทยเห็นความสำคัญของมัธยมศึกษา จึงให้มีการ
เรียนการสอนและการสอบตั้งแต่ชั้นประโยค ๑-๒ ถึงชั้นประโยค ๖ และได้จัด
หลักสูตรไว้ดังนี้

ประโยค ๑-๒ และเปรียญตรีปีที่ ๑-๒ หมวดบาลีศึกษาวิชาแปลมคธ
เป็นไทยโดยพยัญชนะและโดยอรรถ หลักสูตรใช้หนังสือมัธยมศึกษา ภาค ๑-๔

ประโยค ป.๓ วิชาแปลมคธเป็นไทยโดยพยัญชนะและโดยอรรถ
หลักสูตรใช้หนังสือมัธยมศึกษา ภาค ๕-๘

วิชาสัมพันธไทย หลักสูตรใช้หนังสือมัธยมศึกษา ภาค ๕-๘

ประโยค ป.๔ วิชาแปลไทยเป็นมคธ หลักสูตรใช้หนังสือมัศึกษ-
กถา ภาค ๑

ประโยค ป.๕ วิชาแปลไทยเป็นมคธ หลักสูตรใช้หนังสือมัศึกษ-
กถา ภาค ๒-๔

ประโยค ป.๖ วิชาแปลไทยเป็นมคธ หลักสูตรใช้หนังสือมัศึกษ-
กถา ภาค ๕-๘ แต่ในการสอบ กรรมการจะแปลประโยคเป็นความไทยโดยสันทัด
หรือคัดแปลลงสำนวน และท้องเรื่องหรือตัดตอนที่ต่าง ๆ มาเรียงติดต่อกัน เป็น
ประโยคสอบไล่ก็ได้

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าคณะสงฆ์ไทยเห็นความสำคัญของมัธยมศึกษา จึง
ใช้เรียน ใช้สอน ใช้สอบ ผู้ที่ศึกษาภาษาบาลีตั้งแต่ขั้นต้นจนถึงชั้นประโยค ๖

ประโยคมีชื่อที่ใช้มาแต่โบราณ

สำหรับการศึกษาของนักเรียนและครูบาอาจารย์แต่เก่าก่อน ย่อมถือว่า ธรรมปทัฏฐกถานี้ เป็นเรื่องที่น่าสนใจเป็นพิเศษ มีเคล็ดลับที่จะต้องศึกษาได้ทำธงขึ้น และธงลงในประโยคที่จะเรียน แต่ในปัจจุบันนี้ยกเลิกธงนั้น ๆ เสียแล้ว และเรียก ประโยคต่าง ๆ ที่น่าสนใจในธรรมปทัฏฐกถาทั้ง ๘ ภาคนั้น มีชื่อต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก - ถึง ๑๐๐ ประโยค ที่โบราณเรียกชื่อ ดังต่อไปนี้

ภาค ๑ มี ๑๕ ประโยค คือ

๑. ประโยคไหว้ครู
๒. ประโยคอธิติสัทโทหลงเสียงนาง
๓. ประโยคกงเกวียน - กำเกวียน
๔. ประโยคอิตินาคพาธ
๕. ประโยคกาโกโลกนัย - โลกมืต
๖. ประโยคยักขิณีส่งน้ำ
๗. ประโยคยกวัตตร
๘. ประโยคข้างลงท่า
๙. ประโยคข้างร้องไห้
๑๐. ประโยคปุ้อาสนะ
๑๑. ประโยคเทวทัตต์เล็ก
๑๒. ประโยคพุทธคำเนิน
๑๓. ประโยคนันทะกระสัน
๑๔. ประโยคเทวทัตต์ตัดงา
๑๕. ประโยคไก่อปรบปีก - โคโป

ภาค ๒ มี ๑๑ ประโยค คือ

๑. ประโยคข้างออกศึก
๒. ประโยคเผาปราสาท
๓. ประโยคอัปปมาท

๔. ประโยคโจรชุกอุโมงค์
๕. ประโยคปัญญาปราสาท
๖. ประโยคม้าวิ่งเร็ว
๗. ประโยควัตตบท/วัตตบท ๗
๘. ประโยคกีกิณี - กิงกนิก
๙. ประโยคมังกรคั่นเมฆ
๑๐. ประโยคครอบจักรวาล
๑๑. ประโยคนครนอก - นครใน

ภาค ๓ มี ๑๓ ประโยค คือ

๑. ประโยคหิ้งห้อยชมสวน
๒. ประโยคมุณีเดินดง
๓. ประโยคจำปาทอง - ประทุมทอง
๔. ประโยคเศรษฐีสอนบุตร
๕. ประโยคกัลยาณธรรม
๖. ประโยคแก้วมงกุฎ
๗. ประโยคอัตตวินิบาต
๘. ประโยคประทุมทอง - ดอกประทุม
๙. ประโยคสิงพาล
๑๐. ประโยคอานันทเศรษฐี
๑๑. ประโยคสัชชชีริง
๑๒. ประโยคสัมภาระ
๑๓. ประโยคองค์คค

ภาค ๔ มี ๕ ประโยค คือ

๑. ประโยคลากินน้ำหาง
๒. ประโยคสันนิจจัย
๓. ประโยคเสาเชื่อน

(๓๔)

๔. ประโยคป่าไม้สะแก - ป่าไม้ตะเคียน - ป่าไม้พยอม
๕. ประโยคเศรษฐกิจชายถ่าน

ภาค ๕ มี ๗ ประโยค คือ

๑. ประโยคผีเสื้อน้ำ - เทวธรรม
๒. ประโยคม้าหลบเส้
๓. ประโยคสนิมบาดร
๔. ประโยคไตรวิญญะ - ไตรวัตร
๕. ประโยคกายนคร
๖. ประโยคหักซี่โครง
๗. ประโยคเศรษฐกิจชายเรือน

ภาค ๖ มี ๖ ประโยค คือ

๑. ประโยคกุ่มภกรรณทคน้ำ
๒. ประโยคราชสีห์กระทืบถ้ำ
๓. ประโยคพุทธวิสัย/พระพุทธเจ้าเปิดโลก
๔. ประโยคโอวาทปาติโมกข์
๕. ประโยคสรณคมน์
๖. ประโยคอยู่ร่วม

ภาค ๗ มี ๒๘ ประโยค คือ

๑. ประโยคยถานที
๒. ประโยคกาสูร
๓. ประโยคพระครูแขวง
๔. ประโยควินิจฉัย
๕. ประโยคพรานตกเบ็ด
๖. ประโยคพระครูเมือง
๗. ประโยคอัญจังกิมรรค

๘. ประโยคเสื่อช้อนเล็บ
๙. ประโยคกาวิคน้ำ
๑๐. ประโยคปทุมทอง
๑๑. ประโยคสองนาง
๑๒. ประโยคห้าลงเมือง
๑๓. ประโยคबारมีสามสิบ
๑๔. ประโยคเสื่อเล็ก
๑๕. ประโยคเสื่อโคร่ง
๑๖. ประโยคป่าช้าเก่า
๑๗. ประโยคดาวคนอง
๑๘. ประโยคภูเขาคิมพานต์
๑๙. ประโยคโลหะปราสาท
๒๐. ประโยคหัวคือ
๒๑. ประโยคปัจฉิมนคร - ประคุมือง
๒๒. ประโยคสองลัทธิ
๒๓. ประโยคช้าง - ช้างออกศึก
๒๔. ประโยคพราหมณ์เต่า
๒๕. ประโยคผีสิง
๒๖. ประโยคช้างติดหล่ม
๒๗. ประโยคช้างเผือก
๒๘. ประโยคสุวรรณบรรพต - ภูเขาทอง

ภาค ๘ มี ๑๕ ประโยค คือ

๑. ประโยคคัมภานุสัยน้อย
๒. ประโยคคัมภานุสัยใหญ่
๓. ประโยคเรือนจำ
๔. ประโยคแมงมุมชักใย
๕. ประโยคจันทโครบ

(๓๖)

๖. ประโยคอักษรสันนิบาต
๗. ประโยคโจปนกาย - ผีเสื่อน้ำ
๘. ประโยคกฤษธรรม
๙. ประโยคเต่าเหาะ
๑๐. ประโยคราหุอมจันทร์
๑๑. ประโยคเมตตาวินัย
๑๒. ประโยคพราหมณ์ตีพราหมณ์
๑๓. ประโยคฤๅษีกินเหี้ย
๑๔. ประโยคมารยาตญิง
๑๕. ประโยคพราหมณ์ตีคกระโหลก

ประโยคต่างๆ เหล่านี้ ล้วนมีเคล็ดลับที่จะต้องศึกษาเรียนรู้วิธีแปล เงื่อนไข กลเม็ด ต่าง ๆ ให้ดี ผู้เขียนได้นำมาจากรายชื่อที่พระครูวิจิตรการโกศล (พระมหาสังคญาณพโล ป.ธ.๖) วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ฉบับพิมพ์ที่บริษัทสหธรรมิก ปี ๒๕๓๘ ซึ่งนายทศพร ศรีคำ กลมเกลียว ป.ธ.๕ ได้ส่งมาให้เพื่อให้การแนะนำ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย

การแปลเป็นภาษาไทยฉบับภูมิพโลภิกขุ

มูลนิธิภูมิพโลภิกขุ เพื่อการค้นคว้าทางพระพุทธศาสนา ได้เห็นความสำคัญของพระคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ได้พิมพ์หนังสือพระธรรมบท อัญเชิญมาจากพระบาลีพระไตรปิฎก เล่ม ๒๕ และธัมมปัทฏฐกถาทั้ง ๘ ภาค ได้ตั้งเป็นพระบาลีคอลัมน์หนึ่ง และคำแปลอีกคอลัมน์หนึ่งในหน้าเดียวกัน เพื่อให้ผู้อ่านได้ศึกษาทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยควบคู่กันไป ในเรื่องการทำเป็นสองคอลัมน์นี้ ผู้แนะนำใคร่จะทำความเข้าใจกับท่านผู้สงสัย หากจะมีต่อไปในภายหน้าว่า การตั้งเป็นสองคอลัมน์เป็นความดำริขั้นต้นของ นายมณีพันธุ์ จารุศล ผู้อำนวยการโครงการ

ปริวรรตอักษรขอมและอักษรโบราณท้องถิ่น ๆ และมีกรรมการอื่นเห็นชอบร่วมด้วย ซึ่งอาจจะมีทั้งข้อเสียและข้อดีตามที่คาด ข้อเสียนั้นอาจจะเห็นว่าเป็นการทำให้ เปลืองหน้ากระดาษที่ทำ และทำให้ราคาแพงขึ้นอย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งเป็นการ ทำงานให้ยากกว่าปกติเป็น ๒-๓ เท่า ส่วนข้อดีนั้นจะเห็นได้ว่าเป็นการอนุรักษ์ พระบาลี ซึ่งเป็นภาษาเดิมและคำแปลให้ควบคู่กันไป ทำให้ผู้อ่านสามารถเทียบเคียง ระหว่างภาษาทั้งสองเป็นการประกันความตกลงของการแปลได้ และถ้าแปลไม่ ถูกต้องก็มีพระบาลีเป็นหลักฐานไว้ อนึ่ง เป็นการอนุรักษ์พระคัมภีร์บาลีที่เป็นภาษา เดิมไว้ ซึ่งได้ปรากฏมีพระคัมภีร์บางฉบับที่ภาษาบาลีเดิมได้หายไป หาไม่ได้เหลือแต่ คำแปล เช่นพระคัมภีร์วิมุตติมรรค อันเป็นพระคัมภีร์ที่มีชื่อเสียง ซึ่งทางนักปราชญ์ ชาวจีนได้แปลเป็นภาษาจีนไว้ ต่อมาฝรั่งได้แปลเป็นภาษาอังกฤษ และเมื่อแปลเป็น ภาษาอังกฤษขึ้น นักปราชญ์ชาวไทยซึ่งสำเร็จจากมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ได้ ร่วมกันแปลเป็นภาษาไทยขึ้น เป็นประโยชน์แก่ชาวไทยจนทุกวันนี้ นอกจากนี้ ทางคณะสงฆ์เขมรได้แปลพระไตรปิฎกภาษาบาลี พิมพ์ภาษาบาลีหน้าหนึ่ง คำแปล เป็นภาษาเขมรอีกหน้าหนึ่ง เมื่อเกิดจลาจลวุ่นวายในประเทศเขมร ชาติฉบับ พระไตรปิฎกสองภาษานี้ไม่ได้ รัฐบาลไทยโดยกรมการศาสนาได้ขอให้มูลนิธิ- ภูมิพลโลกขุดถ่ายสำเนาส่งไปให้เป็นธรรมบรรณาการที่ประเทศเขมร ซึ่งนับว่าเป็นการ อนุรักษ์ทั้งภาษาบาลีและภาษาเขมร การทำความเข้าใจครั้งนี้หวังว่าจะเป็นประโยชน์ แก่ผู้ที่สงสัย และจะทำความเข้าใจไว้ ณ ที่นี้ แต่เพียงแห่งเดียว

มีรายชื่อนักวิชาการผู้แปลพระธรรมบทและธัมมปัทฏฐกถา ดังนี้

๑. พระมหาบุญพา จิตปัญโญ ป.ธ.๕, พ.ม.
๒. นายอรชุน ชาติเสน ป.ธ.๕, พธ.บ.
๓. นายผดุง แปรการिया ป.ธ.๕, พธ.บ.
๔. นายภิญโญ ล่องสกุล ป.ธ.๘, พ.ม., พธ.บ. M.A.

ผู้ตรวจสำนวนแปล

๑. พระมหาเฉลียว เปสโร ป.ธ.๕
๒. นายอาทิตย์ เบิกบานดี ป.ธ.๕
๓. นายทศพร ศรีคำ กลมเกลียว ป.ธ.๕

(๓๘)

ในการพิมพ์พระธรรมปทัฏฐกถา นี้ ได้ยกพระบาลีพระธรรมบทไว้ข้างต้น และอรรถกถาอธิบายพระธรรมบทแต่ละเรื่องเพื่อให้นักศึกษาได้ทราบได้เห็นพร้อมกัน แต่ในการทำสารบาญเรื่องได้จัดเรียงไว้เฉพาะเรื่องในพระธรรมปทัฏฐกถาเท่านั้น

การแปลนี้ได้สำเร็จทั้ง ๘ ภาค จึงหวังใจว่าพระธรรมบทและธรรมปทัฏฐกถา ที่มูลนิธิภูมิพโลภิกขุได้อัญเชิญมาลงพิมพ์ทั้งพระบาลีและคำแปลนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ศึกษาค้นคว้าตามสมควรต่อไป

สำหรับ พระคัมภีร์ธรรมบทและธรรมปทัฏฐกถา บาลี-ไทย ภาค ๒ นี้ คุณกึ่งกาญจน์ อารักษ์พุทธนันท์ ได้มีจิตศรัทธาสละทรัพย์สร้างให้ คุณแม่ม่วย แซ่แต้ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ขออานิสงส์แห่งพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และอาจารย์ผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา ที่ได้มีความหวังดีสร้างสมบารมีมาให้เป็นปัจจัยได้มีการแปล การพิมพ์ครั้งนี้ จึงสำเร็จเป็นहितานุहितประโยชน์ เกิดเป็นความสุข ความสำราญใจ แก่สรรพสัตว์โดยทั่วไปทุกท่าน เทอญ.

๗๗ เลิศใจ

(นายสิริ เพ็ชรไชย)

หัวหน้าฝ่ายวิชาการ

คณะผู้ดำเนินงานจัดสร้างพระคัมภีร์
ตามโครงการปริวรรตอักษรขอมและอักษรโบราณท้องถิ่น
ชำระและแปลพระคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเป็นภาษาไทย
ของ มูลนิธิภูมิพลโลกิยกุ

นายมณีพันธุ์ จารุคุล

อุปนายกสมาคมศุนย์คันทว่าทางพระพุทธศาสนา,
กรรมการผู้จัดการมูลนิธิภูมิพลโลกิยกุ
และผู้อำนวยการโครงการปริวรรตอักษรขอม
และอักษรโบราณท้องถิ่น ฯ

นางอุษา จารุคุล

นายกสมาคมศุนย์คันทว่าทางพระพุทธศาสนา,
ผู้บรรยายธรรมะของสมาคม ฯ กรรมการ
ผู้ช่วยผู้จัดการมูลนิธิภูมิพลโลกิยกุ และรอง
ผู้อำนวยการโครงการปริวรรตอักษรขอม ฯ

เป็นหัวหน้าคณะผู้ดำเนินงาน

นายสิริ เพ็ชรไชย

กรรมการสมาคมศุนย์คันทว่าทางพระพุทธศาสนา,
กรรมการมูลนิธิภูมิพลโลกิยกุ และหัวหน้าฝ่าย
วิชาการโครงการปริวรรตอักษรขอม และอักษร
โบราณท้องถิ่น ฯ

เป็นหัวหน้าฝ่ายวิชาการ

คณะนักวิชาการผู้จัดทำ
พระคัมภีร์ธรรมบทและธัมมปทัฏฐกถา
บาลี-ไทย
ภาค ๒
ฉบับภูมิพโลภิกขุ

๑. นายสิริ เพ็ชรไชย	ป.ธ.๕	ประธานกรรมการตรวจชำระ
๒. พระมหาบุญพา จิตบุญโย	ป.ธ.๕	แปล
๓. พระมหาเฉลียว เปสโร	ป.ธ.๕	กรรมการตรวจชำระ
๔. นายอาทิตย์ เบิกบานดี	ป.ธ.๕	กรรมการตรวจชำระ
๕. นายบรรจบ พุกพญา	ป.ธ.๗	กรรมการตรวจชำระ
๖. นางสาวนันทนา เพ็ชรไทย	ศศ.บ.(โบราณคดี)	พิสูจน์อักษรต้นร่าง
๗. นายอุโพธิ์ รักธรรมจริง	ป.ธ.๗	พิสูจน์อักษรต้นร่าง
๘. นางสาวนันทนา เพ็ชรไทย	ศศ.บ.(โบราณคดี)	พิสูจน์อักษรต้นแบบ
๙. พระมหาอภัย อุปฺปติสฺโส	ป.ธ.๗	พิสูจน์อักษรต้นแบบ
๑๐. นายบรรจบ พุกพญา	ป.ธ.๗	ควบคุมการแก้ไขต้นแบบ
๑๑. นางชลอ วรรณจันทร์		ตรวจความเรียบร้อยของต้นแบบ
และดำเนินการจัดพิมพ์
๑๒. นายเฉลิมชัย ทองมี		ผู้ช่วยผู้ดำเนินการจัดพิมพ์
-

**พระคัมภีร์
ธรรมบทและธัมมปทัฏฐกถา
บาลี - ไทย
ภาค ๒**

DHAMMAPADA and DHAMMAPADATTHAKATHĀ
Pāli - Thai
Part II

ฉบับภูมิพโลภิกขุ

พุทธศักราช ๒๕๕๑

สารบาญ
พระคัมภีร์มัหมปทัฏฐกถา
บาลี-ไทย
ภาค ๒

เรื่อง	หน้า
๒. พรรณนาอัปมาทวรรค	
๑. เรื่องพระนางสามาวดี	๓
๒. เรื่องกุมภโฆสกเศรษฐี	๑๕๐
๓. เรื่องพระเถระชื่อว่าจูฬปันถก	๑๖๕
๔. เรื่องพาลนักยัต	๒๐๒
๕. เรื่องพระมหากัสสปเถระ	๒๐๕
๖. เรื่องภิกษุ ๒ สหาย	๒๑๔
๗. เรื่องท้าวสักกะ	๒๒๑
๘. เรื่องภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง	๒๕๗
๙. เรื่องพระนิกมวาสีตีสเถระ	๒๖๒
๓. พรรณนาจิตตวรรค	
๑. เรื่องเมฆิยเถระ	๒๗๐
๒. เรื่องภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง	๒๗๗
๓. เรื่องภิกษุผู้กระสัน	๒๘๖
๔. เรื่องพระสังฆรักจิต	๓๐๔
๕. เรื่องพระจิตตหัตถเถระ	๓๑๔
๖. เรื่องภิกษุผู้ปรารถนาวิปัสสนา	๓๓๐
๗. เรื่องพระปุติกัตตติสเถระ	๓๔๒
๘. เรื่องนายันทโคपालกะ	๓๕๒
๙. เรื่องพระโสโรยเถระ	๓๕๘

อักษรย่อพระคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสยามรัฐ

ที่ใช้อ้างอิงในพระคัมภีร์ฉบับมูลนิธิภูมิพโลภิกขุ

คำย่อ		คำเต็ม
วิ. มหาวิภงค.	วินยปิฎก	มหาวิภงค
วิ. ภิกขุณี.	วินยปิฎก	ภิกขุณีวิภงค
วิ. มหา.	วินยปิฎก	มหาวคค
วิ. จุ.	วินยปิฎก	จุลลวคค
วิ. ป.	วินยปิฎก	ปริวาร
ที. ส.	ทีฆนิกาย	สี่ลขนุทธวคค
ที. มหา.	ทีฆนิกาย	มหาวคค
ที. ปา.	ทีฆนิกาย	ปาฎีกวคค
ม. มู.	มชฺฉิมนิกาย	มูลปณณาสก
ม. ม.	มชฺฉิมนิกาย	มชฺฉิมปณณาสก
ม. อุ.	มชฺฉิมนิกาย	อุปริปณณาสก
ส. ส.	สํยุตตนิกาย	สคาถวคค
ส. นิ.	สํยุตตนิกาย	นิตานวคค
ส. ขนุธ.	สํยุตตนิกาย	ขนุธวารวคค
ส. สพา.	สํยุตตนิกาย	สพายตนวคค
ส. มหา.	สํยุตตนิกาย	มหาวารวคค
อง. เอกก.	องคฺคตฺตรนิกาย	เอกกนิปาต
อง. ทุก.	องคฺคตฺตรนิกาย	ทุกนิปาต

คำย่อ	คำเต็ม	
อง. ดิก.	องคุตตรนิกาย	ดิกนิपाต
อง. จตุกก.	องคุตตรนิกาย	จตุกกนิपाต
อง. ปณจก.	องคุตตรนิกาย	ปณจกนิपाต
อง. ฉกก.	องคุตตรนิกาย	ฉกกนิपाต
อง. สตตก.	องคุตตรนิกาย	สตตกนิपाต
อง. อฏจก.	องคุตตรนิกาย	อฏจกนิपाต
อง. นวก.	องคุตตรนิกาย	นวกนิपाต
อง. ทสก.	องคุตตรนิกาย	ทสกนิपाต
อง. เอกาทสก.	องคุตตรนิกาย	เอกาทสกนิपाต
ช. ช.	ชุตฺตนิกาเย	ชุตฺตนิปาต
ช. ฐ.	ชุตฺตนิกาเย	ฐมมปทคาคา
ช. อุ.	ชุตฺตนิกาเย	อุทาน
ช. อิติ.	ชุตฺตนิกาเย	อิติวุตตก
ช. สุ.	ชุตฺตนิกาเย	สุตตนิปาต
ช. วิ.	ชุตฺตนิกาเย	วิมานวตถุ
ช. เปต.	ชุตฺตนิกาเย	เปตวตถุ
ช. เถร.	ชุตฺตนิกาเย	เถรคาคา
ช. เถรี.	ชุตฺตนิกาเย	เถรีคาคา
ช. ชา.	ชุตฺตนิกาเย	ชาตก
ช. มหา.	ชุตฺตนิกาเย	มหานิทฺเทส
ช. จุฬ.	ชุตฺตนิกาเย	จุฬนิทฺเทส
ช. ป.	ชุตฺตนิกาเย	ปฏีสมฺภิตามคฺค
ช. อ.	ชุตฺตนิกาเย	อปทาน
ช. พุทฺธ.	ชุตฺตนิกาเย	พุทฺธวีส
ช. จริยา.	ชุตฺตนิกาเย	จริยาปฏิก

(๔๖)

คำย่อ	คำเต็ม
อภิ. ส.	อภิธรรมปิฎก ธมฺมสงฺคณิ
อภิ. วิ.	อภิธรรมปิฎก วิภงฺค
อภิ. ธา.	อภิธรรมปิฎก ธาทุคฺคา
อภิ. ปุ.	อภิธรรมปิฎก ปุคฺคฺลปฺลยตฺติ
อภิ. ก.	อภิธรรมปิฎก กถาวตฺถุ
อภิ. ย.	อภิธรรมปิฎก ยมก
อภิ. ป.	อภิธรรมปิฎก ปฏฺฐาน

วิธีใช้ เช่น วิ. มหาวิภงฺค. ๑/๔๑๓. หมายถึง คัมภีร์พระวินัยปิฎก ฉบับสยามรัฐ เล่มที่ ๑ หน้า ๔๑๓.

อักษรย่อพระคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับต่าง ๆ

คำย่อ	คำเต็ม
สี.	สีหพไปตถก (ฉบับสิงหพ)
ม.	มรรมไปตถก (ฉบับพม่าเดิม)
ฉ.	ฉฏฐสงคีติไปตถก (ฉบับสังคายนาครั้งที่ ๖)
รา.	รามณญไปตถก (ฉบับมอญ)
โป.	โปราณไปตถก (ฉบับไบลานเก่า)
อิ.	อิงคสิสไปตถก (ฉบับอังกฤษ เดิมใช้ย่อว่า ย.)
ก.	กตถจิไปตถก (คัมภีร์บางฉบับ)

TRANSLITERATION OF THE THAI ALPHABET
 as used in this pāli text
 of
 THE BHŪMIBALO BHIKKHU FOUNDATION

VOWELS - 8

a ๑ ā ๒ i ๓ ī ๔ u ๕ ū ๖ e ๗ o

CONSONANTS - 33

ก ka	ข kha	ค ga	ฅ gha	ง ṅā
จ ca	ฉ cha	ช ja	ฉ จ ja	ฅ ṅā
ฎ ta	ฏ tha	ด da	ฒ dha	ณ na
ต ta	ถ tha	ท da	ธ dha	น na
ป pa	ฝ pha	พ ba	ภ bha	ม ma
ย ya	ร ra	ล la	ว va	
ส sa	ห ha	ฬ la	ม̇ ṁ	

FIGURES

๑ 1 ๒ 2 ๓ 3 ๔ 4 ๕ 5 ๖ 6 ๗ 7 ๘ 8 ๙ 9 ๐ 0

COMBINATION

ก ka	กา kā	กี ki	กี kī
กุ ku	กู kū	เก ke	โก ko

พระคัมภีร์
ธรรมบทและธัมมปทัฏฐกถา
บาลี - ไทย
ภาค ๒

พระบาลีสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท

๒. อปุปมาทวคฺค

๑. สามาวตีวตฺถุ

๒๑. อปุปมาโท อมตํ ปทํ
ปมาโท มจฺจุโน ปทํ,
อปุปมตฺตา น มียนฺติ
เย ปมตฺตา ยถา มตา;

๒๒. เอตํ วิเสสโต ฅตฺวา
อปุปมาทมุหิ ปณฺทิตา
อปุปมาเท ปโมทนฺติ
อริยานํ โคจเร รตา

๒. อัปปมาทวรรค

๑. เรื่องพระนางสามาวดี

๒๑. ความไม่ประมาท เป็นเครื่องถึง
พระนิพพานชื่อ อมตะ ความ
ประมาทเป็นทางแห่งมัจจุ เหล่า-
สัตว์ผู้ไม่ประมาท ย่อมไม่ตาย
เหล่าสัตว์ผู้ประมาท ก็เป็นเหมือน
คนที่ตายแล้ว ฉะนั้น,

๒๒. บัณฑิตทั้งหลายรู้เหตุนั้น โดยความ
แปลกกันแล้ว ดำรงอยู่แล้วในความ
ไม่ประมาท ย่อมบันเทิงในความ
ไม่ประมาท ยินดีในธรรมเป็นที่
เที่ยวไปแห่งญาณ ของพระอริยเจ้า
ทั้งหลาย.

๒๓. เต ฌายิโน สาสติกา
 นิจฺจํ ทพฺพปรกุกมา
 ผุสฺสนฺติ ธีรา นิพฺพานํ
 โยคกฺกเขมํ อนุตฺตรํ.

๒๓. บัณฑิตเหล่านั้น ผู้มีปกติเฟื่อง มี
 ความเพียรอันเป็นไปติดต่อกัน มี
 ความบากบั่นมั่นเป็นนิตย์ เป็น
 นักปราชญ์ย่อมถูกต้องพระนิพพาน
 อันเป็นแดนเกษมจากโยคะอันยอดเยี่ยม.

คุณชโล-คุณเยาวเรศ วงศ์วีเชียร สร้างถวายเป็นพุทธบูชา
 และอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วทุกท่านและเจ้ากรรมนายเวร

พระธัมมปทัฏฐกถา

๒. อปุปมาทวคฺควณฺณา

๑. สามาวตীবตฺตฺถ

อปุปมาโท อมตํ ปทนต์
อิมี ฐมฺมเทสนํ สตฺถา โกสมฺพี
อุปนิสฺสาย โฆสิตารามะ วิหรนฺโต
สามาวตีปมฺขานํ ปณฺจนฺนํ อิตฺถีสถานํ
มาคณฺฑียปมฺขานญจ ตสฺสา ปณฺจนฺนํ
ฌาตีสถานํ มรณพฺยสนํ อารพฺภ
กเถสิ.

ตตฺตฺรายํ อณฺุพฺพิกถา

อดีตเต “อลฺลกปฺปรฏฺเจ อลฺลกปฺป-
ราชา นาม เวฏฺฐทีปกรฏฺเจ
เวฏฺฐทีปกราชา นามา”ติ อิมะ เทว
ทหฺรกาลโต ปฏฺจาย สหายกา หุตฺวา
เอกาจริยกุละ สิปปํ อุกฺคณฺ्हิตฺวา

๒. พรณฺณาอัปฺปมาทวรรค

๑. เรื่องพระนางสามาวตี

พระศาสดา เมื่อทรงเข้าไปอาศัย
เมืองโกสัมพี ประทับอยู่ที่โฆสิตาราม
ทรงปรารภถึงความอดวาย คือความ
ตายของหญิง ๕๐๐ คน มีพระนาง
สามาวตีเป็นประธาน และพระญาติ ๕๐๐
คนของพระนางมาคัณฑิยานั้น มีพระ-
นางมาคัณฑิยาเป็นประธาน ตรัส
พระธรรมเทศนากัณฑ์นี้ว่า ความไม่
ประมาทเป็นเครื่องถึงพระนิพพานชื่ออมตะ
ดังนี้เป็นต้น.

ในเรื่องพระนางสามาวตินั้น มี
อณฺุพฺพิกถา ดังต่อไปนี้

ในกาลล่วงมาแล้ว พระราชา ๒
พระองค์เหล่านี้คือ “พระราชาพระ
นามว่าอัลลกัปปะ ในแคว้นอัลลกัปปะ
พระราชาพระนามว่าเวฏฐทีปกะ ใน
แคว้นเวฏฐทีปกะ” เป็นพระสหายกัน

คุณชลอ-คุณเยาวเรศ วงศ์วีเชียร สร้างถวายเป็นพุทธบูชา
และอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วทุกท่านและเจ้ากรรมนายเวร

อดุตโน อดุตโน ปิตุนิ อัจเยน
 อดุตติ อสุสาเปตวา ทสทสโยชนิก
 รฏเจ ราชาโน อหเส:

กาเลน - กาลิ สมากนตุวา
 เอกโต ติฏจนตุตา นิสิตนตุตา
 นิปชชนตุตา มหาชนิ ชายมานญจ
 ชียยมานญจ มียยมานญจ ทิสฺวา
 “ปรโลกิ กจจนตุติ มิตฺตา วา
 ณาตกา วา อนุคจจนตุตา นาม
 นตฺติ, อนุตมโส อดุตโน สริริปิ,
 สพฺพิ ปหาย กนฺตพฺพิ, กิ โน
 ฆราวาเสน, ปพฺพชิสฺสามา”ติ
 จินฺเตตฺวา รชฺชานิ ปุตฺตการสฺส
 นิยฺยาเทตฺวา อีสิปพชฺชํ ปพฺพชิตฺวา
 หิมวันตปฺปเทเส วสนฺตา มนฺตยีสฺสุ
 “มยํ รชฺชํ ปหาย ปพฺพชิตา น
 ชีวิตุํ อสฺสโกนฺตนา เต มยํ สเจ
 เอกภูจฺจาเน วสนฺตา อปพฺพชิต-
 สทิสฺสาเยว โหม, ตสฺมา เอกวาสํ
 น วสิสฺสาม, ตฺวํ เอตสฺมี ปพฺพเต
 วส, อหํ อิมสฺมี วสิสฺสามิ,

ตั้งแต่เวลายังทรงพระเยาว์ ทรงศึกษา
 ศิลปะในสำนักของอาจารย์เดียวกัน โดย
 กาลล่วงไปแห่งพระบิดาของตน ๆ ได้ให้
 ยกเสวตฉัตรขึ้นแล้ว ทรงเป็นพระราชา
 ในแคว้นมีประมาณแคว้นละ ๑๐ โยชน.

พระราชชา ๒ พระองค์นั้น เสด็จมา
 ประชุมกันตามกาลอันเหมาะสม ประทับ-
 ยืน ประทับนั่ง บรรทม ร่วมกัน
 ทอดพระเนตรเห็นมหาชน ผู้เกิด แก่
 และตายอยู่ ทรงดำริว่า “มิตรทั้งหลาย
 ก็ดี ญาติทั้งหลายก็ดี ชื่อว่าไปตาม
 บุคคลผู้ไปสู่โลกหน้า ย่อมไม่มี, โดยที่สุด
 แม้สรีระของตน(ก็ไม่ไปตาม), ต้องละทิ้ง
 สิ่งทั้งปวงไป พวกเราจะอยู่ครองเรือนกัน
 ไปทำไม เราทั้งสองจักบวชกัน” ทรง
 มอบราชสมบัติให้แก่พระโอรสและพระ-
 มเหสี ทรงผนวชเป็นพระฤาษี อยู่ใน
 หิมวันตประเทศ ทรงปรึกษากันว่า
 “พวกเราสละราชสมบัติบวชแล้ว จะไม่
 อาจเป็นอยู่(ได้)ก็หาไม่ได้ พวกเรานั้น
 ถ้าอยู่ในที่เดียวกัน ก็จะเป็นเหมือนกับ
 ผู้ไม่ได้บวชนั้นเทียว, เพราะฉะนั้น
 พวกเราก็จักไม่อยู่ร่วมกัน, ท่านจงอยู่ที่

คุณชโล-คุณเยาวเรศ วงศ์วิเชียร สร้างถวายเป็นพุทธบูชา
 และอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วทุกท่านและเจ้ากรรมนายเวร

อนว่าทูลมาสั่ง ปน อุโปสถทิวเส
เอกโต ภาวิสุสามา”ติ.

อก เนส เอตทโหสิ
“เอวปี โน คณสงุคณิกา ว
ภาวิสุสติ, ตวั ตว ปพพเต อคฺคิ
ชาเลยยาสิ, อหํ มม ปพพเต
อคฺคิ ชาเลสฺสามิ, อุโก ตาย
สณฺณาย อตฺติภาวํ ชานิสฺสามา”ติ.
เต ตถา กรีสฺสุ.

อปรภาเค เวฏฐทีปกตาปโส
กาลํ กตฺวา มหเสกฺโข เทวราชา
หุตฺวา นิพฺพตฺติ.

ตโต อทฺตมาเส สมฺปตฺเต,
อคฺคิ อทิสฺวา ว อิตโร “สหายโก
เม กาลกโต”ติ อณฺณาสิ. อิตโรปิ
นิพฺพตฺตกฺขณฺเวยว อตฺตโน เทวสิริ
โอโลเกตฺวา กมฺมํ อุปฺชาเรนฺโต
เนกฺขมนโต ปฏฺจาย อตฺตโน
กตฺกิริย” ทิสฺวา “อิทานาหํ คนฺตุวา

ภูเขาลูกนั้น, เราจักอยู่ที่ภูเขาลูกนี้,
แต่ว่า เราทั้ง ๒ จักร่วมกันในวัน
อุโปสถทุกกึ่งเดือน”.

ครั้งนั้น พระดาบสทั้ง ๒ นั้น
ได้มีความดำรินี้ว่า “แม่เมื่อเป็นเช่นนี้
พวกเราจักมีการคลุกคลีกันด้วยหม่อมคณะ
เทียว ท่านพึงจุดไฟให้ลุกโพลงขึ้นที่ภูเขา
ของท่าน, เราก็จักจุดไฟให้ลุกโพลง ขึ้น
ที่ภูเขาของเรา, เราทั้ง ๒ จักรู้ว่าเรา
ทั้ง ๒ ยังมีชีวิตอยู่ ด้วยสัญญานนั้น”.
ดาบสทั้ง ๒ นั้น ได้ทำอย่างนั้นแล้ว.

ในกาลอื่นอีก ดาบสชื่อเวฏฐทีปกะ
ทำกาละ บังเกิดเป็นเทพเจ้าผู้มีศักดิ์มาก.

แต่นั้น เมื่อถึงกึ่งเดือน ดาบสชื่อ
อัลลกับปะ มองไม่เห็นไฟเลย ก็ทราบ
ได้ว่า “สหายของเราทำกาละแล้ว”.
แม้ดาบสชื่อว่าเวฏฐทีปกะนอกนี้ ตรวจดู
เทพสิริ (สิริสมบัติแห่งเทพ) ของตน
ในขณะที่บังเกิดแล้วนั้นเทียว พิจารณา
ถึงกรรม เห็นกิริยาที่ตนทำแล้ว ตั้งแต่

๑ ฉ. คปจริย.

พล.ต.ประสิทธิ์ ชื่นบุญ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

มม. สหายกั ปสฺสิสฺสสามิ”ติ จินฺเตตฺตวา
 อตฺตภาวํ วิชฺชิตฺตวา มคฺคมฺมุพฺพหปุริโส^๑
 วยิ ตสฺส สนฺตึกั กนฺตฺตวา
 วนฺทิตฺตวา เอกมฺนตํ อฏฺฐาสิ.

อตฺตํ นํ โส อาห “กฺุโต
 อากโตสิ”ติ. “มคฺคมฺมุพฺพหปุริโส อหํ
 ภาณฺเต ทูรโต อากโตมฺหิ, กิ
 ปน ภาณฺเต อโยโย อิมสฺสมิ
 จาเน เอกโก ว วสตี, อณฺโณปิ
 โกจิ อตฺถิ”ติ. “อตฺถิ เม เอก
 สหายโก”ติ. “กฺุหิ โส”ติ. “เอตสฺสมิ
 ปพฺพเต วสตี, อโปสถทิวเส ปน
 อคฺคิ น ชาเลสิ, นฺน มโต
 ภาวิสฺสตี”ติ.

“เอวํ ภาณฺเต”ติ. “เอวมาวุโส”ติ.
 “อหํ โส ภาณฺเต”ติ. “กฺุหิ
 นิพฺพตฺโตสิ”ติ. “เทวโลเก มหฺเสสกฺุโข

ออกบวช คิดว่า “บัดนี้เราจักไปเยี่ยม
 สหายของเรา” จึงละอัตภาพ ทำเป็น
 เหมือนบุรุษผู้หลงทาง ไปสู่สำนักของ
 ดาบสชื่ออัลลกะปปะนั้น ไหว้แล้ว ได้ยืน
 อยู่ ณ ที่สมควรแห่งหนึ่ง.

ครั้งนั้น ดาบสชื่ออัลลกะปปะนั้น
 ถามบุรุษนั้นว่า “ท่านมาจากที่ไหน”.
 คนหลงทางตอบว่า “ท่านผู้เจริญ
 ข้าพเจ้าเป็นบุรุษหลงทางมาแต่ไกล, ท่าน
 ผู้เจริญ ก็พระคุณเจ้าอยู่ในที่นี้รูปเดียว
 เท่านั้นหรือ? มีใคร ๆ แม้อื่นอยู่ไหม?”.
 ดาบสชื่ออัลลกะปปะกล่าวว่า “เรามี
 สหายอยู่คนหนึ่ง”. บุรุษหลงทางถามว่า
 “สหายของท่านนั้น ไปไหนเสียเล่า?”.
 ดาบสชื่ออัลลกะปปะ กล่าวว่า “เขาอยู่
 บนภูเขาลูกนั้น, แต่ในวันอุโบสถ เขา
 ไม่ได้จุดไฟให้ลูกไฟลง, เขาคงจักตาย
 เสียแล้วแน่นอน”.

บุรุษหลงทาง กล่าวว่า “ท่าน
 ผู้เจริญ เป็นอย่างนั้นหรือ”. ดาบสอัลล-
 กะปปะตอบว่า “เป็นอย่างนั้นผู้มีอายุ”.

^๑ ฉ. มคฺคิกปุริโส.

เทวราชา หุตวา นิพพตโตสุมิ
 ภนฺเต, ‘อัยยํ ปสฺสิสฺสามี’ติ ปุณ
 อากโตมุหิ, อปี นุ โข อยุยานํ
 อิมสฺมี จาเน วสนฺตานิ, โกจิ
 อูปททโว อตฺถี”ติ. “อาม อาวุโส
 หตฺถี นิสฺสาย กิลมามี”ติ. “กั
 โว ภนฺเต หตฺถี กโรนฺตี”ติ.
 “รตฺถี สมฺมชฺชฎฺฐาเน ลนฺทํ
 ปาเตนฺตี, ปาเทหิ ปหริตฺวา ปัสสุ
 อุกฺขรณฺตี, สุวาทํ ปาโต ลนฺทํ
 ฉทฺทเนฺโต ปัสสุ สมํ กโรนฺโต
 กิลมามี”ติ. “กั ปน เตสํ อนาคมนํ
 อิจฺฉณา”ติ. “อามาวุโส”ติ. “เตนหิ
 เตสํ อนาคมนํ กิริสฺสามี”ติ
 ตาปสฺสส หตฺถิกนฺตวิณฺญเจว
 หตฺถิกนฺตมฺนฺตญจ อทาสิ. ททฺนฺโต
 จ ปน วิณฺยาเย ติสฺโส
 ตนฺตีโย ทสฺเสตฺวา ตโย มนฺเต
 อุกฺกณฺหาเปตฺวา “อิมํ ตนฺตี
 ปหริตฺวา อิมสฺมี มนฺเต วุตฺเต,
 นิวตฺติตฺวา โอลเเกตุํปี อสกุโกนฺตา
 หตฺถี ปลายนฺตี, อิมํ ตนฺตี
 ปหริตฺวา อิมสฺมี มนฺเต วุตฺเต,

บุรุษหลงทาง กล่าวว่า “ข้าพเจ้าคือ
 ดาบสนั่น ท่านผู้เจริญ”. ดาบสนั่น-
 กัปปะ จึงถามว่า “ท่านบังเกิดที่ไหน
 เล่า?”. บุรุษหลงทาง ตอบว่า
 “ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าบังเกิดเป็นเทพเจ้า
 ผู้มีศักดิ์มาก ในเทวโลก, ข้าพเจ้า
 กลับมาอีกด้วยความประสงค์ว่า ‘จัก
 เยี่ยมพระผู้เป็นเจ้า’ เมื่อพระผู้เป็นเจ้า
 อยู่ในที่นี้, มีอันตรายอะไรอยู่บ้างหรือ
 หนอ”. ดาบสนั่นกัปปะ กล่าวว่า
 “ครับ ผู้มีอายุเราลำบากอยู่ เพราะ
 อาศัยข้าง”. เทพเจ้า กล่าวว่า “ท่าน
 ผู้เจริญ ข้างทั้งหลายทำอะไรให้ท่าน
 เล่า?”. ดาบสนั่นกัปปะ กล่าวว่า
 “ตอนกลางคืน โขลงข้างถ่ายอุจจาระในที่
 กวาด, มันใช้เท้ากระที่บ คู้ฝุ่นขึ้น,
 ตอนเช้า เรานั้นต้องขนกวาด (ข้าง) ที่
 เกลี่ยฝุ่นให้เรียบ จึงลำบาก”. เทพเจ้า
 ถามว่า “กั ท่านปรารถนาไม่ให้ข้าง
 เหล่านั้นกลับมาอีกหรือ?”. ดาบสนั่น-
 กัปปะ ตอบว่า “ถูกแล้ว ผู้มีอายุ”.
 เทพเจ้า กล่าวว่า “ถ้าเช่นนั้น ข้าพเจ้า
 จักทำให้ข้างเหล่านั้นกลับมา” ดังนี้

พล.ต.ประสิทธิ์ ชื่นบุญ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

นิวัตเตตวา ปจฺจโต โอลฺโลเกนฺตา
 ปลายนฺติ, อิมํ ตนฺตี ปหริตฺวา
 อิมสฺมี มนฺเต วุตฺเต, หตฺถิ
 ยฺยตฺติ ปิฏฺฐิ อฺปนฺนาเมนฺโต
 อากจฺจตี”ติ อัจฺฉิตฺวา “ยํ
 โว รุจฺจติ, ตํ กเรยฺยาถา”ติ วตฺวา
 ตาปสํ วนฺทิตฺวา ปกฺกามิ. ตาปโส
 ปลายนมนฺตํ วตฺวา ปลายนฺตฺนฺตี
 ปหริตฺวา หตฺถิ ปลาเปตฺวา วสิ.

แล้ว ได้ให้พิณสำหรับให้ช่างใคร่และ
 มนต์สำหรับให้ช่างใคร่แก่ดาบส. ก็แล
 เมื่อให้ จึงชี้แจงสายพิณ ๓ สาย
 แล้วให้เรียนมนต์ ๓ บท แล้วบอกว่า
 “เมื่อท่านดีดสายพิณสายนี้ ร่ายมนต์นี้
 แล้ว, ช่างทั้งหลาย ไม่อาจแม้จะหัน
 กลับมาดู ย่อมหนีไป, เมื่อท่านดีด
 สายพิณสายนี้ ร่ายมนต์นี้แล้ว, ช่าง
 ทั้งหลายจะหันกลับมาดูช่างหลัง หนีไป
 อยู่, เมื่อท่านดีดสายพิณสายนี้ ร่ายมนต์
 นี้แล้ว ช่างเจ้าโขลงจะน้อมหลังเข้ามา”
 ดังนี้แล้ว จึงกล่าวว่า “ท่านพึงทำ
 สิ่งที่ท่านชอบใจเถิด” ไหว้ดาบสแล้วก็
 ลาไป. ดาบสร่ายมนต์สำหรับให้ช่าง
 หนีไป ดีดสายพิณสำหรับให้ช่างหนีไป
 ไล่ช่างให้หนีไป อยู่แล้ว.

ตสฺมี สมฺเย โกสมฺพิยํ
 ปฺรนฺตโป^๑ นาม ราชา อโหสิ.
 โส เอกทิวสํ คพฺภินิยา เทเวีย
 สทฺธิ พาลสฺสุริยาตปํ ตปฺปมาโน
 อพฺุโภกาเส^๒ นิสฺสิทฺติ. เทวี รณฺโวย

ในสมัยนั้น ในเมืองโกสัมพี ได้มี
 พระราชาพระนามว่าปรันตปะ. วันหนึ่ง
 พระเจ้าปรันตปะพระองค์นั้น ประทับนั่ง
 ผิงแสงแดดอ่อนอยู่ในที่แจ้งกับพระราชเทวี
 ผู้ทรงครรภ์. พระเทวีประทับนั่ง

^๑ ฉ. ปฺรนฺตปโป.

^๒ ฉ. อพฺุโภกาเส.

พล.ต.ประสิทธิ์ ชื่นบุญ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปารุปนํ สดสหัสสคฺขณิกํ รตฺตกมฺพลํ
 ปารุปีตฺวา นิสินฺหา รณฺญา สทฺธิ
 สมฺมุลลปมาณา รณฺโณ องฺคฺลิตฺ
 สดสหัสสคฺขณิกํ ราชมุทฺทิกํ นีหริตฺวา
 อตฺตโน องฺคฺลียํ ปิลนฺธิ.

ตสมิ สมเย หตฺถิลิงฺคสฺกุโณ
 อากาเสนาคจฺฉนฺโต ทูรโต รตฺต-
 กมฺพลปารุปนํ เทวี ทิสฺวา
 “มัสเปสิ”ติ สณฺญา ย ปกฺข
 วิสฺสขฺเชตฺวา โอตฺริ. ราชา ตสฺส
 โอตฺรณสทฺแทน ภิโต อฏฺจา ย
 อนฺโตนิเวสนํ ปาวิสฺสิ. เทวีปิ
 ครุคฺพฺภตฺตาย เจว ภิรฺกฺขาทิกตฺตาย
 จ เวเคน คนฺตุํ นาสกฺขิ.
 อถ นํ โส สกฺกุโณ อชฺฉปฺปตฺโต^๑
 ตํ นขปฺณฺชเร นิสิตฺทาเปตฺวา
 อากาสํ ปกฺขนฺหิ. เต กิร
 สกฺกุณา ปณฺจนฺนํ หตฺถินํ พลํ
 ธาเรนฺหิติ, ตสฺมา อากาเสน เนตฺวา

ห่มผ้ากัมพลแดง มีราคาแสนหนึ่ง
 อันเป็นพระภูษาทรงของพระราชินี ทรง
 สันทนาอยู่กับพระราชินี ทรงถอดพระ-
 ชำมรงค์ อันมีราคาแสนหนึ่งออกจาก
 พระองค์ของพระราชินี ประดับไว้ที่
 พระองค์ของพระองค์.

ในสมัยนั้น นกหัสดีลิงค์(นกมีเพศ
 คล้ายช้าง)บินมา เห็นพระเทวีทรงห่ม
 ผ้ากัมพลแดง แต่ไกล จึงชะลอปีก
 แล้วโฉบลง ด้วยสำคัญว่า “เป็นชิ้นเนื้อ”.
 พระราชินีทรงตกพระทัย ด้วยเสียง
 โฉบลงของนกนั้น เสด็จลุกขึ้นเข้าไป
 ภายในพระราชนิเวศน์. ฝ่ายพระเทวี
 ไม่ทรงอาจจะเสด็จไปโดยเร็วได้ เพราะว่า
 ทรงพระครรภ์แก่ และเพราะว่าเป็นผู้
 มีชาติคนขลาด. ครั้งนั้น นกนั้น โฉบลง
 ตรงพระเทวีนั้น ให้พระนางประทับนั่ง
 ในกรงเล็บ แล้วบินไป. ได้ยินว่า
 นกเหล่านั้น ย่อมทรงกำลังเท่าช้าง ๕
 เชือก, เพราะฉะนั้น มันจึงนำ (เหยื่อ)

^๑ ฉ. อชฺฉปฺปตฺโต.

ยถารุจิตฎุจาเน นิสีทิตวา มंस ไปทางอากาศ จับในที่ตามชอบใจ ย่อม
 ขาทนติ. กินเนื้อ.

สาปิ เตน นียมานา ฝ่ายพระเทวินั้น ถูกนกนั้นนำไป
 มรณภยภีตา จินฺเตสิ “สจาทัง อยู่ ทรงหวาดต่อภัยคือความตาย จึง
 วิรวิสฺสามิ, มนุสฺสสทฺโท นาม ทรงดำริว่า “ถ้าเราจากร้องไชร้,
 ติรจฺจนาคตานํ อุพฺเพคชนีโย, ตํ ธรรมดาเสียงมนุษย์ ย่อมเป็นที่หวาดเสียว
 สุตฺวา มํ ฉทฺทฺเสสฺสติ, เอวํ ของสัตว์ดิรัจฉานทั้งหลาย, มันฟังเสียง
 สนฺเต สห คพฺพเณ ชีวิตกฺขยํ นั้นจักถึงเราเสีย, เมื่อเป็นเช่นนั้น
 ปาปฺุณิสฺสามิ, ยสฺมี ปน จาเน เราจักถึงความสิ้นชีวิตไปพร้อมกับกรรม,
 นิสีทิตวา มํ ขาทิตฺ อารภิสฺสติ, แต่มันจับในที่ใด เริ่มจะจิกกินเรา, เรา
 ตตฺร นํ สทฺทํ กตฺวา ปลาเปสฺสามิ”ติ. จักร้องขึ้นในที่นั้นให้มันหนีไป”. พระนาง
 สา อตฺตโน ปณฺทิตตตาย ทรงยับยั้งไว้ได้ เพราะพระองค์เป็น
 อธิวาเสสิ. บัณฑิต.

ตทา จ หิมวณฺตปฺปเทเส โถกํ ก็ในกาลนั้น ในแถบป่าหิมพานต์
 วทฺธิตฺวา มณฺทปกาเรน จิโต มีต้นไทรใหญ่อยู่ต้นหนึ่ง ซึ่งเจริญขึ้นได้
 เอโก มหานิโครฺธ โหติ. โส เล็กน้อย ตั้งอยู่โดยอาการดั่งมณฑป.
 สกฺุณฺ มิคฺรุปาทีนิ ตตฺถ เนตฺวา นกนั้น นำเหยื่อมีเนื้อเป็นต้นไปแล้ว
 ขาทติ, ตสฺมา ตปี ตตฺถเว ย่อมจิกกินที่ต้นไทรใหญ่นั้น, เพราะ
 เนตฺวา วิฎฺฒนฺตเร จเปตฺวา ฉะนั้น มันจึงนำ แม้พระเทวินั้นไป
 อาคตมคฺคํ โอลฺเกสิ. อาคตมคฺคโค- ในที่นั้นนั้นเที่ยว วางไว้ในระหว่างค้ำ-
 โลกนํ กิร เตสํ ธมฺมตา. คบไม้ มองดูทางที่ตนบินมา. ได้ยินว่า
 ตสฺมี ขณฺ เทวี “อิทานิ อิมํ การมองดูทางบินมา เป็นธรรมดาของ
 ปลาเปตฺุ วฏฺฏตี”ติ จินฺเตตฺวา อุโก นกเหล่านั้น. ในขณะนั้น พระเทวี

คุณเตือนใจ ปานมงคล

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

หตุเถ อุกุชิปีตวา ปาณิสททญเจว
 มุขสททญจ กตวา ตํ ปลาเปสิ.
 อถสฺสา สุริยญฺจกมณกาล คพฺภ
 กมฺมชวาทา จลิสฺสุ.

ดำริว่า “บัดนี้ สมควรที่เราจะไล่ให้
 นกนี้หนีไป” จึงยกมือทั้ง ๒ ขึ้น ทั้ง
 ประบมือ ทั้งร้อง ไล่ให้กนกนั้นหนีไปแล้ว.
 ลำดับนั้น ในเวลาที่พระอาทิตย์อัสดงคต
 ลมกัมมชวาทในครรรภ์ ของพระเทวีนั้น
 บันป่วนแล้ว.

สพฺพทิสาสฺสุ คชฺชนโต มหาเมโฆ
 อญฺฺจหิ. สฺเช จิตาย ราชมเหสิยา
 “มา ภายิ อยฺเย”ติ วจนมตฺตํปิ
 อลภมานาย ทุกฺขปเรตาย สพฺพรตฺตี
 นิทฺทา นาม นาโหสิ. วิภาตาย
 ปน รตฺติยา, วลาหวิกโม จ
 อรฺุณฺคฺคฺมณฺญจ ตสฺสา คพฺภวฺจฺจานฺญจ
 เอกกฺขณฺเวยว อโหสิ. สฺมา เมฆอตุญฺจ
 รตฺติอตุญฺจ อรฺุณอตุญฺจ คเหตุวา
 ชาตตฺตา ปฺตฺตสฺส “อุเทโน”ติ
 นามมกาสิ.

เมฆก้อนใหญ่ ตั้งขึ้นคำรามร้อง
 ในทุกทิศ. ชื่อว่าความหลับ ไม่ได้มีแล้ว
 ตลอดคืนยังรุ่งแก่พระราชมเหสี ผู้ดำรง
 อยู่ในความสุข ไม่ได้ได้อยู่แม้เพียง คำพูดว่า
 “อย่าทรงกลัวเลย พระแม่เจ้า” ดังนี้
 ผู้อันความทุกข์ครอบงำแล้ว. แต่เมื่อ
 ราตรีสว่างแล้ว, ความปลอดโปร่งจาก
 เมฆก็ดี อรุณขึ้นมาก็ดี การออกแห่ง
 สัตว์ผู้อยู่ในครรรภ์ของพระนางก็ดี ได้มี
 แล้ว ในขณะเดียวกันนั้นเทียว. พระ-
 นางจึงทรงขนานพระนามพระโอรสว่า
 “อุเทน” เพราะพระนางทรงถือเอาฤดูเมฆ,
 ฤดูราตรี และฤดูอรุณตั้งขึ้น จึงประสูติ.

อลฺลกปฺปตาปสฺสสฺปิ โข ตโต
 อวิทุเร วสนฺญฺจานํ โหติ. โส

ที่อยู่แม่ของดาบสชื่ออัลลกับปะแล
 มีอยู่ในที่ไม่ไกลแต่ที่นั่น. ตามปกติเทียว

๑ อ. อุเตโน.

คุณนิตดา ศรียาภัย
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปกติยา ว วสฺสทิวเส สีตภเยน
 ผลาผลตฺถาย วนํ น ปวิสติ, ตํ
 รุกฺขมุลํ กนฺตฺวา สกฺุณฺน ชาทิตมฺสํ
 อฏฺฐิ อหริตฺวา โภฏฺฏฺเวตฺวา รสํ
 ปจิตฺวา ปิวติ. ตสฺมา ตํทิวสํปิ
 “อฏฺฐิ อหริสฺสามิ”ติ ตตฺถ กนฺตฺวา
 รุกฺขมุเล อฏฺฐิ ปรีเยสนฺโต อฺปริ
 ทารกสทฺทํ สุตฺวา อุลฺโลเกนฺโต เทวี
 ทิสฺวา “กาสิ ตฺวนํ”ติ วตฺวา
 “มานุสิมฺหิ”ติ วุตฺเต, “กถํ
 อากตาสิ”ติ “หตฺถิลิงฺสกฺุณฺน
 อานิตฺมฺหิ”ติ วุตฺเต, “โอตฺราหิ”ติ
 อาห.

“ชาติสมุภทโต ภายามิ อยฺยา”ติ.
 “กาสิ ตฺวนํ”ติ. “ขตฺติยา”ติ. “อหํปิ
 ขตฺติโยมฺหิ”ติ. “เตนฺหิ ขตฺติยมายํ
 กเถหิ”ติ. โส กเถสิ. “เตนฺหิ
 อารุຍฺห ปุตฺตํ เม โอตาเรหิ”ติ.
 โส เอเกน ปสฺเสน อภิริหนฺมคฺคํ
 กตฺวา อภิริหิตฺวา ทารกํ กณฺหิตฺวา
 “มา มํ หตฺถเณ จฺุปี”ติ วุตฺเต

ในวันมีฝน ดาบสนั้น ไม่เข้าป่า เพื่อ
 ต้องการผลาผล (ผลเล็กผลใหญ่) เพราะ
 กลัวความหนาว, ท่านไปสูโคนต้นไม้
 นั้นแล้ว เก็บเอากระดูกเนื้อที่นกจิกกิน
 แล้วมาทุบต้มให้มีรสแล้ว ต้มกิน. เพราะ
 ฉะนั้น แม้ในวันนั้น ดาบสคิดว่า
 “จักเก็บกระดูก” จึงไปที่ต้นไม้
 แสงหากระดูกที่โคนต้นไม้อยู่ ได้ยินเสียง
 เด็กเบื่องบน จึงแหงนดู เห็นพระเทวี
 ถามว่า “เจ้าเป็นใคร?”, เมื่อพระเทวี
 ตรัสตอบว่า “ข้าพเจ้าเป็นหญิงมนุษย์”,
 จึงถามว่า “เจ้ามาได้อย่างไรกัน”,
 เมื่อพระนางตรัสตอบว่า “ข้าพเจ้าถูก
 นกหัสดีลิงค์พามา” ดังนี้แล้ว กล่าว
 “เจ้าจงลงมาเถิด”.

พระนางตรัสว่า “พระผู้เป็นเจ้า
 ข้าพเจ้ากลัวแต่ความเข็มนด้วยชาติ”.
 ดาบส ถามว่า “เจ้าเป็นใครละ?”.
 พระนางตรัสตอบว่า “ข้าพเจ้าเป็น
 กษัตริย์”. ดาบสก็บอกว่า “แม้ข้าพเจ้า
 ก็เป็นกษัตริย์”. พระเทวีตรัสว่า
 “ถ้าเช่นนั้น ขอท่านจงบอกมายา ของ
 กษัตริย์”. ดาบสนั้น บอกแล้ว. พระนาง

คุณนิตดา ศรียาภัย

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ดํ อดุปีตวา ว ทารกํ โอตาเรสิ. เทวีปี โอตริ.

กล่าวว่า “ถ้าเช่นนั้น ท่านจงขึ้นมา
อุ้มพระโอรสน้อยของข้าพเจ้าลงเถิด”.
ดาบสนั้น ทำทางขึ้นไปโดยข้างหนึ่ง
ขึ้นไปรับเด็ก เมื่อพระเทวี ตรัสว่า
“ท่านอย่าเอามือถูกต้องข้าพเจ้า” ไม่
ถูกต้องพระเทวินั้นเลย อุ้มเด็กลงมาแล้ว.
ฝ่ายพระเทวี เสด็จลงแล้ว.

อด นํ อสุสมปทํ เนตวา
สีลเกทํ อกตวา ว อนุกรมุปาย
ปฏิชคฺคิ. นิมฺมกฺขิกมธํ อหาริตฺวา
สญฺชาตสาลี อหาริตฺวา ยาคุ
ปจิตฺวา อทาสิ. เอวํ ตสฺมี
ปฏิชคฺคณฺเต, สวา อปรภาเค
จินฺเตสิ “อหํ เนว อาคตมคฺคํ,
น คตมคฺคณฺจ ชานามิ, อิมินาปี
เม สทฺธิ วิสุสาสมตฺตํปี นตฺถิ,
สเจ ปนายํ อเมห ปหาย
กตฺถจि คมิสฺสติ, อุโภปี อิว
มรณํ ปาปฺพนิสฺสาม, ยํกิญฺจิ
กตฺวา อิมสฺส สีลํ ภินฺทิตฺวา
ยถา มํ น มุญฺจติ, ตถา ดํ
กาตุํ วฏฺฏตี”ติ. อด นํ
ทฺฆนฺนิวตฺถทฺฆปฺปารุตฺทสฺสเนน ปโลเกตฺวา

ที่นั้น ดาบสจึงนำพระนางไปสู่
อาศรมขมข ไม่ทำลายศีลเลย เลี้ยงดู
ด้วยความอนุเคราะห์, นำน้ำผึ้งที่ไม่มี
ตัวมา นำข้าวสาลีที่เกิดเองมา ได้ต้ม
ข้าวต้มให้ (พระนาง). เมื่อดาบสนั้น
เลี้ยงดูอยู่ด้วยวิธีอย่างนี้, ในกาลต่อมาอีก
พระนางจึงดำริว่า “เรา ย่อมไม่รู้
หนทางมา, และหนทางไปเลย, เรา
ไม่มีแม้เพียงความคุ้นเคยกับดาบสแม่นี้,
ก็ถ้าว่า ดาบสนี้ จักทอดทิ้งเราไปที่ไหน
เสีย เราทั้ง ๒ (สองคนแม่ลูก) จักถึง
ความตายเสียในที่นี้แน่แท้, ควรที่เรา
จะทำอุบายอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ทำลาย
ศีลของดาบสนี้แล้ว ทำดาบสนั้น
โดยอาการที่จะไม่ทอดทิ้งเรา”. ที่นั้น
พระนาง จึงประเล้าประโลมพระดาบสนั้น

คุณนัคตา ศรียาภย

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สีลวินาส์ ปาเปสิ. ตโต ปฏุจาย ด้วยการแสดงผ้าห่มหลุดลุ่ยแล้ว
เทวปี. สมคฺคสํวาส วสีสุ. ให้ถึงความพินาศแห่งศีลแล้ว. ตั้งแต่
กาลนั้นมา คนทั้งสองก็อยู่ร่วมปรองดอง
กัน (สมัคฺรสังวาส).

อถกทิวสํ ตาปโส นกฺขตฺตโยคํ
โธโลเกนฺโต ปฺรนตฺปสฺส นกฺขตฺต-
ปีพนํ^๑ ทิสฺวา “ภทฺเท โกสมฺพิย
ปฺรนตฺปราชามโต”ติ อาท.
“กสฺมา อยฺย เอวํ วเทสิ,
กินฺเต เตเน สทฺธิ อามาโต
อตฺถิ”ติ. “นตฺถิ ภทฺเท,
นกฺขตฺตปีพนมฺสฺส ทิสฺวา เอวํ
วทามิ”ติ. สา ปโรทฺธิ.

ต่อมาวันหนึ่ง ดาบสตรวจดูการ
ประกอบแห่งดาวนักษัตร เห็นความ
หม่นหมองแห่งดาวนักษัตรของพระเจ้า
ปรันต์ปะ จึงกล่าวว่า “นางผู้เจริญ
ในกรุงโกสัมพี พระราชาพระนามว่า
ปรันต์ปะ สวรรคตแล้ว”. พระเทวี จึง
กล่าวว่า “พระผู้เป็นเจ้า เพราะเหตุไร
ท่านจึงกล่าวอย่างนี้, ท่านมีความ
อาฆาตกับพระเจ้าปรันต์ปะอยู่หรือ?”.
ดาบสตอบว่า “ไม่มีหรอก นางผู้เจริญ
เราเห็นความหม่นหมองแห่งดาวนักษัตร
ของพระเจ้าปรันต์ปะนั้น จึงกล่าว
อย่างนี้”. พระเทวีทรงกันแสงแล้ว.

อถ นํ “กสฺมา โรทฺสี”ติ
ปุจฺฉิตฺวา ตาย ตสฺส อตฺตโน
สามิกฺภาเว อกฺขาเต อาท “มา
ภทฺเท ปโรทฺธิ, ชาตสฺส นาม นียโต

ที่นั่น พระดาบส จึงตรัสถาม
พระเทวีนั้นว่า “ทำไม เจ้าจึงร้องไห้
เล่า?” เมื่อพระเทวีนั้น ตรัสบอกความ
ที่พระเจ้าปรันต์ปะนั้นเป็นพระสวามี

^๑ น. นกฺขตฺตปีตายนํ

มจจุ”ติ. “ชานามิ อยยา”ติ. “อก
กสฺมา ปโรทสี”ติ. “ปุตฺโต เม
กฺลฺลสฺนฺตกสฺส รชฺชสฺส อนุจฺฉวิโก,
สเจ ตตฺถ อภวิสฺส, เสตจฺจตฺตํ
อุสฺสาปยิสฺสติ, “อิทานิ มหาชานิกो
วต ชาโต”ติ โสเกน โรทามิ
อยยา”ติ.

“โหดุ ภาทฺเท, มา จินฺตยิ,
สจฺสฺส รชฺชํ ปตฺตเกสิ, อหฺมสฺส
รชฺชํ ลภานาการํ กริสฺสามิ”ติ.
“ยทิ เอวํ โหติ สาธุ อยยา”ติ.
“อาม ภาทฺเท”ติ.

อกสฺส หตฺถิกนฺตวิณฺญเจว
หตฺถิกนฺตมนฺเต จ อทาสิ. ตทา

ของตน ตรัส(ปลอม)ว่า “นางผู้เจริญ
เธออย่าร้องไห้เลย, ธรรมดาสัตว์ผู้เกิด
มาแล้ว ย่อมต้องตายเที่ยงแท้”. พระเทวี
ตรัสตอบว่า “หม่อมฉันทราบ พระผู้
เป็นเจ้า”. พระดาบสตรัสถามว่า “เมื่อ
เป็นเช่นนั้น ทำไมเธอจึงร้องไห้เล่า?”.
พระเทวีตรัสบอกว่า “พระโอรสของ
หม่อมฉัน เป็นผู้สมควรแก่ราชสมบัติ
อันเป็นของตระกูล, ถ้าว่า เธอจักได้อยู่
ในเมืองนั้น, เธอจักให้ยกเสวตฉัตรขึ้น,
พระผู้เป็นเจ้า หม่อมฉันย่อมร้องไห้
ด้วยความโศกกว่า ‘บัดนี้ พระโอรสมี
ความเสื่อมใหญ่”.

พระดาบส ตรัสว่า “ช่างเถอะ
นางผู้เจริญ เธออย่าคิดไปเลย, ถ้าเธอ
ปรารถนาให้บุตรได้ราชสมบัติ, เรา
จักทำอาการที่จะให้เขาได้ราชสมบัติ”.
พระเทวีตรัสว่า “ถ้าทำได้ดังนั้น ก็ดีนัก
พระผู้เป็นเจ้า”. พระดาบสตรัสว่า “ได้
นางผู้เจริญ”.

ครั้งนั้น พระดาบส ได้ให้พินและ
มรดกสำหรับทำให้ช่างใคร่ แก่พระโอรส

คุณนิตดา ศรียาภักย์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อเนกานิ หตถิสตสหสฺसानิ อากนฺตฺวา
 วฏฺฐรฺกฺขมฺมุเล^๑ นิสินฺทติ. อถ น
 อาห “หตถิสฺส อเนกเตสฺสเยว, รฺกฺข
 อภिरฺหิตฺวา เตสฺส อากเตสฺส, อิมิ
 มนฺตํ วตฺวา อิมิ ตนฺตํ ปหฺร,
 สพฺเพ นิวตเตตฺวา โอลเเกตฺปิ
 อสฺกโกนฺตฺวา ปลาสิสฺสนฺติ, อโถตริตฺวา
 อากจฺเจยฺยาสี”ติ. โส ตถา กตฺวา
 อากนฺตฺวา ตํ ปวตฺตี อารโจะสิ.

อถ นํ ทุตฺติยทิวเส อาห
 “อชฺช อิมิ มนฺตํ วตฺวา อิมิ
 ตนฺตํ ปหฺเรยฺยาสี, หตถิ
 นิวตเตตฺวา โอลเเกนฺตฺวา ปลาสิสฺสนฺติ”ติ.
 ตทาปิ ตถา กตฺวา อากนฺตฺวา
 ตํ ปวตฺตี อารโจะสิ.

อถ นํ ตุตฺติยทิวเส อาห
 “อิมิ มนฺตํ วตฺวา อิมิ ตนฺตํ
 ปหฺเรยฺยาสี, ยฺยตฺติ ปิฏฺฐิ โอนาเมนฺโต

นั้น. ในคราวนั้น ช้างหลายแสนเชือก
 มาพักอยู่ที่โคนต้นไม้. ที่นั้น พระดาบส
 ตรัสกับพระกุมารนั้นว่า “เมื่อช้างทั้ง
 หลายยังไม่มานั้นเทียว เจ้าจงขึ้นต้นไม้
 เมื่อช้างเหล่านั้นมา, ร่ายมนต์นี้แล้ว
 จงดีดสายพิณนี้, ช้างทั้งหมด ไม่อาจ
 แม้จะหันกลับมาแลดู จักหนีไป, ที่นั้น
 เจ้าพึงลงมา(จากต้นไม้)”. พระกุมารนั้น
 ทรงทำอย่างนั้นแล้ว ได้กลับมากราบทูล
 เรื่องราวนั้น.

ครั้นในวันที่ ๒ พระดาบส
 ตรัสบอกพระกุมารนั้นว่า “วันนี้ เจ้า
 พึงร่ายมนต์นี้แล้วจึงดีดสายพิณนี้,
 ช้างทั้งหลาย จักกลับมามองดูพลาจแห่งนี้
 ไป”. แม้ในกาลนั้น พระกุมารก็ทำ
 เช่นนั้นแล้ว กลับมากราบทูลเรื่องราว
 นั้น.

ครั้นในวันที่ ๓ พระดาบสตรัสกับ
 พระกุมารนั้นว่า “เจ้าพึงร่ายมนต์บทนี้
 แล้ว พึงดีดสายพิณนี้, ช้างหัวหน้าโขลง

^๑ ฉ. วฏฺฐรฺกฺขมฺมุเล.

คุณนัคตา ศรียาภย

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อากมิสสุตี”ติ. ตทาบิ ตถา กตุวา จักน้อมหลังเข้ามา”. แม้ในกาลนั้น
 อากนตุวา อาโรเจสิ. พระกุมาร ก็ทำเหมือนอย่างนั้น
 แล้วกลับมากกราบทูล.

อกสุส มาตรึ อามนุเตตวา ที่นั้น พระดาบส ตรัสเรียก
 “ภทเท ปุตตสุส เต สาสนัน พระมารดาของพระกุมารนั้นมา ตรัสว่า
 เทหิ, เอโตว คนตุวา ราชา “นางผู้เจริญ เจ้าจงให้คำสั่งสอนแก่
 ภวิสสุตี”ติ อาห. सा ปุตตํ พระโอรสของเจ้าเกิด, พระโอรสนั้น
 อามนุเตตวา “ดาต ตวํ โกสมพิย ไปจากที่นี่เทียว จักเป็นพระราชา”.
 ปรนตปรณฺเอย ปุตโต, มํ สคพุกํ พระนางตรัสเรียกพระโอรสมา ตรัสว่า
 หตฺถิลิงคสกุโน อาเนสิ”ติ วตุวา “พ่อเอ๋ย เจ้าเป็นพระโอรสของพระเจ้า
 เสนาปติอาทินํ นามานิ อาจิกขิตฺวา ปรันตปะ ในเมืองโกสัสมิ, นกหัสดีลิงค์
 “อสททหนฺตानํ อิมํ ปิตุ ปารุปน- นำแม่มาทั้งที่กำลังตั้งครรภ์” ดังนี้แล้ว
 กมฺพลญฺเจว ปิลนฺธนมฺทุกิกญจ จึงตรัสบอกชื่อของเสนาบดีเป็นต้น ตรัส
 ทสฺเสยฺยาสี”ติ วตุวา อฺยุโยเชสิ. (อีก)ว่า “เจ้า พึงแสดงผ้ากัมพลซึ่งเป็น
 พระภูษาห่มและพระธำมรงค์ อันเป็น
 เครื่องประดับของพระบิดานี้ แก่บุคคล
 ทั้งหลาย ผู้ไม่เชื่ออยู่” แล้วส่งไป.

กุมารो दापस् “อิทานि พระกุมาร ตรัสกับพระดาบสว่า
 कि गोमी”ति आह. “रुग्णसुस “บัดนี้ หม่อมฉัน จะทำอย่างไร?”.
 हेग्निमसाय निसित्त्वा इमं พระดาบส ตรัสว่า “เจ้าจงนั่ง บนกิ่ง
 मन्तं वतुवा इमं तन्ति पहर, ข้างล่างของต้นไม้ แล้วร่ายมนต์นี้แล้ว
 चेग्जकहृत्ति ते पिग्जि उपनामेतुवा จึงดีดสายพิณเส้นนี้เกิด, ข้างหัวหน้า

คุณนัคตา ศรียาภัย

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อุปสงฺกมิมิสฺสติ, ตฺวํ ตสฺส ปิฎฺฐิจฺยํ
 นิสินฺโนว คณฺฐวา รชฺชํ คณฺฐาหิ”ติ.
 โส มาตาปิตโร วนฺทิตฺวา ตถา
 กตฺวา อากตสฺส หตฺถิโน ปิฎฺฐิจฺยํ
 นิสิตฺตฺวา ตํ กณฺเณ มนฺตฺยิ “อหํ
 โกสมฺพิยํ ปฺรนฺตปฺรณฺโณ ปฺุตฺโต,
 เปตฺติกํ เม รชฺชํ คณฺฐิตฺวา
 เทหิ สามิ”ติ. โส ตํ สุตฺวา
 “อเนกานิ หตฺถิสหฺสฺसानิ
 สนฺนิปตฺนฺตุ”ติ หตฺถิรวํ รวิ.
 อเนกานิ หตฺถิสหฺสฺसानิ สนฺนิปตฺตีสุ.
 ปฺุน “ชินฺเณหตฺถิ ปฏฺิกกฺมณฺตุ”ติ รวํ
 รวิ. ชินฺเณหตฺถิ ปฏฺิกกฺมิมิสฺสุ. ปฺุน
 “อติตรฺุณา หตฺถิ นิวตฺตณฺตุ”ติ รวํ
 รวิ. เตปิ นิวตฺตีสุ.

โส อเนเกหิ โยธหตฺถิสหฺสฺเสเหว
 ปฺริวฺโต ปจฺจนฺตคามํ ปตฺวา “อหํ
 รณฺโณ ปฺุตฺโต, สมฺปตฺตี ปตฺถยมาณา
 มยา สหฺธิ อากจฺจนฺตุ”ติ ตโต
 ปฏฺิจาย มนฺุสฺสสงฺคหํ กโรนฺโต

โฆลงจกน้อมหลังเข้ามาหาเจ้า, เจ้าจง
 นั่งบนหลังของช้างหัวหน้าโฆลงนั้นเที่ยว
 ไปยึดเอาราชสมบัติเถิด”. พระกุมาร
 ถวายบังคมพระบิดาและพระมารดา ทรง
 ทำแล้วโดยประการนั้น ทรงนั่งบนหลัง
 ช้างเชือกที่มาแล้ว ทรงกระซิบบอกช้าง
 นั้นที่หูกว่า “เราเป็นโอรสของพระเจ้า
 ปรีนตปะ ในกรุงโกสัมพี, ขอเจ้าจง
 ยึดเอาราชสมบัติอันเป็นของพระบิดาให้
 แก่เราเถิด นาย”. ช้างนั้น ได้ฟังคำนั้น
 จึงได้ร้องเป็นเสียงช้างว่า “ช้างหลาย
 พันเชือก จงประชุมกันเถิด”. ช้าง
 หลายพันเชือก มาประชุมกันแล้ว. มันร้อง
 (ซ้ำ) อีกว่า “ช้างแก่เฒ่าแล้ว จงถอย
 ไป”. ช้างแก่เฒ่าทั้งหลายถอยไปแล้ว.
 มันยังร้องอีกว่า “พวกช้างเชือกยังเล็ก
 น้อย จงกลับเถิด”. แม้ช้างเหล่านั้นก็พา
 กันกลับแล้ว.

พระกุมารนั้น อันช้างนักรบหลาย
 พันเชือกนั้นเที่ยว แวดล้อม ถึงปัจฉิมต-
 คาม ตรัสว่า “ข้าพเจ้า เป็นราชโอรส,
 ผู้ปรารถนาสมบัติจงมากับเรา” ดังนี้
 ตั้งแต่นั้นมา จึงทำการรวมคน ไปล้อม

คุณนัคตา ศรียาภย

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

คนุตวา นครี ปริวาเรตวา “ยทุธ
วา เม เทนตุ รชช วา”ติ
สาสน์ เปเสสิ. นาครา อาหสิ
“มยฺ เทวปี น ทสฺสาม, อมฺหากํ
หิ เทวี คุรฺคพฺภา หตฺถิลิงฺคสฺกฺณ
นิตา, ตสฺสา อตฺถิภาวํ วา
นตฺถิภาวํ วา น ชานาม, ยาว
ตสฺสา ปวตฺตี น สฺโนม, ตาว
เนว ยทุธฺ ทสฺสาม น รชชน”ติ.

ตทา กิร ตํ ปเวณิรชช
อโหสิ. ตโต กุมารโ “อหํ ตสฺสา
ปฺตุโต”ติ วตฺวา เสนาปติอาทินํ
นามานิ กเถตฺวา ตถาปี
อสทฺทหนฺตานํ รตฺตกมฺพลญจ
มฺพุทฺทิกญจ ทสฺเสสิ. เต ตํ
รตฺตกมฺพลญจ มฺพุทฺทิกญจ สณฺชานิตฺวา
นิกฺกงฺขา หุตฺวา ทวารํ วิวริตฺวา
ตํ รชเช อภิสินฺยจิสฺสุ.

พระนครแล้ว ส่งสาสน์ไปว่า “ชาวเมือง
ทั้งหลาย จะให้การรบหรือราชสมบัติ
แก่เรา”. ชาวเมืองทั้งหลาย ทูลตอบว่า
“พวกข้าพระองค์ จักไม่ให้แก่ทั้ง ๒
อย่าง, จริงอยู่ พระเทวีของพวกข้า-
พระองค์ ทรงกรรมแก่ ถูกนกกหัสดีลิงค์
นำไปแล้ว, พวกข้าพระองค์ย่อมไม่รู้ว่า
พระเทวีพระองค์นั้นทรงมีพระชนม์อยู่
หรือว่าไม่มีพระชนม์อยู่, พวกข้าพระองค์
ยังไม่ได้ฟังความเป็นไปของพระเทวีนั้น
ตราบใจ, ก็จักยังไม่ให้ทั้งการรบ
ทั้งราชสมบัติ ตราบนั้น”.

ได้ยินว่า ในกาลนั้น การครอง
ราชสมบัติตามเชื้อสายนั้น ได้มีแล้ว.
ลำดับนั้น พระกุมารตรัสบอกว่า
“ข้าพเจ้าเป็นโอรสของพระเทวีนั้น” ดังนี้
ตรัสบอกชื่อของคนต่าง ๆ มีเสนาบดี
เป็นต้น เมื่อคนทั้งหลายไม่เชื่ออยู่แม้
อย่างนั้น จึงแสดงผ้ากัมพลแดงและ
ธำมรงค์. พวกชาวเมืองเหล่านั้น ต่างจำ
ผ้ากัมพลแดงและพระธำมรงค์นั้นได้ หมด
ความเคลือบแคลง จึงเปิดประตู แล้ว
อภิเชกพระกุมารนั้นในราชสมบัติ.

คุณนิตดา ศรียาภัย

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อัย ตาว อุเทนสุส อุปฺปตฺติ.

นี้เป็นเรื่องเกิดขึ้น แห่งพระเจ้า
อุเทนก่อน.

ตทา อลฺลภปฺปรฎฺฐเจ ปน
ทฺพฺภิกฺขเ อุปฺปนฺเน ชีวิตฺตุ
อสกฺโกนฺโต เอโก โกตฺถลิกโก นาม
มนุสฺโส กาศี นาม ตฺรณปฺตฺตํ
ภริยํ^๑ อาทาย “โกสมฺพิยฺ คนฺตฺวา
ชีวิสฺสามา”ติ ปาถะยฺ คเหตุวา
นิกฺขมิ. “อหิวาตฺกโรเคน มหาชน
มรณฺเต, นิกฺขมิ”ติปิ วทฺนฺติเยว. เต
คจฺจนฺตา ปาถะยฺเย ปฺริกฺขีเณ,
ชฺุทฺทาภิกฺขตา ทารกํ วหิตฺตุ นาสกฺขิสฺสุ.
อถ สามิโก ปชาปตี อาห
“ภทฺเท มยฺ ชีวณฺตา ปฺน ปฺตฺตํ
ลภิสฺสาม, ฉทฺเขตฺตฺวา นํ คจฺจนฺมา”ติ.
มาตุ ททฺยํ นาม มุทฺกํ โหติ,
ตสฺมา सा อาห “นาหํ ชีวณฺตเมว
ปฺตฺตํ ฉทฺเขตฺตุ สกฺขิสฺสามิ”ติ.
“อถ ก็ คโรมา”ติ. “วาเรน นํ
วหามา”ติ.

ก็ในกาลนั้น เมื่อเกิดข้าวยาก
หมากแพงในแคว้นอัลลภปฺปะ มนุษย์
คนหนึ่งชื่อว่า โกดุหลิก ไม่สามารถจะ
เป็นอยู่ได้ จึงพาเอาภรรยาผู้มีลูกยังเล็ก
ชื่อว่า กาศี กล่าวว่า “เราทั้ง ๒
จักไปเลี้ยงชีพในกรุงโกสมพิกัน” ดังนี้
จึงถือเอาเสบียงออกไป. อาจารย์
บางพวกกล่าวว่า “เมื่อมหาชนตายอยู่
ด้วยอหิวาตโรค(โรคอันเกิดแต่ลมมีพิษ
ดังพิษงู) เขาออกไปแล้ว” ก็มีเหมือนกัน.
สองสามีภรณานั้นเดินอยู่ เมื่อเสบียงทาง
หมดแล้ว ถูกความหิวครอบงำแล้ว
ไม่อาจจะนำเด็กไปได้. ที่นั้น สามี
กล่าวกับนางปชาปตีว่า “นางผู้เจริญ
เราทั้งหลาย มีชีวิตอยู่ก็จักได้บุตรอีก,
ทั้งเขาเสียไปกันเถอะ”. ธรรมดาว่า
ดวงใจของมารดา เป็นธรรมชาติอ่อน-
โยน, เพราะฉะนั้น นางจึงกล่าวว่า

^{๑-๑} ฉ. กาศี นาม ตฺรณปฺตฺตลฺลจ กาศี นาม ภริยลฺลจ
อาทาย:

คุณนัคดา ศรียาภย

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

มาตา อตตโน วาเร
 ปุပ္ผทามั วย นั อุกุชิปีตวา
 อูเร นิปชชาเปตวา องเคน วหิตวา
 ปีตุ เทติ. ตสฺส ตั คเหตุวา
 จปีตจปีตฏจาเน ฉาตกโตปี พลวตรา
 เวทนา อุปฺปชฺชติ. โส ตั
 ปุณฺปุณฺนี อาห “ภทฺเท มยฺ
 ชีวนฺตวา ปุตุตฺตํ ลภิสฺสสาม,
 ฉทฺเทม นนฺ”ติ. สปิ ปุณฺปุณฺนี
 ปฏิกุชิปีตวา ปฏิวจันฺนํ นาทาสี.
 ทารโก วาเรน ปรีวตฺติยมาโน
 กิลนฺโต ปีตุ หตฺถे นิตฺททายี.
 โส ตสฺส นิตฺททายนภาวํ ฌตฺวา
 มาตรํ ปุโรโต กตฺวา เอกสฺส
 คจฺจนฺตสฺส เหมจฺจา ปณฺณสฺนฺถเร ตั
 นิปชฺชชาเปตวา ปายาสี. มาตา
 นีวตฺติตฺวา โอลเณตฺตี ปุตุตฺตํ
 อทิสฺวา “สวมิ กุหิ เม ปุตุโต”ติ
 ปุจฺฉิ. “เอกสฺส เม คจฺจนฺตสฺส เหมจฺจา

“ดิฉัน ไม่อาจจะทิ้งบุตรผู้ยังมีชีวิตอยู่ได้”.
 สามีถามว่า “เมื่อเป็นเช่นนั้น เราทั้ง ๒
 จักทำอย่างไรเล่า?”. ภรรยาตอบว่า
 “เราทั้ง ๒ คน จะผลัดกันอุ้มลูกไป”.

มารดาอุ้มลูกขึ้น ประจุพวง-
 ดอกไม้ในวาระของตน ให้นอนแนบอก
 อุ้มใส่สะเอว (ก็เปลี่ยน) ให้แก่บิดา.
 เวหนามีกำลังกว่า แม้กว่าความหิว
 ย่อมเกิดขึ้นแก่สามีนั้น ในที่ที่เขารับลูก
 นั้นมาวางไว้แล้ว ๆ. สามีนั่นกล่าวกับ
 ภรยานั้นบ่อย ๆ ว่า “นางผู้เจริญ
 เราทั้ง ๒ มีชีวิตอยู่ จักได้บุตร, ทิ้งลูก
 เสียเถอะ”. ฝ่ายภรยานั้น ห้ามเสีย
 หลายครั้งหลายหน จึงไม่ให้คำตอบ. เด็ก
 ถูกผลัดเปลี่ยนกันตามวาระ เหนื่อยอ่อน
 หลับอยู่ในมือของบิดา. เขารู้ว่าเด็กนั้น
 นอนหลับ จึงปล่อยมารดาไว้ข้างหน้า
 เอาเด็กนั้นนอนบนใบไม้ลาด ที่ได้พุ่มไม้
 แห่งหนึ่งแล้วเดินไป. มารดาเหลียวกลับ
 แลดู ไม่เห็นลูก จึงถามว่า “พี่
 ลูกของเรา อยู่ที่ไหน?”. สามีตอบว่า
 “พี่ให้ลูกนอนอยู่ที่ใต้พุ่มไม้แห่งหนึ่ง
 แล้วละ”. ภรรยาบอกว่า “พี่จำ

คุณนัคตา ศรียาภย

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

นิปชชาปิโต”ติ. “สามิ มา มํ
 नासयि, पुतुत् विना चिविदुं न
 सकुचिसुसामि, आनेहि मे पुतुत्तनु”ติ
 उरुं पहरित्वा परिเทवि. अग्नं
 निवृत्तित्वा आनेसि. पुतुत्तोपि
 अनुत्तरामकुके मतो. इति सो
 ऐतदुत्तगे जाने पुतुत्तं चत्थत्तेत्वा
 तसुसु निरुत्तनुत्तेन गवन्तरे सदुत्त
 वारे चत्थत्तिโต. पापकम्मं नामेतं
 “अपुपकनु”ति न्नाวมण्यवित्थपुं.

เต कञ्जनुत्ता ऐกं โคपालकुलं
 पापुณिसु. ตंทิวสญจ โคपालกสุส
 चेनुมกุลลं โหติ. โคपालกสุส केहे
 निपुत्तुं ऐโก ปञ्जेकपुत्तुโร गुणुชติ.
 सो ตं गोचेत्त्वा मङ्कलमกาสิ.
 पुहु पायासो ปุणियत्तो โหติ.
 โคपालโก ते आकते तिसुवा
 “कुतो आकत्तुत्ता”ติ पुञ्जित्त्वा
 सपुं पวत्तตี सुत्त्वा मुत्तुชชาติโก
 कुलपुत्तो तेसु अनुกम्पे กत्त्वा
 पुहु तेसुं सपुปีणा पायासं
 तापेสิ.

พื่ออย่าให้ฉันฉิบหายเลย, ฉันขาดลูกเสีย
 ไม่อาจจะมีชีวิตอยู่ได้, พี่จงนำลูกมาให้
 ฉันเถิด” จึงตีก ร้องคร่ำครวญ. ที่นั้น
 สามิกลับไป นำลูกนั้นมา. แม้ลูกได้ตาย
 ในระหว่างทาง. ด้วยประการดังกล่าว
 มานี้ นายโกตุหลิกนั้น ได้ทิ้งบุตรใน
 ฐานะมีประมาณเท่านี้ จึงถูกเขาทิ้ง
 เสีย ๗ ครั้งในระหว่างภพ ด้วยผล
 แห่งกรรมนั้น. ขึ้นชื่อว่า บาปกรรมนี้
 บุคคลไม่ควรดูหมิ่นว่า “น้อย”.

สองสามภรรยานั้น เดินทางไป
 ถึงตระกูลของคนเลี้ยงโค คนหนึ่ง.
 ก็ในวันนั้น มีการทำขวัญแม่โคนมของ
 นายโคบาล. พระปัจเจกพุทธเจ้ารูปหนึ่ง
 ฉันอยู่เป็นประจำในเรือนของนายโคบาล.
 นายโคบาลนั้น นิมนต์พระปัจเจกพุทธเจ้า
 ให้ฉันเสร็จแล้ว จึงได้ทำมงคล. เขา
 ได้จัดแจงข้าวปายาสไว้เป็นอันมาก.
 นายโคบาลเห็น ๒ สามิภรรยานั้นมา
 จึงถามว่า “พวกเจ้ามาแต่ที่ไหนกัน ?”
 ได้ฟังเรื่องราวทั้งหมดแล้ว เป็นกุลบุตร
 ผู้มีใจอ่อนโยน จึงทำความสงเคราะห์ใน

คุณนัคตา ศรียาภย

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ภரியานี้ “สามิ ตยิ ชีวนุเต
 อหิ ชีวามิ นาม, ที่มรตต
 โอนทโรสิ, ยาวทตถิ ฤชชา”ติ
 สปิปีนา สทุธิ ตทมิขณเเว
 กตวา อตตนา มนุทสปปี โถกเมว
 ฤชชิต. อิตโร พหุ ฤชชิตวา
 สตตฏฐทิวเส ฉาตตาย อาหารตณห
 ฉินทิตุ นาสกขิ. โคपालโก เตส
 ปายาส ทาเปตวา สยปี ฤชชิตุ
 อารภิ. โกตุหลิโก ต โอลเณโต
 นิสิติตวา เหฏฐาปิเจ นิปนุนาย
 สุนชียา โคपालเณ วฏฐิตวา
 ทียมาน ปายาสปิณท ทิสวา
 “ปุณณวตาย สุนชี่, นิพทฐ เอวรुปี
 โภชน ลภตี”ติ จินเตสิ. โส
 รตติภาเค ต ปายาส ชีราเปตุ
 อสกุโกนโต กาล กตวา ตสสา
 สุนชียา กุจฉิสมี นิพพตติ.

๒ สามิภรรยา นั้น สั่งให้ข้าวปายาสกับ
 เนยใสมาก แก่คนทั้ง ๒ นั้น.

ภรรยา กล่าวว่า “พี่ เมื่อพี่มีชีวิตอยู่
 ดิฉันก็ชื่อว่ามีชีวิตอยู่, พี่มีท้องพรวง
 มานาน, พี่งกิน(อาหาร)ตามความ
 ต้องการเกิด” ดังนี้แล้ว จึงวางข้าว
 ปายาสนั้นไว้เบื้องหน้าเขาพร้อมกับเนยใส
 นั้นเทียว กินเนยใสเหลวหน้อยหนึ่ง
 เเท่นั้น ด้วยตนเอง. สามิกินเนยใสนั้น
 มากไป ไม่อาจเพื่อจะตัดความอยากใน
 อาหารได้ เพราะความที่หิวมาตลอด
 ๗-๘ วัน. นายโคบาล ครั้นสั่งให้ข้าว
 ปายาสแก่คนทั้ง ๒ นั้นแล้ว แมตตนเอง
 ก็เริ่มบริโภค. นายโกตุหลิก หนึ่งแลดู
 นายโคบาลนั้น เห็นก่อนข้าวปายาสที่
 นายโคบาลบั้นให้แก่นางสุนชี่ ตัวนอน
 อยู่ได้ตั้ง คิดว่า “นางสุนชี่ตัวนี้ มีบุญ,
 มันจึงได้โภชนะเห็นปานนี้เป็นประจำ”.
 ตอนกลางคืน นายโกตุหลิกนั้น ไม่
 สามารถจะยั้งข้าวปายาสนั้นให้ย่อยได้
 จึงได้ทำกาละ บังเกิดในท้องของนาง-
 สุนชี่ตัวนั้น.

คุณนัคดา ศรียาภย

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อถสฺส ภริยา สรীরกิจจํ กตฺวา
 ตสฺมีเยว เคะเห ภติ กตฺวา
 ตณฺหุสนาฬิ ลภิตฺวา ปจิตฺวา
 ปจฺเจกพุทฺธสฺส ปตฺเต - ปติฏฺฐาเปตฺวา
 “ภนฺเต ทาสสฺส โว ปาปฺณาตุ”ติ
 วตฺวา จินฺเตสิ “มยา อิเชว วสิตุํ
 วฏฺฐติ, นิพฺพุตฺตํ อโยโย อิธาคจฺจติ,
 เทยฺยธมฺโม โหตุ วา มา วา,
 เทวสิกํ วนฺทนต์ิ เวยฺยาวจฺจํ
 กโรนฺตี จิตฺตํ ปสาเทนฺตี พหุ
 ปุณฺณํ ปสฺวิสฺสามิ”ติ. สฺวา ตตฺถเว
 ภติ กโรนฺตี วสิ. สฺวาปิ โข
 สฺนฺชึ ฌฏฺเฐ วา สตฺตเม วา
 มาเส เอกเมว กุกฺกุรํ ชายิ.
 โคปาลโก ตสฺส เอกเชนฺยุยา ชีริ
 ทาเปสิ. โส น จิรสฺเสว วทฺธิ.
 อถสฺส ปจฺเจกพุทฺโธ ภูณฺชนฺโต
 นิพฺพุตฺตํ เอกํ ภตฺตปิณฺฑํ เทติ.
 โส ภตฺตปิณฺฑํ นิสฺสาย
 ปจฺเจกพุทฺธเช สินฺทมกาสิ. โคปาลโกปิ
 นิพฺพุตฺตํ เทว วาเร ปจฺเจกพุทฺธสฺส
 อฺปฏฺฐานํ ยาติ. โส คจฺจนฺโตปิ
 อนฺตรามคฺเค วาพมิคฺฐาเน ทณฺเฑน

ครั้งนั้น ภรรยาของเขาทำสรীরกิจ
 (เผาศพ)เสร็จแล้ว จึงทำการรับจ้างอยู่
 ในเรือนนั้นนั่นเอง ได้ข่าวสารทะนาน
 หนึ่ง หุงเสร็จแล้ว ใส่บาตรพระปัจเจก-
 พุทธเจ้ากล่าวว่า “ท่านเจ้าข้า ขอ
 กุศลทานนี้ จงถึงแก่ทาสของท่านเถิด”
 ดังนี้แล้ว จึงคิดว่า “เราควรจะอยู่ใน
 ที่นี้แล, พระผู้เป็นเจ้า ย่อมมาในที่นี้
 เป็นประจำ ไทยธรรม จะมีหรือไม่ก็
 ช่างเถอะ, เราเมื่อไหว้อยู่ ทำความ
 ขวนขวายอยู่ ทำจิตให้เลื่อมใสอยู่ทุก ๆ
 วัน จักประสบบุญมาก”. นางจึง
 ทำการรับจ้างอยู่ในบ้านนั้นนั้นเทียว. แม้
 นางสนฺชึแล ในเดือนที่ ๖ หรือที่ ๗
 ก็ตกลูกตัวหนึ่ง. นายโคบาลจึงสั่งให้น้ำนม
 ของแม่โคตัวหนึ่ง แก่ลูกสนฺชึนั้น. ต่อมา
 ไม่นานนัก ลูกสนฺชึนั้นก็เติบโตใหญ่.
 ครั้งนั้น พระปัจเจกพุทธเจ้า เมื่อฉัน
 ก็จะให้ก้อนข้าวก้อนหนึ่งเป็นประจำ แก่
 ลูกสนฺชึนั้น. มันอาศัยก้อนข้าวจึงได้
 ความรัก ในพระปัจเจกพุทธเจ้า. แม้
 นายโคบาลไปอยู่ที่บารุง ของพระปัจเจก-
 พุทธเจ้า วันละ ๒ ครั้งเป็นประจำ.

คุณนัคตา ศรียาภัย

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

คจฺฉะ จ ภูมิจฺจ ปหริตฺวา
“สุสุ”ติ ติกฺขตฺตํ สทฺทํ กตฺวา
วาลมิกะ ปลาเปสิ. สุนฺโขปิ เตน
สทฺธี คจฺฉติ.

โส เอกทิวสํ ปจฺเจกพุทฺธํ
อาห “ภนฺเต ยทา เม โอภาโส
น ภวิสฺสติ, ตทา อิมํ สุนฺขํ
เปเสสฺสามิ, อิมสฺส ปหิตสณฺณานเณ
อาคจฺฉเยยฺยาถา”ติ. ตโต ปฏฺจาย
อโนกาสทิวเส “คจฺฉ ตาต อยฺยํ
อาเนหิ”ติ สุนฺขํ เปเสสิ. โส
เอกวจเนเนว ปกฺขนฺทิตฺวา สามิกสฺส
คจฺฉภูมิปถนฏฺจานเณ ติกฺขตฺตํ ภูสฺสิตฺวา
เตน สทฺเทเน วาลมิกานํ ปลาตภาวํ
ณตฺวา ปาโตว สริริปฺปฏิชคฺคณํ
กตฺวา ปณฺณสาลํ ปวิสิตฺวา
นินฺนุสฺส ปจฺเจกพุทฺธสฺส วสนฏฺจานํ
คณฺตฺวา ปณฺณสาลาทฺวาเร ติกฺขตฺตํ
ภูสฺสิตฺวา อตฺตโน อาคตภาวํ
ชานาเปตฺวา เอกมฺนฺเต นิปชฺชติ.
ปจฺเจกพุทฺเธ เวลํ สลฺลภฺเขตฺวา
นิกฺขมฺนฺเต, โส ภูสฺสนฺโต ปฺรโต

นายโคบาลนั้น แม่เมื่อไป ก็เอาไม้ตี
ฟุ่มไม้และพื้นดิน ในที่มีเนื้อร้าย ใน
ระหว่างทาง ส่งเสียงว่า “สุ สุ” ๓ ครั้ง
ไล่พวกเนื้อร้ายให้หนีไป แม่สุนัขก็เดิน
ไปกับนายโคบาลนั้น.

วันหนึ่ง เขากล่าวกับพระปัจเจก-
พุทธเจ้าว่า “พระคุณเจ้าผู้เจริญ ใน
เวลาที่กระผมไม่ว่าง, กระผมจะส่งสุนัข
ตัวนี้ไป, พระคุณเจ้า ฟังมาด้วย
เครื่องหมายที่กระผมส่งสุนัขตัวนี้ไปแล้ว
เถิด”. ตั้งแต่นั้นมาในวันที่เขาไม่ว่าง
นายโคบาลจึงส่งสุนัขไป ด้วยสั่งว่า
“พ่อจงไป จงนำพระผู้เป็นเจ้าของเจ้ามา”.
สุนัขนั้น ก็วิ่งไปโดยคำ ๆ เดียวเท่านั้น
ในที่เจ้าของตีฟุ่มไม้และพื้นดิน ก็เห่าขึ้น
๓ ครั้ง รู้ว่าเหล่าเนื้อร้ายหนีไป ด้วย
เสียงนั้น ไปถึงที่อยู่ของพระปัจเจกพุทธ-
เจ้า ผู้ทำการชำระร่างกายในเวลาเช้า
แล้วจึงเข้าไปยังบรรณศาลา นั่งแล้ว
เห่าขึ้น ๓ ครั้ง ที่ประตูบรรณศาลา
ให้รู้ว่าตนมาแล้ว นอนหมอบอยู่ ณ
ที่ควรข้างหนึ่ง. เมื่อพระปัจเจกพุทธเจ้า
กำหนดเวลาออกไป สุนัขนั้นก็เดินเห่า

คุณนิตดา ศรียาภัย

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปุโรโต คจฺจติ. อนฺตรนฺตรรา
 ปจฺเจกพุทฺโธ ตํ วิมฺสนฺโต อญฺณํ
 มคฺคํ ปฏิปชฺชติ. อถสฺส ปุโรโต
 ติริยํ จตฺวา ภูสฺสิตฺวา อิตรมคฺคเมว
 นํ อารोเปสิ.

อถกทิวสํ อญฺณํ มคฺคํ
 ปฏิปชฺชิตฺวา เตน ปุโรโต ติริยํ
 จตฺวา วาริยาโนปิ อนิวตฺติตฺวา
 สุนฺขํ ปาเทน อปนฺนทิตฺวา ปายาสิ.
 สุนฺโข ตสฺส อนิวตฺตนภาวํ ฌตฺวา
 นิวตฺติตฺวา นีวาสนกณฺเณ ฌสิตฺวา
 อากทฺตมฺนฺโต อิตรมคฺคเมว นํ
 อารอเปสิ. เอวํ โส ตสฺมี
 พลวสิเนหํ อูปฺปาเทสิ.

ตโต อปรภาเค ปจฺเจกพุทฺธสฺส
 จีวรํ ซีริ. อถสฺส โคपालโก
 จีวรเวตฺถานิ อทาสิ. ตเมนํ
 ปจฺเจกพุทฺโธ อาห “อาวุโส
 จีวรนฺนาม เอกเกน ทุกฺกรํ,
 ผาสุกฺกุจฺฉานํ คนฺตฺวา กาทเรสฺสามิ”ติ.
 “อิเชว ภาเนเต กโรถา”ติ.

ไปข้างหน้าอยู่เดียว. พระปัจเจกพุทธเจ้า
 เมื่อจะทดลองมัน จึงเดินไปทางอื่นใน
 ระหว่าง ๆ. ที่นั่น สุนัขนั้น จึงยืน
 ขวางหน้าข้างหน้าของพระปัจเจกพุทธเจ้า
 นั้น จูงท่านมายังทางนอกนี้มันเดียว.

ภายหลังวันหนึ่ง พระปัจเจก-
 พุทธเจ้าเดินไปทางอื่น แม้สุนัขนั้น
 ยืนขวางห้ามอยู่ข้างหน้า ก็ไม่ยอมกลับ
 เอาเท้ากระดุนสุนัข (เตะเท้ากันสุนัขให้
 หลีกไป) เดินไปแล้ว. สุนัขรู้ว่าพระ-
 ปัจเจกพุทธเจ้านั้น จะไม่กลับ จึงกลับ
 มาคาบชายผ้าห่มงูจูดมา จูงท่านมายัง
 ทางนอกนี้ที่เดียว. ด้วยกิริยาดังกล่าว
 มา นี้ สุนัขตัวนั้น ยังความรักมีกำลัง
 ให้เกิดขึ้น ในพระปัจเจกพุทธเจ้านั้น.

ตั้งแต่นั้น ต่อมาอีก จีวรของ
 พระปัจเจกพุทธเจ้าเก่าแล้ว. ครั้งนั้น
 นายโคบาล จึงได้ถวายเป็นผ้าเพื่อทำจีวรแก่
 พระปัจเจกพุทธเจ้านั้น. พระปัจเจกพุทธ-
 เจ้า กล่าวกับนายโคบาลนั้นว่า “ผู้มีอายุ
 ธรรมดาผ้าจีวร บุคคลคนเดียวทำได้ยาก,
 อาตมา จักไปสู่ที่สำราญแล้วให้ทำ”.

คุณนัคดา ศรียาภัย

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“น สกกา อาวุโส”ติ. “เตนหิ
ภนฺเต มา จิรํ พหิ วสิตฺตา”ติ.

สุนโข เตสํ กถํ สุนนุโตว
อฏฺฐาสฺส. ปจฺเจกพุทฺธโ
อุปาสกา”ติ โคपालกํ นีวตฺตาเปตฺวา
เวหาสํ อพฺภุคฺคฺนตฺวา คณฺธมาทนา-
ภิมุโข ปกุกามิ. สุนขสฺส ตํ
อากาเสน คจฺฉนฺตํ ทิสฺวา ภุกฺกริตฺวา
จิตฺตสฺส, ตสฺมี จกฺขุปรถํ วิชฺชนฺเต,
หทยํ ผลิตํ.

ติรจฺฉานา นามเต อฺชฺชาติกา
โหนติ อกฺกุฏฺฐิลา, มนุสฺสา ปน
อณฺเฏ หทยเณ จินฺเตนฺติ, อณฺเฏ
มุขเณ กถเณติ, เตเนวาท “คหนํ
เหตํ ภนฺเต ยทิทํ มนุสฺสา อุตฺตานํ
เหตํ ภนฺเต ยทิทํ ปสฺโว”ติ.

นายโคบาลกล่าวตอบว่า “พระคุณเจ้า
ผู้เจริญ ขออาราธนาพระคุณเจ้าทำ
ในที่นี้แน่แท้เทียว”. พระปัจเจกพุทธเจ้า
กล่าวว่า “ผู้มีอายุ อาตมาไม่อาจนะ”.
นายโคบาล กล่าวว่า “พระคุณเจ้า
ผู้เจริญ ถ้าเช่นนั้น ขอพระคุณเจ้า
อย่าอยู่ภายนอก นานนักเลย”.

สุนัขยีนพ้งถ้อยคำ ของคนทั้ง ๒
นั้นอยู่เทียว. พระปัจเจกพุทธเจ้า
กล่าวว่า “หยุดเถิด อุบาสก” สั่งให้
นายโคบาลกลับ เหาะขึ้นสู่อากาศ
มุ่งหน้ายังภูเขาคันธมาทน์ หลีกไปแล้ว.
เมื่อสุนัขแลดูพระปัจเจกพุทธเจ้าานั้น ผู้
เหาะไปทางอากาศ ได้ยีนเहांอยู่แล้ว,
เมื่อพระปัจเจกพุทธเจ้าานั้น ลับคลองจักษุ
(ลับตา) หัวใจ (ของสุนัข) ก็แตกแล้ว.

ธรรมดาว่า สัตว์ดิรัจฉาน เหล่านี้
เป็นสัตว์มีชาติเชื้อตรง ไม่คดโกง,
ส่วนมนุษย์ทั้งหลายใจคิดอย่างหนึ่ง, ปาก
ก็พูดอย่างหนึ่ง, เพราะเหตุนี้แล นาย
เปสสะผู้เป็นบุตรนายควาญช้าง จึงกล่าว
ว่า “พระเจ้าข้า จริงอยู่ ชันธปัญจก

คุณนัคตา ศรียาภย

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อิตติ โส ตาย อชุกิฏฐิตาย^๑
 อกุกุสิตาย กาลัง กตฺวา ตาวตีสภานเ
 นิพฺพตฺโต อจฺจราสหสฺสปริวฺโต
 มหาสมฺปตฺติ อณุโภสิ. ตสฺส กสฺสจ
 กณฺณมฺเฏ มนฺตยนฺตสฺส สทฺโท
 โสฬสโยชนญฺจานันฺ ผรติ, ปกติกถา-
 สทฺโท ปน สกัลลํ ทสโยชนสหสฺสํ
 เทวนครํ ฉาเทติ. เตเนวสฺส
 “โฆสฺสกเทวปฺตฺโต”ติ นามํ อโหสิ.
 “กสฺส ปนฺส นิสฺสนุโท”ติ.
 ปจฺเจกพฺพุทฺธ เปเมน ญฺกฺกกรณสฺส.
 โส ตตฺถ น จิรํ จตฺวา
 จวิ. เทวโลกโต หิ เทวปฺตฺตา
 “อายุกฺขเยน ปุณฺณกฺขเยน อหารกฺ-
 ขเยน โภเปนา”ติ จตฺุหิ การณฺเห
 จวนฺติ.

คือเหล่ามนุษย์นี้ รกชฎ พระเจ้าข้า
 จริงอยู่ ชันธปัญจก็คือสัตว์เลี้ยงนี้ตั้ง”.

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ สุนัขตัวนั้น
 ทำกาละไปบังเกิดในภพดาวดึงส์ มี
 นางฟ้าหนึ่งพันแวงล้อม ได้เสวยสมบัติ
 มาก เพราะว่าเป็นสัตว์มีความเห็นตรง
 เพราะเป็นสัตว์ไม่คดโกงนั้น. เมื่อเทพบุตร
 นั้นกระซิบที่ใกล้หูของใคร ๆ เสียงย่อม
 กระจายไปได้ไกล ๑๖ โยชน์, ส่วน
 เสียงพูดตามปกติ ย่อมปกคลุมเทพนคร
 ทั้งสิ้นถึง ๑๐,๐๐๐ โยชน์. เพราะ
 เหตุนั้นแล เทพบุตรนั้น จึงได้ชื่อว่า
 “โฆสฺสกเทพบุตร”. มีคำถามว่า “ก็
 เสียงนั้นเป็นผลของอะไร?”. มีคำตอบ
 ว่า เป็นผลของการเห่าด้วยความรักใน
 พระปัจเจกพุทธเจ้า. โฆสฺสกเทพบุตร
 นั้น ดำรงอยู่ในนครนั้นไม่นาน ก็จุติ
 แล้ว. จริงอยู่ เทพบุตรทั้งหลาย
 ย่อมจุติจาก เทวโลก เพราะเหตุ ๔
 อย่างคือ “๑. เพราะสิ้นอายุ ๒. เพราะ

^๑ ม. ม. ๑๓/๔.

คุณนัคตา สรียาภย์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ตตุถ เยน ปน พหุ
 ปุณณกมมํ กตํ โหติ, โส
 เทวโลก ออุปชชิตวา ยาวตายุกั
 จตวา ออุปปริ นิพพตตติ. เอว
 อายุกขเยน จวติ นาม. เยน
 ปริตตํ ปุณณํ กตํ โหติ, ตสฺส
 ราชโกฏฐาคาเร ปกฺขิตตํ จตฺตปณฺจ-
 นาพิมตตํ วิย ฐณฺณํ อนฺตฺรา ว
 ตํ ปุณณํ ขิยฺยติ, อนฺตฺรา ว
 กาลํ กโรติ. เอว ปุณณกขเยน
 จวติ นาม. อปโร กามคฺเณ
 ปริภุญฺชมาโน สติสมฺโมเสน อาหารํ
 อปริภุญฺชิตวา กิลนฺตกาโย กาลํ
 กโรติ. เอว อาหารกขเยน จวติ
 นาม. อปโร ประสฺส สมฺปตฺติ
 อสหนฺโต กุชฺฌิตวา กาลํ กโรติ.
 เอว โกเปน จวติ นาม.

อัยํ ปน กามคฺเณ ปริภุญฺชนฺโต
 มุฏฺฐสฺสติ หุตฺวา อาหารกขเยน

สิ้นบุญ ๓. เพราะสิ้นอาหาร ๔. เพราะ
 ความโกรธ”.

ก็ในเหตุ ๔ อย่างนั้น เทพบุตร
 ผู้ได้ทำบุญกรรมไว้มาก บังเกิดใน
 เทวโลก ดำรงอยู่จนตราบเท่าอายุแล้ว
 ย่อมบังเกิดใน(เทวโลก)ชั้นสูง ๆ ขึ้นไป.
 อย่างว่านี้ ชื่อว่า จุติเพราะสิ้นอายุ.
 บุญนั้นของเทพบุตรผู้ทำบุญไว้น้อย ย่อม
 สิ้นไปในระหว่างเทียว เปรียบเหมือน
 ข้าวเปลือกที่บุคคลใส่ไว้ในฉางหลวง
 ประมาณ ๔-๕ ทะนาน ฉะนั้น,
 เทพบุตรนั้น ย่อมทำกาละเสียในระหว่าง
 เทียว. อย่างว่านี้ชื่อว่า จุติเพราะสิ้นบุญ.
 เทพบุตรองค์อื่นอีก บริโภคกามคุณอยู่
 ไม่บริโภคอาหาร ด้วยความหลงลืมสติ
 มีกายเหนื่อยอ่อน จึงทำกาละ. อย่างว่านี้
 ชื่อว่าย่อมจุติ เพราะสิ้นอาหาร. เทพบุตร
 บางองค์ ไม่อดทน สมบัติของคนอื่น
 โกรธแล้ว ย่อมทำกาละ. อย่างว่านี้
 ชื่อว่า ย่อมจุติ เพราะความโกรธ.

ก็โสมสกเทพบุตรนี้ มัวบริโภค
 กามคุณอยู่ จึงหลงลืมสติ ย่อมจุติ

คุณนัคตา ศรียาภย

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

จวติ. จวิตวา จ ปน โกสมุพียิ
 นครโสภินิยา กุจฉิสมี ปฏิสนุธิ
 คณฺหิ. สวา วิชาดทิวเส “กิ
 เอตนุ”ติ ทาสี ปุจฉิตวา “ปุตุโต
 อยเย”ติ วุตเต, “หนุท เซ อิมิ
 ทารกั กตฺตรสฺสุเป อารเปตวา
 สงฺการกฺกุญฺเ ฉทฺเทตี”ติ ฉทฺทาเปสิ.
 นครโสภินิโย หิ ธีตรั ปฏิชคฺคณฺติ,
 น ปุตุตฺ. ธีตรา หิ ตาสั ปเวณิ
 ฌฎฺยติ. ทารกั กากาปิ สุขนาปิ
 ปริวาเรตวา นิสีทิสฺ. ปจฺเจกพฺพุทฺ
 สินฺหปฺปภาวสฺส ฎฺกฺกรณสฺส
 นิสฺสนุแทนฺ เอโกปิ อุกฺคณฺตุ น
 วิสฺหิ. ตสฺมี ฆณฺเ เอโก มนุสฺโส
 พหิ นิกฺขมนุโต ตํ กากสนฺขสนฺนิปาตํ
 ทิสฺวา “กิณฺนุ โข เอตนุ”ติ ตตฺถ
 คณฺตุวา ทารกั ทิสฺวา ปุตุตฺสินฺหํ
 ปฏิลภิตวา “ปุตุโต เม ลทฺโร”ติ
 เคหํ เนสิ. ตทา โกสมุพิกเสฎฺฐจि
 ราชกฺลํ คจฺฉนุโต ราชนิเวสนโต
 อากจฺฉนฺตํ ปุโรหิตํ ทิสฺวา “กิ
 อาจริย อชฺช เต ตติการณ
 นกฺขตฺตโยโค โอลอกิตอ”ติ ปุจฉิ.

เพราะสิ้นอาหาร. ก็แล ครั้นจติแล้ว
 ก็อปฏิสนุธิในห้องของหญิงงามเมือง
 ในกรุงโกสัมพี. ในวันคลอด นางถาม
 สาวใช้ว่า “นั่นอะไร?” เมื่อสาวใช้
 ตอบว่า “ลูกชาย เจ้าค่ะ” จึงสั่งให้
 สาวใช้เอาไปทิ้งด้วยคำว่า “เอาเถอะแม่
 เจ้าจงเอาทารกนี้ใส่ในกระดังแล้ว เอา
 ไปทิ้งที่กองหยากเยื่อ”. เป็นความจริง
 พวกหญิงงามเมือง ย่อมเลี้ยงดูลูกสาว,
 ย่อมไม่เลี้ยงดูลูกชาย. เพราะว่า เชื่อสาย
 ของพวกเธอ ลูกหญิงย่อมสืบต่อ. กา
 ทั้งหลายก็ดี สุนัขทั้งหลายก็ดี พวกกัน
 จับกลุ่มแวดล้อมเด็กไว้. ด้วยผลแห่ง
 การเห่า อันเกิดแต่ความรักในพระ-
 บัณฑิตเจ้า สัตว์ตัวหนึ่งไม่อาจจะ
 เข้าไปใกล้ได้. ในขณะนั้นคนผู้หนึ่ง
 ออกไปนอกบ้าน เห็นการจับกลุ่มของ
 กาและสุนัขนั้น คิดว่า “นั่น อะไร
 หนอแล” จึงไปในที่นั้น เห็นเด็ก
 กลับได้ความรักเหมือนลูกนำไปสู่เรือน
 ด้วยปลื้มใจว่า “เราได้ลูกชายแล้ว”.
 ในกาลนั้น เศรษฐีชาวเมืองโกสัมพี
 กำลังเดินไปสู่ราชตระกูล เห็นปุโรหิต

คุณนัคตา ศรียาภย

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“อาม มหาเสฏฺฐิ อมฺหากํ กิณณฺณํ
 กิจฺจนฺ”ติ. “ชนปทสฺส กิ ภาวิสฺสตี
 อจาริยา”ติ. “อณฺณํ นตฺถิ, อิมสฺมี
 ปน นคเร อชฺช ชาตทารโก
 เชฏฺฐกเสฏฺฐิ ภาวิสฺสตี”ติ. ตทา
 เสฏฺฐิโน ภริยา ครุคพฺภา โหติ.
 ตสฺมา โส สิมฺ เคหํ เปเสสิ
 “คจฺฉ ภาณฺ ชานาหิ นํ ‘วิชาตา
 วา โน วา’”ติ. อนฺเตวาสิโก
 ตํ สุตฺวา เวเคน เคหํ คนฺตฺวา
 ปุจฺฉิ “เสฏฺฐิภริยา วิชาตา”ติ.
 “น วิชายตี”ติ. อาหํสุ. สุตฺวา ปุ
 นครํ คนฺตฺวา “น วิชาตา”ติ
 อาห. เสฏฺฐิ “น วิชายตี”ติ สุตฺวา
 ราชานํ ทิสฺวา เวเคน เคหํ
 คนฺตฺวา กาฬิ นาม ทาสี
 ปกฺโกสิตฺวา สหสฺสํ ทตฺวา “คจฺฉ,
 อิมสฺมี นคเร อุปฺชาเรตฺวา สหสฺสํ
 ทตฺวา อชฺช ชาตทารกํ คณฺหิตฺวา
 เอหิ”ติ. सा उपฺชาเรนฺตี ตํ เคหํ
 คนฺตฺวา “อัย ทารโก กทา
 ชาโต”ติ คหปตานี ปุจฺฉิตฺวา
 “อชฺช ชาโต”ติ วุตฺเต “อิม

กำลังเดินมาจากพระราชสำนัก จึงถาม
 ว่า “ท่านอาจารย์ วันนี้ ท่านได้ตรวจดู
 การประกอบดาวนักษัตร ในเพราะ
 เหตุแห่งดีแล้วหรือ”. ปุโรหิตตอบว่า
 “เออ ท่านมหาเศรษฐี เรามีกิจอื่น
 บางอย่างอยู่”. เศรษฐี ถามว่า “อะไร
 จักมีแก่ชนบทหรือ ท่านอาจารย์”.
 ปุโรหิตตอบว่า “กิจอื่น ไม่มี, แต่
 ว่า เด็ก ที่เกิดในวันนี้ จักเป็นเศรษฐีผู้เจริญ
 ที่สุด ในเมืองนี้”. ในกาลนั้น ภรรยา
 ของเศรษฐี มีครรภ์แก่. เพราะฉะนั้น
 เศรษฐีนั้น จึงส่งคนไปยั้งเรือนโดยพลัน
 ด้วยสั่งว่า “จงไปเกิดพนาย เจ้าจงรู้
 ภรรยาของเราแล้วว่า ‘นางคลอดแล้ว
 หรือยังไม่คลอด’”. อันเตวาสิกฟังคำนั้น
 แล้ว จึงรีบเดินไปสู่เรือน ถามว่า
 “ภรรยาของเศรษฐีคลอดแล้วหรือยัง?”.
 ชนทั้งหลายกล่าวว่า “ยังไม่คลอด”.
 อันเตวาสิกฟังแล้ว จึงกลับไปสู่พระนคร
 อีก บอกว่า “นางยังไม่คลอดเลย”.
 เศรษฐีฟังว่า “นางยังไม่คลอด” ดังนี้
 เผ่าพระราชแล้ว จึงรีบไปสู่เรือน
 เรียกคนใช้ชื่อว่า กาฬิ มา ให้ทรัพย์

คุณนิตดา ศรียาภัย

สร้างต้นฉบับพระกัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

มยุห์ เทหี”ติ เอกัง กหาปณัง อาที
 กตวา มุลํ วทฺฒเนนตี สหสฺสํ ทตฺวา
 ตํ อานตฺวา เสฏฺฐิโน ทสฺเสสิ.
 เสฏฺฐี “สเจ เม ธีตา ชายิสฺสติ,
 ตาย นํ สหุธี วาเสตฺวา
 เสฏฺฐิจฺฉานสฺส สามิกํ กริสฺสามิ,
 สเจ เม ปุตฺโต ชายิสฺสติ,
 มาเรสฺสามิ นนฺ”ติ จินฺเตตฺวา
 นํ เคะเห กาเรสิ.

อถสฺส ภริยา กติปาหจฺเจน
 ปุตฺตํ วิชายี. เสฏฺฐี “อิมสฺมี
 อสติ มม ปุตฺโต เสฏฺฐิจฺฉานํ
 ลภิสฺสติ, อิทาเนว ตํ มาเรตฺตุ
 วฏฺฐตี”ติ จินฺเตตฺวา กาที
 อามนฺเตตฺวา “คจฺฉ เช, วชโต
 กุณฺนํ นิกฺขมฺนเวลาย วชทฺวารมชฺฉ

๑ พัน สั้งว่า “จงไป, จงตรวจดู
 ในเมืองนี้ ให้ทรัพย์ ๑ พัน แล้วพาเอา
 เด็กผู้เกิดแล้วในวันนี้มาเถิด”. นางกาฬี
 นั้น ตรวจดูอยู่ ไปสู่เรือนนั้นแล้ว จึง
 ถามแม่บ้านว่า “เด็กคนนี้ เกิดเมื่อไร”
 เมื่อหญิงแม่บ้าน ตอบว่า “เกิดวันนี้”
 กล่าวว่า “เจ้าจงให้เด็กนี้แก่เราเถิด”
 ดังนี้แล้ว เพิ่มราคาตั้งแต่กหาปณะ ๑
 เป็นต้น ให้ทรัพย์ ๑ พัน แล้วนำเด็ก
 นั้นมาแสดงแก่เศรษฐี. เศรษฐีคิดว่า
 “ถ้าลูกสาวของเรา จักเกิด, เราจักให้
 มันอยู่ร่วมกับลูกสาวของเรานั้น แล้ว
 ทำให้มันเป็นเจ้าของตำแหน่งเศรษฐี,
 ถ้าลูกชายของเรา จักเกิด, เราก็จักฆ่า
 มันเสีย” ดังนี้ แล้วจึงให้รับเด็กนั้นไว้ในเรือน.

ต่อมา ภรรยาของเศรษฐีนั้น
 คลอดบุตรชายโดยกาลล่วงไป ๒-๓ วัน.
 เศรษฐีคิดว่า “เมื่อไม่มีเด็กคนนี้ บุตร
 ของเรา จักได้ตำแหน่งเศรษฐี, บัดนี้
 นั้นเทียว เราควรจักฆ่าเด็กนั้นเสีย”
 จึงเรียกนางกาฬีมา กล่าวว่า “จงไป
 เถิดแม่, เจ้าจงให้เด็กนั้นนอนขวางที่กลาง

คุณนัคตา ศรียาภัย

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อาเนหิ”ติ วุตตะตา สหสฺสํ ตสฺส
 ทตฺวา ปุณฺ อานตฺวา อทาสิ.
 อถ นํ อาท ‘อมฺม กาทิ
 อิมสฺมิ นคเร ปณฺจ สกฺกฺสตานิ
 ปจฺจฺจฺสกาเล อฏฺฐาย วณิชฺชาย
 คจฺจนฺติ, ตฺวํ อิมํ เนตฺวา
 จกฺกมคฺเค นิปชฺชาเปหิ, โคณา วา
 นํ มหุทิสฺสนฺติ, จกฺกานิ วา
 จินฺหุทิสฺสนฺติ, ปวตฺตติญฺจสฺส ฌตฺวาว
 อากจฺเจยฺยาสี”ติ. สาทํ เนตฺวา
 จกฺกมคฺเค นิปชฺชาเปสิ. ตทา
 สกฺกฺเชฏฺฐโก ปุโรโต อโหสิ. อถสฺส
 โคณา ตํ จานํ ปตฺวา ฐุํ
 ฉทฺทเทสฺสุ, ปุณฺปฺปุณฺ อารोเปตฺวา
 ปาชฺชียมานาปิ ปุโรโต น คจฺจิสฺสุ.
 เอวํ ตสฺส เตหิ สทฺธิ
 วายมนฺตสฺเสว อรุณํ อฏฺฐหิ. โส
 “กิณฺหาเมตํ โคณา กรีสฺสุ”ติ มคฺคํ
 โอลเณนฺโต ทารกํ ทิสฺวา “ภาริยํ
 วต เม กมฺมหนฺ”ติ จินฺเตตฺวา
 “ปฺตุโต เม ลทฺโธ”ติ ตฏฺฐมานโส
 นํ เกหํ เนสิ.

แล้วนำเด็กนั้นมาอีก” ให้ทรัพย์ ๑ พัน
 แก่คนเลี้ยงโคนั้นแล้ว นำเด็กมาให้
 (เศรษฐี) อีก. ที่นั้น เศรษฐีกล่าวกับ
 นางกาฬินั้นว่า “แม่กาฬิ ในเมืองนี้
 มีพวกเกวียน ๕๐๐ เล่ม ลุกขึ้นในเวลา
 ไกลสว่าง ไปเพื่อค้าขาย, เจ้าจงนำ
 เด็กนี้ไป ให้นอนในทางล้อ(เกวียน), โคน
 ทั้งหลาย จักเหยียบมันหรือล้อจักตัด
 (ตัวมัน) ก็เจ้ารู้เรื่องของเด็กนั้นแล้วเที่ยว
 ฟังกลับมา”. นางกาฬินั้น นำเด็กนั้น
 ไปแล้ว ให้นอนในทางล้อ. ในกาลนั้น
 หัวหน้าเกวียนได้ไปข้างหน้า. ครั้งนั้น
 พวกโคของเขา ถึงยังที่นั้นก็สลัดแอก,
 แม้จะถูกพวกหัวหน้าเกวียนยกขึ้น
 หลายครั้งขับไปอยู่ ก็ไม่ยอมเดินไป
 ข้างหน้า. เมื่อหัวหน้านั้นพยายามอยู่กับ
 โคนทั้ง ๒ นั้นอย่างนี้เที่ยว อรุณขึ้นแล้ว.
 เขาคิดว่า “โคทั้ง ๒ พวกนี้ทำเหตุนี้
 ชื่ออะไรกัน?” จึงมองดูทาง เห็นเด็ก
 แล้วคิดว่า “กรรมของเราหนักหนอ”
 ดังนี้แล้ว ดีใจว่า “เราได้ลูกชายแล้ว”
 นำเด็กนั้น ไปสู่เรือน.

คุณนัคตา ศรียาภย

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

กาฬี หนุตุวา เสฎฐจินา
 ปุจฺจิตา ตํ ปวตฺตตี อาจิกฺขิตฺวา
 “คจฺจนํ นํ ปุณฺ สหสฺสํ ทตฺวา
 อาเนหิ”ติ วุตฺตา ตถา อกาสิ.
 อถ นํ อาห “อิทานิ นํ
 อามกสฺสฺสานํ เนตฺวา คจฺจนฺตเร
 นิปชฺชาเปหิ, ตตฺถ สุนฺชาทึหิ
 วา ชาทิตฺ อมฺนุสฺเสน วา
 ปหโต มริสฺสตี, มตามตภาวณฺจสฺส
 ชานิตฺวา ว อากจฺเจยฺยาสี”ติ. ส
 ตํ เนตฺวา ตตฺถ นิปชฺชาเปตฺวา
 เอกมฺนุเต อฏฺฐาสิ. ตํ สุนฺโข วา
 กาโก วา อมฺนุสฺโส วา
 อุปสงฺกมิตฺตุํ นาสกฺขิ. “นฺนุ จสฺส
 เหนว มาตา น ปิตา น
 ภาตिकाทิสฺสุ โกจิ รกฺขโก นาม
 อตฺถิ, โก นํ รกฺขตี”ติ.
 สุนฺชกาเล ปจฺเจกพฺพุเช สินฺเนเห
 ปวตฺติตํ ฏกฺกกรณมตฺตเมว นํ รกฺขตี.
 อถโก อชปาโล อเนกสหสฺสา
 อชา โคจรั เหนโต สฺสฺสานปสฺเสน
 คจฺจติ. เอกา อชา ปณฺณาทีนิ
 ชาทมานา คจฺจนฺตรํ ปวิสิตฺวา

นางกาฬีไปแล้ว ถูกเศรษฐีถาม
 จึงบอกเรื่องราวนั้น อันเศรษฐีกล่าวว่า
 “เจ้าจงไป จงให้ทรัพย์ ๑ พัน แล้วนำ
 เด็กนั้นกลับมาอีก” ได้ทำอย่างนั้นแล้ว.
 ที่นั้น เศรษฐีกล่าวกับนางกาฬีนั้นว่า
 “บัดนี้ เจ้าจงนำเด็กนั้นไปสู่ป่าช้าฝังศพ
 ให้ออนในระหว่างพุ่มไม้, มันจักถูกสัตว์
 มีสุนัขป่าเป็นต้นกัด หรือถูกอมมนุษย์
 ทำร้าย ตายในที่นั้น, และเจ้าพึงรู้ว่า
 มันตาย หรือยังไม่ตายเทียว จึงกลับ
 มา”. นางกาฬีนั้นนำเด็กนั้นไป ให้ออน
 นอนอยู่ที่ป่าช้าฝังศพนั้นได้ยืนอยู่ ที่ส่วน
 ข้างหนึ่ง. สุนัขก็ตี กาก็ตี อมนุษย์ก็ตี
 ไม่อาจจะเข้าไปใกล้เด็กนั้นได้. มีคำถาม
 ว่า “ก็มารดาบิดาและบรรดาพี่น้อง
 เป็นต้น ใคร ๆ ชื่อว่าผู้รักษาของเด็กนั้น
 ไม่มีมิใช่หรือ?, ใครรักษาตัวเด็กนั้น
 ไว้?”. มีคำตอบว่า การทำเพียง
 การเห่าเท่านั้น อันเด็กให้เป็นไปด้วย
 ความรักในพระปัจเจกพุทธเจ้า ในกาล
 เป็นสุนัข รักษาเด็กนั้นไว้. ครั้งนั้น
 คนเลี้ยงแพะคนหนึ่ง ต้อนแพะหลายพัน
 ตัวไปหากิน เดินไปข้างป่าช้า. แพะ

ธรรมบท.ป-ท.๒-๓

คุณสง่า เขียมประภัสสร
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ทารกั ทิสฺวา ชนฺณฺเกหิ จตุวา
 ทารกสฺส ฌณฺณํ อทาสี.
 อชปาลเกน “เห เห”ติ สทฺเท
 กเตปิ, น นิกฺขมิ. โส “ยญฺจียา
 นํ ปหริตฺวา นีหริสฺสามี”ติ กจฺจนฺตรํ
 ปวิญฺโจ อซี ชนฺณฺเกหิ จตุวา
 ทารกั ปาเยนฺตี ทิสฺวา ทารเก
 ปุตุตฺตสิเนหํ ปฏฺฐิตฺวา “ปุตุโต เม
 ลทฺโร”ติ อาทาย ปกุกามิ.

กาฬิ ตํ ทิสฺวา คนฺตฺวา
 เสฏฺฐิณา ปุจฺฉิตา ตํ ปวตฺตี
 อาจิกฺขิตฺวา “กจฺจนํ ปุณ
 สหสฺสํ ทตฺวา อาเนหิ”ติ วุตฺตา
 ตถา อทาสี. อถ นํ อาห
 “อมฺม กาฬิ อิมํ อาทาย
 โจรปฺปาตปฺพพตฺตํ อภิรฺุหิตฺวา ปปาเต
 ขิป, ปพฺพตฺตกฺุจฺฉิยํ ปฏฺฐิหณฺณมาโน
 ขณฺฑาทาขณฺฑทิกโก หุตฺวา ภูมียํ
 ปตฺติสฺสติ, มตามตภาวญฺจสฺส ฌตฺวา
 ว อากจฺเจยฺยาสี”ติ. สวา ตํ ตตฺถ
 เนตฺวา ปพฺพตฺตมตฺถเก จตุวา ขิปิ.
 ตํ โข ปน ปพฺพตฺตกฺุจฺฉิ นิสฺสาย
 มหาเวฬุคฺคุมฺโพ ปพฺพตฺตานุสาเรเนว

ตัวหนึ่งกำลังเล็มใบไม้เป็นต้น เข้าไปสู่
 ระหว่างพุ่มไม้ เห็นเด็กแล้ว ได้คุกเข่า
 ให้น้ำนมแก่ทารก. แม่เมื่อคนเลี้ยงแพะ
 ส่งเสียงว่า “เห เห” ก็ไม่ยอมออกไป.
 เขาคิดว่า “จักเอาไม้ตีมันไล่ออก”
 จึงเข้าไปสู่ระหว่างพุ่มไม้ เห็นแม่แพะ
 คุกเข่าให้เด็กดื่มนมอยู่ กลับได้ความรัก
 ในทารกเหมือนลูกชาย คิดว่า “เรา
 ได้ลูกชายแล้ว” จึงอุ้ม(เด็ก)หลีกไป.

นางกาฬิ เห็นเหตุนั้นแล้วไป ถูก
 เศรษฐีถาม จึงบอกเรื่องราวนั้น อัน
 เศรษฐีกล่าวว่า “จงไปเกิด, เจ้าจงให้
 ทรัพย์๑ พัน แล้วนำเด็กนั้นกลับมาอีก”
 ได้ทำตามนั้นแล้ว. ที่นั้น เศรษฐีกล่าว
 กับนางกาฬิ นั้นว่า “แม่กาฬิ เจ้า จง
 พาเอาเด็กนี้ ขึ้นสู่ภูเขาทิ้งโจร แล้ว
 โยน(มัน)ลงเหว, มันจักกระแทกที่ท้องภูเขา
 เป็นท่อนเล็กท่อนน้อย ตกลงที่พื้นดิน,
 และเจ้าพึงรู้ว่ามันตายหรือยังไม่ตายเทียว
 พึงมา”. นางกาฬิ นั้น นำเด็กนั้นไป
 ในที่นั้น ยืนอยู่บนยอดเขา โยนไปแล้ว.
 ก็พุ่มไม้ไผ่ใหญ่ อาศัยท้องภูเขานั้นแล
 งอกงาม ตามแนวภูเขา นั้นเทียว. พุ่ม

คุณสง่า เขี่ยมประภัสสร
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วฑุฒิ. ตสฺส มตฺถกั ฌนชาโต
 ชินฺชุกุมฺโพ อวตฺถริ. ทารโก
 ปตฺนุโต โภชเว วีย ตสฺมี ปติ.
 ตั ภิวสั นพการชฌุจกสฺส เวพฺุณา
 อตฺุโก โหติ. โส ปุตฺเตน สทฺุธิ
 คนฺตุวา ตั เวพฺุคฺคุมฺพิ ฉินฺทิตฺุ
 อารภิ. ตสฺมี เวพฺุคฺคุมฺเพ จลนฺเต
 ทารโก สทฺุทมกาสิ. โส
 “ทารกสทฺุโท วียา”ติ เอเกน ปสฺุเสน
 อภิรุหิตฺุวา ตั ภิสุวา “ปุตฺุโต เม
 สทฺุโร”ติ ตฺุฏฺุจจิตฺุโต อาทาย กโต.

กาฬิ เสฏฺุจิสฺส สนฺติกั
 คนฺตุวา เตน ปุจฺุฉิตา ตมฺุปวตฺุติ
 อาจิกฺุขิตฺุวา “คจฺุณ, นั ปุณ สหสฺุสั
 ทตฺุวา อาเนหิ”ติ วุตฺุตา ตกา
 อกาสิ. เสฏฺุจिनฺ อิทฺุญฺุจิทฺุญฺุจ
 กโรนฺตสฺุเสว, ทารโก วฑุฒิโต
 “โฆสโก” เตววสฺุส นามํ อโหสิ,
 โส เสฏฺุจिनฺ อกฺุขิมฺุหิ กณฺุฏโก
 วีย ขายิ, อุชฺุกั ตั โอลเเกตฺุปิ
 น วิสฺุหิ. อถสฺุส มรณฺุปายั
 จินฺเตนฺุโต อตฺุตโน สหายกฺุคฺคุมฺุการสฺุส
 สนฺติกั คนฺตุวา “กทา อาวาปี

กระพังโหมหนาที่บ คลุมยอดไผ่นั้นไว้.
 เด็กเมื่อตก ก็ตกลงบนพุ่มกระพังโหมนั้น
 เหมือนตกไปอยู่บนผ้าโกเชาว์ ฉะนั้น.
 วันนั้น หัวหน้าช่างสานมีความต้องการ
 ไม้ไผ่. เขาเดินไปพร้อมกับบุตรชาย
 เริ่มจะตัดพุ่มไผ่นั้น. เมื่อพุ่มไผ่นั้นไหวอยู่
 เด็กได้ส่งเสียงร้องขึ้น. เขาคิดว่า “เหมือน
 เสียงเด็ก” ขึ้นโดยข้าง ๆ หนึ่ง เห็นเด็ก
 นั้นแล้ว ดีใจว่า “เราได้ลูกชายแล้ว”
 จึงอุ้มเด็กไปแล้ว.

นางกาฬิ ไปสู่สำนักเศรษฐี
 ถูกเศรษฐีถามจึงบอกเรื่องราวนั้น อัน
 เศรษฐีบอกว่า “เจ้าจงไป, จงให้ทรัพย์
 ๑ พัน แล้วนำเด็กนั้นกลับมาอีก” ได้
 ทำตามนั้นแล้ว. เมื่อเศรษฐีกระทำเหตุ
 นี้ ๆ อยู่เช่นนั้นเที่ยว เด็กได้เติบโตแล้ว
 เขาได้มีชื่อว่า “โฆสกะ”, นายโฆสกะนั้น
 ปราภฏแก่เศรษฐี เหมือนหนามแทงตา
 ฉะนั้น, เศรษฐีไม่อาจแม้จะมองดูเขา
 ตรง ๆ ได้. ครั้งนั้น เขาคิดอุบายจะ
 ฆ่านายโฆสกะนั้น จึงเดินไปยังสำนัก
 ของนายช่างหม้อ ผู้สหายของตน ถามว่า

คุณสง่า เขียมประภัสสร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อาลิมเปสฺสสี”ติ ปุจฺจิตฺวา “เสว”ติ
 วุตฺเต, “เตนหิ อิทํ สหสฺสํ
 คเหตฺวา มเมกํ กมฺมํ กโรหิ”ติ
 อาห. “กิ สามี”ติ. “เอโก เม
 อวชาตปฺตฺโต อตฺถิ, ตํ ตว
 สนฺติกํ เปสฺสฺสามิ, อถ นํ
 คเหตฺวา คพฺภํ ปเวเสตฺวา ติชิณาย
 วาสิยา. ขณฺหาขณฺทิกํ ฉินฺหิตฺวา
 จาภฺยํ ปกฺขิปีตฺวา อาวาเป
 ปเจยฺยาสิ, อิทนฺเต สหสฺสํ
 ลนฺจการสทิสฺ, อุตฺตริ ปุณฺ เต
 กตฺตพฺพยฺตฺตํ ปจฺฉา กริสฺสามิ”ติ.

กฺุหมฺกาโร “สาธฺ”ติ สมฺปฺภฺจฺฉิ.
 เสฏฺฐิ ปุณฺทิวเส โฆสกํ
 ปกฺโกสาเปตฺวา “ตาท หิโย มยา
 กฺุหมฺกาโร เอกํ กมฺมํ อาณตฺโต,
 เอหิ, ตวํ ตสฺส สนฺติกํ คนฺตฺวา
 เอวํ วเทหิ ‘หิโย กิร เม
 ปีตฺรา อาณตฺตํ กมฺมํ นิฏฺฐาเปหิ”ติ
 ปหิณฺ. โส “สาธฺ”ติ อคฺมาสิ. ตํ
 ตตฺถ กจฺจนฺตํ อิตโร เสฏฺฐิโน

“เมื่อไร ท่านจักเผาเตา” เมื่อเขาตอบ
 ว่า “พรุ่งนี้” กล่าวว่่า “ถ้าอย่างนั้น
 เจ้า จงรับทรัพย์ ๑ พันนี้ แล้วทำ
 การงาน ของฉันอย่างหนึ่ง”. นาย
 ช่างหม้อสหาย กล่าวว่่า “งานอะไร
 นาย”. เศรษฐี กล่าวว่่า “ฉันมีบุตร
 ชายติช้อยู่คนหนึ่ง, ข้าพเจ้า จักส่งมัน
 ไปสู่สำนักของท่าน, เมื่อเป็นเช่นนี้
 เจ้าพึงพาเอาเด็กนั้นแล้วให้มันเข้าไปสู่ห้อง
 เอมืดคมกริบ ตัดให้เป็นท่อนน้อย
 ท่อนใหญ่ ใส่เข้าในตุ่ม พึ่งเผาใน
 เตาเถิด, ทรัพย์ ๑ พันนี้ เป็นเช่น
 รางวัลของท่าน, ภายหลัง เราจักทำ
 สิ่งที่คุณควรทำแก่ท่านให้ยิ่งขึ้นอีก”.

นายช่างหม้อ รับว่่า “ดีละ”.
 ในวันรุ่งขึ้น เศรษฐีให้คนเรียกนาย
 โฆสกะมากล่าวว่่า “พ่อ เมื่อวานนี้
 พ่อได้ส่งนายช่างหม้อให้ทำการงาน
 อย่างหนึ่งไว้, เจ้าจงมา จงไปยังสำนัก
 ของเขา แล้วพูดอย่างนี้ว่่า “ได้ยินว่่า
 ท่านจงยังการงานที่คุณพ่อของผมสั่งไว้
 เมื่อวานนี้ ให้สำเร็จเถิด” ดังนี้แล้ว
 ส่งไป. นายโฆสกะนั้น รับว่่า “ครับ”

คุณสง่า เขี่ยมประภัสสร

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปฤโต ทารเกหิ สทุธิ์ คุฬุ
 กิพนุโต ทิสฺวา ตํ ปกุโกสิตฺวา
 “กุหิ คจฺจสิ ภาตিকা”ติ ปุจฺจิตฺวา
 “ปีตุ สาสนํ คเหตฺวา กุมฺภการสฺส
 สนฺติกนฺ”ติ วุตฺเต, “อหิ ตตฺถ
 คมิสฺสามิ, อิเม ทารกา มํ พหุ
 ลกฺขํ ชินิสฺสุ, ตํ เม ปฏิชินิตฺวา
 เทหิ”ติ อาห. “อหิ ปีตุ ภายามิ”ติ.
 “มา ภายิ ภาติก, อหนฺตํ สาสนํ
 หริสฺสามิ พหุหิ ชิโต, ยาวาหิ
 อากจฺฉามิ, ตาว เม ลกฺขํ
 ปฏิชินาหิ”ติ.

โฆสโก กิร คุฬกิปาย
 เจโก, เตน ตํ เอวํ นิพฺพนฺธิ.
 โสปี นํ “เตนหิ คนฺตฺวา
 กุมฺภการํ วเทหิ ‘ปีตรา กิร เม
 หิโย เอกํ กมฺมํ อาณตฺตํ,
 ตํ นิปฺพาเทหิ”ติ วตฺวา อฺยุโยเชสิ.
 โส ตสฺส สนฺติกํ คนฺตฺวา ตภา
 อวจ. อถ นํ กุมฺภกาโร เสฏฺฐิณา
 วุตฺตนิยาเมน มาเรตฺวา อาวาเป

ได้ไปแล้ว. ลูกชายของเศรษฐีนอกนี้
 กำลังเล่นคลีกับพวกเด็ก ๆ เห็นนาย
 โฆสกะนั้น กำลังเดินไปในที่นั้นจึงเรียก
 เขาถามว่า “ไปไหน? พี่” เมื่อนาย
 โฆสกะ ตอบว่า “เอาข้าวของคุณพ่อ
 ไปสำนักของนายช่างหม้อ” จึงบอกว่า
 “ฉันจักไปในที่นั้น พวกเด็ก ๆ เหล่านี้
 ได้ชนะฉันหลายคะแนนแล้ว, พี่จงชนะ
 คะแนนคืนให้ฉัน”. นายโฆสกะ กล่าว
 ว่า “พี่กลัวคุณพ่อ”. ลูกชายเศรษฐี
 กล่าวว่า “อย่ากลัวเลย พี่, ฉันจัก
 นำข้าวนั้นไปเอง พวกเด็กหลายคนชนะ
 ฉัน, พี่จงชนะคะแนนคืนให้ฉัน จนกว่า
 ฉันจะกลับมา”.

นัยว่า นายโฆสกะ เป็นผู้ฉลาด
 ในการเล่นคลี เพราะเหตุนี้ ลูกชาย
 ของเศรษฐี จึงหวังเหนี่ยวนายโฆสกะ
 นั้นอย่างนี้. แม้นายโฆสกะนั้น กล่าว
 กับลูกชายเศรษฐีว่า “ถ้าเช่นนั้น เจ้า
 จงไปบอกกับนายช่างหม้อว่า “ได้ยินว่า
 เมื่อวานนี้ คุณพ่อของผมส่งการงานไว้
 อย่างหนึ่ง, ท่านจงให้การงานนั้น
 สำเร็จเกิด” ส่งไปแล้ว. ลูกชาย

ธรรมบท.ป-ท.๒-๓

คุณชเนศ เอกะหิตานนท์
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

จิปิ. โฆสโกปิ ทิวสภาคัม กิพิตฺวา
 สายณฺหสมเย เคหิ คนฺตฺวา
 เสฏฺฐิณา ทิสฺวา “กิ ตาต น
 คโตสสี”ติ วุตฺโต อตฺตโน
 อคตการณญจ กนิฏฺจสฺส
 คตการณญจ อารโจะสิ. เสฏฺฐิ ตํ
 สุตฺวา “มา อวธิ”ติ มหาวีรวิ
 วิรวิตฺวา สกถสรีเร ปกุกฺกุจฺจิตโลหิต
 วยิ หุตฺวา “อมฺโภ กุมฺภการ
 มา มํ นาสยิ, มา มํ นาสยิ”ติ
 พาทา ปคฺคยฺห กนฺทนฺโต ตสฺส
 สนฺติกํ อคมาสิ. กุมฺภกาโร ตํ
 ตถา อากจฺจนฺตํ ทิสฺวา “สามิ
 มา สทฺทํ กริ, กมฺมนฺเต
 นิปฺพนฺน”ติ อาท. โส ปพฺพเตน
 วยิ มหนฺเตน โสเกน อวตฺถริโต
 หุตฺวา อนปฺปกํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺเวเทสิ
 ยถาตํ อปฺปทฺฏจฺจสฺส ปทฺฏจฺจมโน.
 เตนาห ภควา

เศรษฐีนั้น ไปยังสำนักของนายช่างหม้อ
 ได้กล่าวตามนั้นแล้ว. ครั้งนั้น
 นายช่างหม้อ ได้ฆ่าลูกชายเศรษฐีนั้น
 ตามทำนองที่เศรษฐีสั่งแล้ว โยนไปใน
 เตา. ฝ่ายนายโฆสก็เล่นตลอดวัน
 ไปเรื่อยในตอนเย็น อันเศรษฐีเห็น
 กล่าวว่ “พ่อ เจ้าไม่ได้ไปหรือ?”
 บอกเหตุที่ตนไม่ไป และเหตุที่น้องชายไป
 แล้ว. เศรษฐี ได้ฟังคำนั้นร้องดั่งลั่นว่า
 “อย่าได้ฆ่าเลย” เป็นประดุจเลือดใน
 ร่างกายทั้งสิ้น เดือดพล่าน ฉะนั้น
 จึงประคองแขนคร่ำครวญว่า “ช่างหม้อ
 ผู้เจริญ ท่านอย่าให้เราฉิบหายเลย,
 อย่าให้เรา ฉิบหายเลย” ได้ไปสู่สำนัก
 ของนายช่างหม้อนั้นแล้ว. นายช่างหม้อ
 เห็นเศรษฐีนั้นมาอยู่อย่างนั้น บอกว่า
 “นาย ท่านอย่าทำเสียงดังไปเลย,
 การงานของท่านสำเร็จแล้ว”. เศรษฐี
 นั้น ถูกความโศกใหญ่เปรียบดังภูเขา
 ท่วมทับ ได้รับความเสียใจมีประมาณ
 มิใช่น้อย ดุจบุคคลผู้มีใจคิดร้าย ต่อ
 บุคคลผู้ไม่ประทุษร้าย ฉะนั้น. เพราะ
 เหตุนั้น พระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า

คุณชเนศ เอกะทิตานนท

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“โย ทณฺฑเทน อทณฺฑเทสุ
 อปฺปทญฺเฐสุ ทุสฺสติ,
 ทสนฺนมนฺณตริ จานํ
 ขิปฺปเมว นิกจฺจติ
 เวทนํ ผรุสํ ชานี
 สรีรสฺส ว เกทนํ
 ครุกํ วาปี อาพารํ
 จิตฺตกฺเขปี ว ปาปุณฺเณ
 ราชโต วา อุปสคฺคํ
 อพฺภกฺขานํ ว ทารุณํ
 ปริกฺขยํ ว ฌาตีนํ
 โภกานํ ว ปภงฺกฺคณํ
 อถวสฺส อการานี
 อคฺคิ ทหฺติ ปาวโก
 กายสฺส เกทา ทุปฺปญฺโณ
 นิริยํ โส อุปฺปชฺชตี”ติ.

เอวํ สนฺเตปี ปุณฺ นํ
 เสฏฺฐิ อชฺชกํ โอลิเกตุํ น
 สกฺโกติ. “กินฺติ นํ มาเรยฺยนุ”ติ
 จินฺเตนฺโต “มม คามสฺเต อายุตฺตกสฺส
 สนฺติกํ เปเสตฺวา มาราเปสฺสามี”ติ
 อุปายํ ทิสฺวา “อัย เม

“บุคคลใด ประทุษร้ายในบุคคล
 ทั้งหลาย ผู้ไม่ประทุษร้าย ผู้ไม่มี
 อาชญา ด้วยอาชญา บุคคลนั้น
 ย่อมพลันถึงบรรดาฐานะ ๑๐ อย่าง-
 ใดอย่างหนึ่งนั้นเทียว คือ ฟึ่งถึง
 เวทนาอันแรงกล้าบ้าง ความเสื่อม
 ทรัพย์บ้าง ความเสื่อมสลายแห่ง
 สรีระบ้าง ความอาพาธอย่างหนัก
 บ้าง ความฟุ้งซ่านแห่งจิตบ้าง
 เหตุเป็นเครื่องเข้าไปขัดข้องแต่พระ-
 ราชาบ้าง การกล่าวต่ออย่างทารุณ
 บ้าง ความหมดสิ้นแห่งหมู่ญาติ
 บ้าง ความย่อยยับแห่งภคะบ้าง
 อีกอย่างหนึ่ง ไฟเครื่องเผาผลาญ
 ย่อมไหม้เรือนของผู้นั้น, เพราะ
 กายแตก คนมีปัญญาทรามนั้น
 ย่อมเข้าถึงนรก”.

เมื่อเป็นเช่นนั้น เศรษฐีก็ไม่อาจ
 จะแลดูนายโหมสกะนั้น ตรง ๆ ได้อีก.
 จึงครุ่นคิดอยู่ว่า “เราพึงฆ่ามันเสีย
 อย่างไรดี” เห็นอุบายว่า “เราจักต้อง
 ส่งมันไปยังสำนักของนายเสมียน ใน
 บ้าน ๑๐๐ ตำบลของเราแล้ว ให้เขา

คุณชเนศ เอกะหิตานนท์
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อวชาตปุตโต, อิมิ มาเรตวา
 วจฺจกุเป ชิปฺตฺ, เอวํ กเต, อหิ
 มาตฺตฺสฺส กตฺตพฺพยฺตฺตํ ปจฺฉา
 ชานิสฺสามิ”ติ ตสฺส ปณฺณํ ลีขิตฺวา
 “ตาท โฆสก อมฺหากํ คามสฺเต
 อายฺตฺตโก อตฺถิ อิมิ ปณฺณํ
 หริตฺวา ตสฺส เทหิ”ติ วตฺวา ปณฺณํ
 ตสฺส ทสนฺเต พนฺธิ. โส ปน
 อกฺขรสมฺมํ น ชานาติ. ทหฺรกาลโต
 ปฏฺจาย หิ นํ มาราเปนฺโตว
 เสฏฺฐิ มาราเปตฺถุ นาสกฺขิ ก็
 อกฺขรสมฺมํ ลิกฺขาเปสฺสติ. อิติ โส
 อตฺตโน มาราปนปณฺณเมว . ทสนฺเต
 พนฺธิตฺวา นิกฺขมนฺโต อาห
 “ปาเถยฺย เม ตาท นตฺถิ”ติ.
 “ปาเถยฺเยน เต กิจฺจํ นตฺถิ,
 อนฺตรามคฺเค อสฺสกามे นาม มม
 สหายโก เสฏฺฐิ อตฺถิ, ตสฺส
 อเร ปาตราสํ กตฺวา ปุรโต
 คจฺฉาหิ”ติ.

ฆ่ามันเสีย” จึงเขียนหนังสือถึงนายเสมียน
 นั้นว่า “เจ้าลูกคนนี้เป็นลูกชาติชั่ว
 ของเรา, ลุง(นายเสมียน)จงฆ่าเด็กนี้
 แล้ว โยนไปในหลุมคูถเถิด, เมื่อทำกิจ
 อย่างนี้เสร็จแล้ว, ภายหลังเราจักรู้สิ่ง
 ที่ควรทำแก่ลุง” ดังนี้แล้ว กล่าวว่
 “พ่อโฆสกะ นายเสมียนของเรา มีอยู่
 ในบ้าน ๑๐๐ ตำบล เจ้าจงนำหนังสือ
 ฉบับนี้ไปให้เขาที” ผูกหนังสือไว้ที่ชายพก
 ของนายโฆสกะนั้น. ก็นายโฆสกะนั้น
 ไม่รู้จักขรรสมย์. เพราะตั้งแต่เวลาที่เขา
 เป็นเด็ก เศรษฐีมัวแต่จะฆ่าเขาอยู่เสมอ
 ไม่อาจจะฆ่าได้, จักให้เขาศึกษาอักษร-
 สมย์ได้อย่างไร ?. ด้วยประการดังนี้
 เขาจึงผูกจดหมายสำหรับฆ่าตัวเองไว้ที่
 ชายผ้า เมื่อจะออกไปก็กล่าวว่า “คุณพ่อ
 ผมไม่มีเสบียงเดินทาง”. เศรษฐีกล่าวว่า
 “ไม่มีกิจด้วยเสบียงเดินทางสำหรับเจ้า,
 ในหมู่บ้านชื่อนั้นในระหว่างทาง เศรษฐี
 ผู้เป็นสหายของพ่อ มีอยู่, เจ้าจงไป
 กินอาหารเช้า ที่เรือนของเขาแล้ว เดิน
 ต่อไป”.

คุณชเนศ เอกะหิตานนท์
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

โส “สาธู”ติ ปีตรํ วนทิตฺวา
 นิภขมนฺโต ตํ คามํ ปตฺวา
 เสฏฺฐิฉมรํ ปุจฺฉิตฺวา คณฺตฺวา
 เสฏฺฐิชาຍํ ปสฺสิตฺวา “กฺโต
 อากโตสึ”ติ วุจฺเต, “อนฺโตนฺครโต”ติ
 อาน. “กสฺส ปุจฺฉโตสึ”ติ. “ตุมฺหากํ
 สหายกเสฏฺฐิโน อมฺมา”ติ. “ตวมสิ
 โฆสโก นามา”ติ. “อาม อมฺมา”ติ.
 ตสฺสา สห ทสฺสเนเนว ตสฺมี
 ปุจฺฉตฺสึเนโห อุปฺปชฺชึ. เสฏฺฐิโน
 ปเนกา ธิตา อตฺถิ ปณฺณรสโสฬส-
 วสฺสทฺเทสิกา อภีรฺูปา ปาสาทิกกา,
 ตํ รกฺขิตฺตํ เอกเมว เปสนการิกํ
 ทาสี ทตฺวา สตฺตมฺภูมิกสฺส
 ปาสาทสฺส อุปฺริตเล สิริกพฺุภ
 วสาเปสิ.^๑ เสฏฺฐิธิตา ตสฺมี ขณ
 ตํ ทาสี อนฺตราปณฺ เปเสสิ.

นายโฆสกะนั้น รับว่า “ครับ”
 ไขว้คุณพ่อแล้วจึงออกไป ถึงบ้านนั้น
 ถามถึงเรือนของเศรษฐี เดินไปพบ
 ภรรยาของเศรษฐี เมื่อนางกล่าวว่า
 “หนู มาจากไหน?” จึงตอบว่า “กระผม
 มาจากภายในพระนคร”. ภรรยาเศรษฐี
 ถามว่า “หนูเป็นลูกของใครกัน?”.
 นายโฆสกะ ตอบว่า “คุณแม่ กระผม
 เป็นลูกของเศรษฐีผู้สหายของคุณแม่”.
 นางถามว่า “หนู ชื่อว่าโฆสกะหรือ?”.
 นายโฆสกะ ตอบว่า “ใช่ครับ คุณแม่”.
 ความรักในนายโฆสกะนั้นเหมือนลูกชาย
 เกิดขึ้นแก่ภรรยาของเศรษฐีนั้นพลันทันที
 ที่ได้เห็นนั่นเอง. ก็เศรษฐี มีลูกสาว
 อยู่คนหนึ่ง มีอายุ ๑๕ หรือ ๑๖ ปี
 มีร่างสวย น่าเลื่อมใส, เศรษฐี ให้
 หญิงสาวรับใช้ไว้คนหนึ่งนั้นเทียว เพื่อ
 รักษานาง ให้นางอยู่ ณ ห้องมีสิริ
 บนพื้นชั้นบนปราสาทชั้นเจ็ด. ในขณะ-
 นั้น ลูกสาวของเศรษฐีได้ส่งหญิงรับใช้
 นั้น ไปสู่ระหว่างตลาด.

^๑ ฉ. วสาเปนฺติ.

อก นํ เสฏฺฐิชายา ทิสฺวา
 “กุหิ คจฺฉสึ”ติ ปุจฺฉิตฺวา “อฺยเย
 ฐิตาย เปสเนนา”ติ วุตฺเต, “อิโต
 ตาว เอหิ, ติฏฺฐตฺถ เปสนํ,
 ปุตฺตสฺส เม ปิรํ อตฺถริตฺวา
 ปาทะ โชริตฺวา เตลํ มกฺขิตฺวา
 สยนํ อตฺถริตฺวา เทหิ, ปุจฺฉา
 เปสนํ กริสฺสสึ”ติ อ่าห. ส
 ตถา อภาสิ.

อก นํ จิเรนาคตํ เสฏฺฐิฐิตา
 สนฺตชฺเชสิ. อก นํ ส อ่าห
 “อฺยเย มา เม กุชฺฉิ, เสฏฺฐิปุตฺโต
 โฆสโก อากโต, ตสฺส อิทฺถจิทฺถจ
 กตฺวา ตตฺถ คนฺตฺวา อากตมฺหิ”ติ.
 เสฏฺฐิฐิตาย “เสฏฺฐิปุตฺโต โฆสโก”ติ
 นามํ สุตฺวาว เปมํ จวิอาทีนึ
 จินฺหิตฺวา อฏฺฐิมิณฺชํ อ่าหจฺจ จิตํ.
 โกตฺถลิกกาลสฺมี หิ ส ตสฺส
 ปชาปติ หุตฺวา นาฬิโกทนํ
 ปจฺเจกพุทฺธสฺส อทาสิ, ตสฺसानุภาเวนา-
 คนฺตฺวา อิมสฺมี เสฏฺฐิจฺกุล
 นิพฺพตฺตา. อิติ นํ โส

ลำดับนั้น ภรรยาของเศรษฐีเห็น
 หญิงผู้รับใช้นั้นจึงถามว่า “เจ้าจะไป
 ไหน?” เมื่อนางตอบว่า “ข้าแต่แม่เจ้า
 ดิฉันไปด้วยกิจรับใช้ลูกสาว(ของแม่เจ้า)”
 จึงกล่าวว่า “เจ้าจงมาทางนี้ก่อน,
 งดการรับใช้ไว้เถิด, เจ้าจงลาดตั้ง
 ล้างเท้า, ทาน้ำมัน ปูลาดที่นอนให้
 ลูกชายของเราเถิด, ต่อภายหลัง จึง
 ค่อยทำการรับใช้”. นางได้ทำตามสั่ง
 แล้ว.

ครั้งนั้น ลูกสาวเศรษฐี ตะคอก
 หญิงรับใช้นั้นผู้มาช้า. ที่นั้น หญิงรับใช้
 นั้น เรียนกับนางว่า “แม่เจ้า ขอคุณแม่
 อย่าโกรธดิฉันเลย, ลูกชายเศรษฐีชื่อว่า
 โฆสกะมาแล้ว, ดิฉันทำสิ่งนี้ ๆ แก่เขา
 แล้ว จึงไปที่ตลาดแล้ว จึงได้มา”
 เพราะได้ฟังชื่อว่า “ลูกชายเศรษฐีชื่อว่า
 โฆสกะ” เท่านั้น ความรักตัดอวัยวะ
 มีผิวเป็นต้นจรดเยื่อในกระดูก ตั้งอยู่แก่
 ลูกสาวเศรษฐี. จริงอยู่ ในเวลาที่เขา
 เป็นนายโกตฺถลิกะ ลูกสาวเศรษฐีนั้น
 เป็นภรรยาของนายโฆสกะนั้น ได้ถวาย
 ข้าวสุกทะนานหนึ่งแต่พระปัจเจกพุทธเจ้า,

คุณชเนศ เอกะหิตานนท์
 สร้างต้นฉบับพระกัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปุพฺพสิเนโห อวตฺตริตฺวา คณฺหิ. ด้วยอานุภาพแห่งการถวายข้าวสุก
 เตนาห ภควา ทะนาคหนึ่ง แก่พระปัจเจกพุทธเจ้านั้น
 นางจึงมาบังเกิดในตระกูลของเศรษฐีนี้.
 ด้วยเหตุดังกล่าวแล้วนี้ ความรักใน
 ปางก่อนนั้น จึงท่วมทับ ยึดลูกสาว
 เศรษฐีนั้น. เพราะเหตุนั้น พระผู้มี
 พระภาค จึงตรัสว่า

“ปุพฺพเพว สนนฺนิวาเสน
 ปจฺจุปฺปนฺนหิเตน วา
 เอวนุตฺติ ชายเต เปมฺมิ
 อูปปลํ ว ยโถทเก”ติ.

“ความรักนั้น ย่อมเกิด ด้วยเหตุ
 ๒ ประการ คือ ด้วยการอยู่ร่วม
 กันในปางก่อน ๑ ด้วยความเกี่ยว-
 กุลกันในปัจจุบัน ๑ เหมือนดอก
 อูบล (อาศัยเหตุ ๒ อย่างคือ
 เปือกตม ๑ น้ำ ๑) เกิดในน้ำ
 ฉะนั้น”.

อก นํ ปุจฺฉิ “กุหิ โส
 อมฺมา”ติ. “สยเน นิปนฺโน
 นิทฺทายตี”ติ. “อตฺถิ ปนฺสฺส หตฺถ
 กิณฺจิจิ”ติ. “ทสนฺนเต ปณฺณํ อตฺถิ”ติ.
 สา “กิ ปณฺณํ นุ โข เอตฺน”ติ
 ตสฺมี นิทฺทายนฺเต, มาตาปิตูนํ
 อญฺญาวิหิตตาย อปฺสฺสนฺตานํ, โอตฺริตฺวา
 สนฺตีกํ คนฺตฺวา ตํ ปณฺณํ
 โมเจตฺวา อาทาย อตฺตโน คพฺภํ

ที่นั่น ลูกสาวของเศรษฐี ตาม
 หญิงสาวใช้นั้นว่า “เขาอยู่ที่ไหนล่ะ แม่”.
 หญิงรับใช้ กล่าวว่า “เขานอนหลับอยู่
 บนที่นอน”. ลูกสาวเศรษฐีถามว่า “ก็
 เขามีอะไรอยู่ในมือหรือ?”. หญิงรับใช้
 ตอบว่า “ที่ชายผ้ามีหนังสืออยู่ค่ะ”.
 ลูกสาวเศรษฐีนั้น คิดว่า “นั่นเป็น
 หนังสืออะไรหนอแล” เมื่อนายโหมสกะนั้น
 กำลังหลับอยู่, เมื่อมารดาบิดามองไม่เห็น

คุณชเนศ เอกะหิตานนท

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปวิสิตฺวา ทวารํ ปิธาย วาตปานํ
 วิวริตฺวา อกฺขรสมเย กุสลตาย
 ปณฺณํ วาเจตฺวา “อโห พาลโ
 อตฺตโน มรณปณฺณํ ทสนฺเต
 พนฺธิตฺวา จรติ, สเจ มยา น
 ทิฏฺฐํ อสฺส, นตฺถิสฺส ชีวิตนฺ”ติ
 ตํ ปณฺณํ ผาเลตฺวา เสฏฺฐิสฺส
 วจนเน อปรํ ปณฺณํ ลิขิ
 “อโย มม ปุตุโต โฆสโก นาม,
 คามสฺสโต ปณฺณาการํ ออาหาราเปตฺวา
 อิมสฺส ชนปทเสฏฺฐิโน ธีตรา สทฺธิ
 มงฺคลํ กตฺวา อตฺตโน วสนคามสฺส
 มชฺเฒ ทฺวิฏฺฐมิกํ เเคหํ กาเรตฺวา
 ปาการปริกฺขเปเน เจว ปุริสคฺคฺติยา
 จ สฺสํวิหิตารกฺขํ กโรตุ, มยฺหณฺจ
 ‘อิทญฺจิทญฺจ มยา กตฺนฺ’ติ สาสนํ
 เปเสตุ, เอวํ กเต, อหํ มาตุลสฺส
 กตฺตพฺพยฺตฺตํ ปจฺฉา ชานิสฺสสามิ”ติ
 ลิขิตฺวา จ ปน สํหริตฺวา
 ทสนฺเตเยวสฺส พนฺธิ.

เพราะส่งใจไปในเรื่องอื่น จึงลงไปยังที่พัก
 แก่หนังสือนั้น ถือเข้าไปยังห้องของตน
 ปิดประตู เปิดหน้าต่าง อ่านจดหมาย
 เพราะนางฉลาดในอักษรสมัย คิดว่า
 “ตายจริง คนโง่ ผูกหนังสือฆ่าตัวเอง
 ที่ชายผ้า เทียวไป, ถ้าว่า เราไม่ได้
 เห็นหนังสือ, เขาก็ไม่มีชีวิตอยู่” ดังนี้
 แล้ว ฉีกหนังสือฉบับนั้นเสีย แล้วจึง
 เขียนหนังสือขึ้นอีกฉบับหนึ่ง ตามคำ
 ของเศรษฐีว่า “ลูกชายของข้าพเจ้า
 คนนี้ ชื่อว่า โฆสกะ, ลุง(นายเสมียน)
 จึงให้เขานำเอาสิ่งของกำนัล มาจากบ้าน
 ๑๐๐ ตำบล จัดงานมงคลกับลูกสาวเศรษฐี
 ในชนบทนี้ ให้ปลูกเรือน ๒ ชั้นขึ้น ตรง
 กลางบ้านเป็นที่อยู่ของตน จึงทำการ
 รักษาอย่างแข็งแรง ด้วยเครื่องล้อมคือ
 กำแพงและค้อมครองคือบุรุษ, และจง
 ส่งข่าวมา(ถึง) เราว่า ‘การงานนี้ ๆ
 ข้าพเจ้าทำเสร็จแล้ว’, เมื่อท่านได้ทำ
 กรรมอย่างนี้แล้ว, เราจักรู้สิ่งที่เราควรทำ
 แก่ลุง ภายหลัง” ก็แล ครั้นเขียนหนังสือ
 เสร็จแล้วจึงพับ ผูกที่ชายผ้าของนาย
 โฆสกะนั้นตามเดิม.

คุณชเนศ เอกะหิตานนท์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ไส ทิวสภาคัม นิทททายิตวา
 อัญญาช ฤณชิตวา ปกุกามิ.
 ปุณทิวเส ปาโตว ตัม คามัม คนุตวา
 आयुตุตกัม คามกิจจัม กโรนุตเยว
 ปสฺสสิ. ไส ตัม ทิสฺวา “กั
 ตาตา”ติ ปุจฺฉิ. ไส “ปีตรา เม
 ตุมุหากัม ปณฺณัม เปสิตนุ”ติ อาห.
 “กิสฺส ปณฺณัม ตาต, อาหารา”ติ
 ปณฺณัม คเหตุวา วาเจตวา
 ตุมุจมานไส “ปสฺสสถ โภ มม
 สามิโน มยิ สิเนหัม ‘เซฏฺฐปุตฺตสฺส
 เม มงฺคลัม กโรตุ’ติ มม สนฺตีกัม
 ปหิณฺนิ, สีมฺ ทารุอาทีนิจิ อาหารธา”ติ
 คหปติเก วตฺวา คามมชฺฌ
 วุตฺตปุปการัม เกหัม กาเรตฺวา
 คามสฺตโต ปณฺณาการัม อาหาราเปตฺวา
 ชนปทเสฏฺฐิจิโน ธีตรัม อาเนตฺวา
 มงฺคลัม กตฺวา เสฏฺฐิจิสฺส สาสนัม
 ปหิณฺนิ “อิทญฺจิทญฺจ มยา กตฺนุ”ติ.

นายโฆสกะนั้น นอนหลับตลอด
 ทั้งวัน ลุกขึ้นกินข้าวแล้วก็หลับไป.
 วันรุ่งขึ้น เขาเดินไปยังบ้านนั้นแต่เช้า
 เห็นนายเสมียน กำลังทำหน้าที่อยู่ในบ้าน
 นั้นเอง. นายเสมียนนั้น เห็นนายโฆสกะ
 นั้น ร้องถามว่า “อะไร พ่อ”. นาย
 โฆสกะนั้น ตอบว่า “คุณพ่อของกระผม
 ส่งจดหมายมาถึงท่าน”. นายเสมียน
 ถามว่า “จดหมายเพื่อสิ่งอะไร พ่อ,
 จงนำมาเถอะ” จึงรับจดหมายมาอ่าน
 ดีใจ กล่าวกับคหบดีทั้งหลายว่า “ผู้เจริญ
 ทั้งหลาย เชิญท่านทั้งหลายดูความรัก
 ในเราของนายของเรา ท่านเศรษฐีส่ง
 บุตรชายมายังสำนักของเรา ด้วยสั่งว่า
 ‘(นายเสมียน) จงจัดงานมงคลแก่บุตร
 คนโตของเรา’ พวกท่านจงนำสิ่งต่าง ๆ
 มีไม้เป็นต้นมาเร็วเถิด” ดังนี้แล้ว ให้
 ปลุกเรือนมีประการดังกล่าวแล้ว ที่กลาง
 หมู่บ้านแล้ว จึงให้นำเครื่องบรรณาการ
 มา แต่บ้าน ๑๐๐ ตำบล นำลูกสาว
 ของเศรษฐีในชนบทมา จัดงานมงคลแล้ว
 ส่งข่าวไปแก่เศรษฐีว่า “การงานนี้ ๆ
 เราทำเสร็จแล้ว”.

คุณอรุณ แก้วศิริพงษ์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ตั้ง สุตวา เสฏฺฐิโน “ยํ
กาเรมิ, ตํ น โหติ, ยํ น
กาเรมิ, ตทเว โหติ”ติ มหนตํ
โทมนสฺสํ อปฺปชฺชิตฺติ. ปุตฺตโสเกน
สทฺธิ โส โสโก เอกโตว หุตฺวา
กุกฺกชิตฺตาหํ อปฺปาทตฺวา อติสาร์
ชเนสิ.

เสฏฺฐิธิตาปี “สเจ โภจ
เสฏฺฐิโน สนฺตีกา อากฺกจฺจติ, ตุมฺเห
มม. อกเถตฺวา เสฏฺฐิปุตฺตสฺส
ปจฺมตริ มา กถยิตฺตา”ติ ชเน
อาณาเปสิ. เสฏฺฐิปี โข “นทานิ
ตํ ทฺวญฺจปุตฺตํ มม สาทฺเตยฺยสฺส
สามิกํ กริสฺสสามิ”ติ จินฺนเตตฺวา เอกํ
อายุตฺตํ อากฺ “มาตุล ปุตฺตํ
เม ทฺวญฺจมาโมมิหิ, เอกํ ปาทมฺลิกํ
เปเสตฺวา มม ปุตฺตํ ปกฺโกสาเปหิ”ติ.
โส “สาธฺว”ติ ปณฺณํ ทตฺวา
เอกํ ปุริสํ เปเสสิ. เสฏฺฐิธิตาปี
ตสฺสาคนฺตฺวา ทฺวาเร จิตฺทาวํ
สุตฺวา ตํ ปกฺโกสาเปตฺวา “กิ
ตาทา”ติ ปุจฺฉิตฺติ. “เสฏฺฐิ คิลาน, ”

เพราะได้ฟังข่าวนั้น ความเสียใจ
อย่างใหญ่หลวงเกิดขึ้นแก่เศรษฐีว่า “เรา
ให้ทำสิ่งใด, สิ่งนั้นย่อมนำไม่สำเร็จ, สิ่งใด
ที่มีให้ทำ, สิ่งนั้นนั้นเทียว ย่อมสำเร็จ”.
ความโศกนั้น พร้อมกับความโศก
เพราะบุตร รวมกันเข้า ยิ่งความ
เร่าร้อนในท้องให้เกิดขึ้น ให้โรค
อติสาร์ (โรคลงแดง) เกิดขึ้นแล้ว.

ฝ่ายลูกสาวเศรษฐี บังคับคนทั้ง-
หลายว่า “ถ้าว่า ใคร ๆ มาจากสำนัก
ของเศรษฐี, พวกเจ้ายังไม่บอกแก่เรา
อย่าได้บอกแก่ลูกชายของเศรษฐีก่อนนะ”.
แม้เศรษฐีแล คิดว่า “บัดนี้ เราจัก
ไม่ทำบุตรชั่วนั้นให้เป็นเจ้าของทรัพย์-
สมบัติของเรา” ดังนี้แล้ว กล่าวกับ
นายเสมียนคนหนึ่งว่า “ลุง ฉันต้องการ
จะพบบุตรของฉัน, เธอจงส่งคนรับใช้
คนหนึ่งไปให้เรียกบุตรของฉันมา”. คน-
รับใช้นั้น รับว่า “ได้ครับ” ให้
จดหมายแล้ว จึงส่งบุรุษคนหนึ่งไป.
ฝ่ายลูกสาวเศรษฐี ได้ฟังว่าคนรับใช้นั้น
มายืนอยู่ที่ประตู จึงให้คนเรียกเขามา
ถามว่า “อะไร พ่อ”. คนรับใช้กล่าวว่า

คุณอรุณ แก้วศิริพงษ์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปุตุตต์ ปสฺสิตุ ปกุกุสาเปติ อยฺเย”ติ.
 “ตาด เสฏฺฐิ พลวา ทุพฺพล”ติ.
 “พลวา ตาว อาหารํ ภูฏชติเยว
 อยฺเย”ติ. สา เสฏฺฐิปุตุตต์
 อชานาเปตฺวา ว ตสฺส นิवासนญจ
 ปริพฺพยญจ ทาเปตฺวา “มยา
 เปสิตกาเล คมิสฺสสิ, อจฺจ
 ตาวา”ติ. อาห. มหาเสฏฺฐิ ปุณ
 อายุตฺตํ อโวจ “กิ มาตุล น
 เต มม ปุตุตฺตสฺส สนฺติกํ ปหิตนุ”ติ.
 “ปหิตํ สามิ คตปุริโส น ตาว
 เอตี”ติ. “เตนหิ ปุณ อปรํ
 เปเสหิ”ติ. โส เปเสสิ. เสฏฺฐิธิตา
 ตสฺมิปิ ตเถว ปฏิปชฺชิ. อถ
 เสฏฺฐิโน โรโค พลวา ชาโต,
 เอกํ ภาชนํ ปวิสติ, เอกํ นิกฺขมติ.
 ปุณ เสฏฺฐิ อายุตฺตํ ปุจฺฉิ “กิ
 มาตุล น เต มม ปุตุตฺตสฺส
 สนฺติกํ ปหิตนุ”ติ. “ปหิตํ สามิ
 คตปุริโส ปน น เอตี”ติ.
 “เตนหิ ปุณ อปรํ เปเสหิ”ติ. โส
 เปเสสิ. เสฏฺฐิธิตา ตติยวาเร
 อากตฺปิ ปวตฺตี ปุจฺฉิ. โส

“เศรษฐีเป็นไข, เพื่อจะพบลูกชาย
 จึงให้คนเรียกมา แม่เจ้า”. ลูกสาว
 เศรษฐีถามว่า “พ่อ เศรษฐียังแข็งแรง
 ดีอยู่ หรือไม่ค่อยแข็งแรง”. คนรับใช้
 ตอบว่า “ยังแข็งแรง บริโภคอาหาร
 ได้อยู่ แม่เจ้า”. ลูกสาวเศรษฐีนั้น
 ไม่ให้ลูกเศรษฐีทราบแล้วเที่ยว สั่งให้
 ที่พักและเสียบียงทางแก่เขา กล่าวว่า
 “ในเวลาที่คุณส่งไป ท่านจึงจักไปได้,
 ท่านจงพักผ่อนเถิด”. มหาเศรษฐีได้
 กล่าวยากับนายเสมียนว่า “ลุง ท่านยัง
 ไม่ได้ส่งจดหมายไปยังสำนักลูกชายของ
 เราหรือ?”. นายเสมียนกล่าวว่า
 “ได้ส่งไปแล้ว นาย(แต่)บุรุษที่ไปแล้วยัง
 ไม่กลับมาก่อน”. เศรษฐีกล่าวว่า
 “ถ้ากระนั้น ท่านจงส่งคนอื่นไปอีกเถิด”.
 นายเสมียนนั้นส่งไปแล้ว. ลูกสาวเศรษฐี
 ปฏิบัติแม่ในบุรุษนั้น เหมือนอย่างนั้น
 นั้นเที่ยว. ที่นั้น โรคของเศรษฐีหนักแล้ว,
 ภาชนะหนึ่งเข้าไป, ภาชนะหนึ่งไหลออก.
 เศรษฐีถามนายเสมียนอีกว่า “ลุง ท่าน
 ยังไม่ได้ส่งจดหมายไปสู่สำนักบุตรของเรา
 หรือ?”. นายเสมียนบอกว่า “ส่ง

คุณอรุณ แก้วศิริพงษ์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“พาพหุคิลานอ ยยเย เสฏฐิ ออาหาริ
 ปจฺฉินฺหิตฺวา มจฺจุปรายโน ชาโต,
 เอกํ ภาชนํ นิกฺขมตี, เอกํ
 ปวิสตี”ติ อห. เสฏฐิธิตา
 จินฺหเตสิ “อิทานิ คนฺตุ กาลो”ติ.
 เสฏฐิปุตุตฺตสฺส “ปีตา กิร เต คิลานอ”ติ
 อารโจะตฺวา “กี วทสิ ภาทฺเท”ติ
 วุตฺเต, “อผาสฺกมสฺส สามิ”ติ อห.
 “อิทานิ กี กาทพฺพนุ”ติ. “สามิ
 ความสโต อุกฺกจฺจนกํ ปณฺณการํ
 อาทาย คนฺตุวา ปสฺสิสฺสาม นนุ”ติ
 อห. โส “สาธู”ติ ปณฺณการํ
 ออาหาราเปตฺวา สกฺกฺเหหิ อาทาย
 ปกุกามิ.

ไปแล้ว นาย แต่คนที่ไปแล้วยังไม่
 กลับมาเลย”. เศรษฐี กล่าวตอบว่า
 “ถ้าอย่างนั้น ท่านจงส่งคนอื่นไปอีก”.
 นายเสมียนนั้น ส่งไปแล้ว. ลูกสาว
 เศรษฐีถามเหตุเป็นไป แม้กะคนผู้มาแล้ว
 ในวาระที่ ๓. คนผู้มาแล้วนั้น บอกว่า
 “ข้าแต่แม่เจ้า เศรษฐีป่วยหนัก จัด
 อาหารแล้ว มีความตายไปเบื้องหน้า,
 ภาชนะหนึ่งไหลออก, ภาชนะหนึ่ง
 เข้าไป”. ลูกสาวเศรษฐี คิดว่า “บัดนี้
 เป็นเวลาที่ควรไปได้”. นางจึงบอกแก่
 ลูกชายเศรษฐีว่า “ได้ยินว่า คุณพ่อ
 ของท่านป่วย” เมื่อเขากล่าวว่า “เธอ
 พูดอะไร นางผู้เจริญ” จึงกล่าวว่า
 “คุณพ่อของท่านมีความไม่ผาสุก นาย”.
 นายโฆสกะ ถามว่า “บัดนี้ เราควรทำ
 อย่างไร?”. ลูกสาวเศรษฐีกล่าวว่า
 “นาย พวกเราจักถือเครื่องบรรณาการ
 อันเกิดขึ้นจากบ้านส่วย ๑๐๐ ตำบล
 ไปเยี่ยมพ่อ”. นายโฆสกะตอบรับว่า
 “ดีจ๊ะ” ดังนี้แล้ว ให้คนนำเครื่อง
 บรรณาการมา เอาเกวียนบรรทุก
 หลีกไปแล้ว.

คุณอรุณ แก้วศิริพงษ์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อถ นั สภา “บิดา เต
 ทุพฺพโล, เอตฺตํ ปณฺณาการํ
 คเหตฺวา คจฺจนฺตานํ ปปญฺโจ
 ภวิสฺสตี, เอตํ นีวตฺเตหิ”ติ วตฺวา
 ตํ สพฺพํ อตฺตโน กุลเคหํ เปเสตฺวา
 ปนฺ อาท “สามิ ตฺวํ อตฺตโน
 ปิตุ ปาทปสฺเส ติฏฺฐเจยฺยาสิ, อหํ
 อสฺสีสกปสฺเส จสฺสามิ”ติ. เคหํ
 ปวิสฺमानาเยว “เคหสฺส ปุโรโต จ
 ปจฺจโต จ อารกฺขํ คณฺหธา”ติ
 อตฺตโน ปุริเส อาณาเปสิ.
 ปวิฏฺฐกาเล ปนฺ เสฏฺฐิปุโต
 ปิตุ ปาทปสฺเส อฏฺฐาสิ, อิตฺรา
 อสฺสีสกปสฺเส.

ตสฺมี ขณฺเ เสฏฺฐิ อุตฺตานโก
 นิปนฺโน โหตี. อายุตฺตโก ปนฺสฺส
 ปาทะ ปริมชฺชนฺโต “ปุโต เต
 สามิ อากโต”ติ. อาท. “กหํ
 โส”ติ. “เอส ปาทมฺมุเล จิตฺ”ติ.
 อถ นั ทิสฺวา อายุตฺตํ
 ปกฺโกสาเปตฺวา “มมฺ เคเห กิตฺตํ

ครั้งนั้น ลูกสาวเศรษฐีนั้น กล่าว
 กับนายโหมสกะนั้นว่า “คุณพ่อของท่าน
 ถอยกำลัง, เมื่อเราทั้ง ๒ ถือเอา
 เครื่องบรรณาการมีประมาณเท่านี้ไป
 ก็จักเป็นการเน้นซ้ำ, ท่านจงให้คน
 ขนเครื่องบรรณาการนี้กลับเถิด” ส่ง
 เครื่องบรรณาการทั้งหมดนั้นไปสู่เรือน
 สกกุลของตน กล่าวอีกว่า “นาย ท่าน
 พึงยืนอยู่ข้างเท้าของคุณพ่อของตน, (ส่วน)
 ฉันจักยืนที่ข้างเหนือศีรษะ”. นางเมื่อ
 เข้าไปสู่เรือนนั้นเทียว ก็สั่งบังคับพวก
 บุรุษของตนว่า “พวกท่าน จงถือเอา
 การอารักขาข้างหน้าและข้างหลังเรือน
 เถิด”. ก็ในเวลาที่เขาเข้าไป ลูกชายเศรษฐี
 ได้ยืนที่ข้างเท้าของบิดา, ส่วนภรรยา
 ได้ยืนที่ข้างเหนือศีรษะ.

ในขณะนั้น เศรษฐีนอนหงายอยู่.
 ส่วนนายเสมียน นวดเท้าของท่านเศรษฐี
 นั้นอยู่ กล่าววว่า “นาย ลูกชายของท่าน
 มาแล้ว”. เศรษฐีถามว่า “เขาอยู่
 ที่ไหน?”. นายเสมียนตอบว่า “เขา
 ยืนที่ปลายเท้า”. ที่นั้น เศรษฐีเห็น
 ลูกชายนั้นแล้ว จึงให้เรียกนายเสมียนมา

คุณอรุณ แก้วศิริพงษ์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ชนน”ติ ปุจฺจิตฺวา “สามิ ธนสฺเสว
 จตฺตาทิส โภฏฺเวย, อุปฺภอค-
 ปริภอคภณฺททานํ ปน คามกฺขเขตฺต-
 ทฺวิปทจตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 อยฺยจ ปริจฺเจโท”ติ วุตฺเต, “อหํ
 เอตฺตํ มม ปุตฺตสฺส โฆสกสฺส น
 เทมี”ติ วตฺตฺกามो “เทมี”ติ อาห.
 ตํ สุตฺวา เสฏฺฐิธิตา “อโย ปุณ-
 กเถนฺโต อญฺญํ กิณฺจิก ทยเยยา”ติ
 จินฺเตตฺวา โสกาตฺรา วีย เกเส
 วิกีริตฺวา โรทฺมานา “กินฺนามเต
 ตาต วเทถ, อิทฺปิ นาม โว
 วจฺนํ สฺสฺสเนม, อลฺกฺขิกา วตฺมฺหา”ติ
 วตฺวา มตฺตฺกเถน ตํ อฺรมชฺเฒ
 ปหฺรณฺตี ปติตฺวา ยถา ปุณ
 วตฺตํ น สกฺโกติ, ตถาสฺส
 อฺรมชฺเฒ มตฺตฺกเถน ฆมฺเสนฺตี อาโรทฺนํ
 ทสฺเสสิ. เสฏฺฐิปี ตํชนนฺถเวว
 กาลมกาสิ. “เสฏฺฐิ มโต”ติ
 คนฺตฺวา อฺเทนสฺส รณฺโวย
 อาโรจยิสฺส. ราชา ตสฺส สรฺริกิจจํ
 การาเปตฺวา “อตฺติ ปนสฺส ปุตฺโต
 วา ธิตา วา”ติ ปุจฺจิ. “อตฺติ

ถามว่า “ในเรือนของฉันมีทรัพย์อยู่
 เท่าไร?” เมื่อนายเสมียนตอบว่า “นาย
 ทรัพย์มีอยู่ ๔๐ โภฏีเท่านั้น, ส่วน
 เครื่องอุปโภค บริโภคและบ้าน นา สัตว์
 ๒ เท่า สัตว์ ๔ เท่า ยานพาหนะ
 มีจำนวนเท่านี้ ๆ”, ประรณนาจะพูดว่า
 “ฉันจะไม่ให้ทรัพย์ประมาณเท่านี้ แก่
 นายโฆสกะลูกชายของฉัน” (แต่กลับ)
 กล่าวว่า “ฉันให้”. ลูกสาวเศรษฐี
 ฟังคำนั้น คิดว่า “เศรษฐีนี้ เมื่อพูดอีก
 ฟังพูดคำอะไร ๆ อื่น” ทำเป็นเสมือน
 กระวนกระวายใจด้วยความโศก สยายผม
 ร้องไห้ พลางกล่าวว่า “พ่อ คุณพ่อ
 พูดอะไรนี้, พวกฉันฟังคำของท่าน
 ชื่อแม่นี้, พวกฉันไม่มีบุญหนอ” ดังนี้
 แล้ว ล้มลงเอาศีรษะฟาดท่านเศรษฐีนั้น
 ที่กลางอก เอาศีรษะกลิ้งเกลือกอยู่ที่
 กลางอกเศรษฐีนั้น แสดงอาการ
 คร่ำครวญ โดยประการที่เศรษฐี
 ไม่อาจจะพูดอะไรได้อีก. แม้เศรษฐีก็ได้
 ทำกालะ ในขณะนั้นนั่นเอง. ชนทั้ง-
 หลาย ฟังว่า “เศรษฐีตายแล้ว” จึงไป
 กราบทูลแก่พระเจ้าอุเทน. พระราชา

คุณอรุณ แก้วศิริพงษ์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ท้าว โฆสโก - นาม ตสฺส ปุตุโต,
สพฺพํ สาปเตยฺยํ ตสฺส นียฺยาเทตฺวา
ว มโต ทเวา”ติ.

ราชา อปรภาเค เสฏฺฐิปุตุตํ
ปกฺโกสาเปสิ. ตสฺมิณฺจ ทิวเส เทโว
วสุสิ. ราชนฺคณฺเ ตตฺถ ตตฺถ อุกกํ
สณฺธาติ. เสฏฺฐิปุตุโต “ราชานํ
ปสฺสิสฺสามิ”ติ ปายาสิ. ราชา
วาทปานํ วิวริตฺวา ตํ อากจฺจนตํ
โอโลเกนฺโต ราชนฺคณฺเ อุกกํ
ลํเชตฺวา ลํเชตฺวา อากจฺจนตํ
ทิสฺวา อากนฺตฺวา ตํ วนฺทิตฺวา
จิตํ “ตฺวํ โฆสโก นาม ตาตา”ติ
ปุจฺฉิตฺวา “อาม ทเวา”ติ วุตฺเต
“ปิตา เม มโต”ติ มา โสจิ,
ตว เปตฺติกํ เสฏฺฐิฏฺฐานํ ตฺยฺหเมว
ทสฺสามิ”ติ ตํ อสฺสาเสตฺวา “คจฺฉ
ตาตา”ติ อฺยุโยเชสิ. ราชา
คจฺฉนฺตมฺจ นํ โอโลเกนฺโตว

ทรงสั่งให้ทำฉาปนกิจ (เผา)สรีระของ
เศรษฐีนั้น ตรัสถามว่า “ก็บุตรหรือธิดา
ของเศรษฐีนั้น มีอยู่หรือ?”. ประชาชน
ทูลตอบว่า “มีอยู่ พระเจ้าข้า บุตรของ
เศรษฐีนั้น ชื่อว่าโฆสกะ, เศรษฐีได้
มอบทรัพย์สมบัติทั้งหมดให้แก่โฆสกะนั้น
ก่อน แล้วจึงตาย พระเจ้าข้า”.

ในกาลต่อมา พระราชารับสั่งให้
เรียกลูกชายเศรษฐีมา. ก็ในวันนั้น
ฝนตก. ที่พระลานหลวง น้ำขังอยู่ในที่
นั้น ๆ. ลูกชายเศรษฐี เดินไปแล้ว
ด้วยหวังว่า “จักเฝ้าพระราชา”. พระ-
ราชา ทรงเปิดพระแกล ทอดพระเนตร
ดูนายโฆสกะนั้นเดินมาอยู่ ทรงเห็นเขา
โดดน้ำที่พระลานหลวงเดินมาอยู่ ตรัส
ถามเขา ผู้มาถวายบังคมแล้วยืนอยู่ว่า
“พ่อ เจ้าชื่อว่าโฆสกะหรือ?” เมื่อเขา
ทูลว่า “ถูกแล้ว พระเจ้าข้า” ทรง
ปลอบเขาให้เบาใจว่า “เจ้าอย่าเสียใจว่า
‘บิดาของเราตายแล้ว’, เราจักให้
ตำแหน่งเศรษฐีอันเป็นของบิดาของเจ้า
แก่เจ้านั้นเทียว” ดังนี้แล้ว ทรงส่งไป
ด้วยพระดำรัสว่า “จงไปเกิด พ่อ”.

คุณอรุณ แก้วศิริพงษ์

สร้างต้นฉบับพระกัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

โส รถม จตุวา นคร
 ปทกษิณ อกาสิ. โอลิโกโตโลกิตฎ-
 จาน กมฺปติ. เสฏฺฐิธิตาปี
 กาพิทาสยา สหุธิ มนุตยมานา
 นิสินุนา “อมฺม กาพิ ปุตฺตสฺส
 เต เอตฺตกา สมฺปตฺติ มํ นิสฺสาย
 นิปฺพนุนา”ติ อาห. “กึการณา
 อมฺมา”ติ. “อัยฺ หิ อตฺตโน
 มรณฺปนฺณํ ทสนฺเต พนฺธิตฺวา
 อมฺหากํ ฆริ อาคโต, อถสฺส
 มยา ตํ ปณฺณํ ผาเลตฺวา มยา
 สหุธิ มงฺคลกฺรณฺตฺถาย อณฺณํ
 ปณฺณํ ลีขิตฺวา เอตฺตกํ กาลํ
 ตตฺถ อารกฺโข กโต”ติ. “อมฺม
 ตฺวํ เอตฺตกํ ปสฺสสิ, อิมํ ปน
 เสฏฺฐิ ทหรกาลโต ปฏฺจาย
 มาเรตฺตุกาโม มาเรตฺตุ นาสกฺขิ,
 เกวลํ อิมํ นิสฺสาย พหุรณฺ ฆียิ”ติ.
 “อมฺม อติภาริยํ วต เสฏฺฐินา
 กตฺนุ”ติ. สา นครํ ปทกฺษิณํ
 กตฺวา เกหํ ปวิสนฺตํ นํ ทิสฺวา
 “อัยฺ เอตฺตกา สมฺปตฺติ มํ
 นิสฺสาย นิปฺพนุนา”ติ หสิตํ อกาสิ.

นายโฆสกะนั้น ยืนอยู่บนรถ ได้ทำ
 ประทักษิณพระนคร. สถานที่อันนาย
 โฆสกะ แลดูแล้ว ๆ ย่อมหัวนไหว.
 ฝ่ายลูกสาวเศรษฐี นั่งปรึกษายู่กับ
 สาวใช้ชื่อว่า กาศิ กล่าวว่่า “ดูก่อน
 แม่กาศิ สมบัติมีประมาณเท่านี้สำเร็จ
 แล้วแก่บุตรของท่าน เพราะอาศัยเรา”.
 นางกาศิ ถามว่่า “เพราะเหตุไร? แม่”.
 ลูกสาวเศรษฐีกล่าวว่่า “เพราะว่่า
 นายโฆสกะนี้ ผูกจดหมาย ฆ่าตัวตาย
 ไว้ที่ชายผ้า มาสู่เรือนของพวกเรา เมื่อ
 เป็นเช่นนั้น เราจึงฉีกจดหมายฉบับนั้น
 แล้วจึงเขียนจดหมายฉบับใหม่ เพื่อ
 ต้องการให้ทำมงคลกับเรา ทำอารักขา
 ในนายโฆสกะนั้น ตลอดกาลประมาณ
 เท่านี้”. นางกาศิกล่าวว่่า “แม่ ท่าน
 เห็นกรรมมีประมาณเท่านี้, แต่เศรษฐี
 ต้องการจะฆ่าเขาตั้งแต่กาลที่เขาเป็นเด็ก
 ก็ไม่อาจจะฆ่าได้, ทรัพย์มากมายหมดสิ้น
 แล้ว เพราะอาศัยนายโฆสกะนี้ อย่าง-
 เดียว”. ลูกสาวเศรษฐีกล่าวว่่า “แม่
 เศรษฐีทำกรรมหนักยิ่งหนอ”. นางเห็น
 นายโฆสกะนั้น ทำประทักษิณพระนคร

คุณพิชิต แก้วศิริพงษ์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

แล้วเข้าไปสู่เรือน หัวเราะด้วยคิดว่า
“สมบัติมีประมาณเท่านี้ สำเร็จแล้ว
เพราะอาศัยเรา”.

อถ นํ เสฏฺฐิปุตุโต ทิสฺวา
“กึการณา หสิ”ติ ปุจฺฉิ. “เอกํ
การณํ นิสฺสายา”ติ. “กเถहि นนุ”ติ.
สา น กเถสิ. โส “สเจ น
กเถสิ, ทฺวิธา ตํ จินฺทิสฺสามิ”ติ
อสิ นิกุกกฺขฺฉิ. สา “อโย เอตตกา
สมฺปตฺติ ตยา มํ นิสฺสาย
ลทฺธา”ติ จินฺตเตตฺวา หสิ”ติ อห.
เสฏฺฐิ “มม ปิตฺรา อตฺตโน
สนฺตกํ มยฺหํ นียฺยาทิตํ, ตฺวํ
เอตถ กิ โหสิ”ติ. โส กิร
เอตตกํ กาลํ กิณฺจि น ชานาติ,
เตนสฺสา วจฺนํ สทฺทहि.

ที่นั่น ลูกชายเศรษฐี เห็นอาการ
นั้น ถามว่า “เพราะเหตุไร เธอจึง
หัวเราะ”. ลูกสาวเศรษฐีตอบว่า “เพราะ
อาศัยเหตุอย่างหนึ่ง”. ลูกชายเศรษฐี
กล่าวว่า “เธอจงบอกเหตุนั้น”. ลูกสาว
เศรษฐีนั้นไม่กล่าวแล้ว. ลูกชายของ
เศรษฐีนั้น ชักดาบออก ด้วยขู่ว่า
“ถ้าเธอไม่บอก, เราจักตัดเธอให้ขาด ๒
ท่อน”. ลูกสาวเศรษฐีนั้น กล่าวว่า
“เราคิดว่า ‘สมบัติมีประมาณเท่านี้ ๆ
ท่านได้แล้ว เพราะอาศัยเรา’ จึงได้
หัวเราะ”. เศรษฐี กล่าวว่า “คุณพ่อ
ของฉัน ได้มอบมรดกของตน แก่ฉัน,
เธอจะได้เป็นอะไรในมรดกนี้”. ได้ยินว่า
นายโฆสกะเศรษฐีใหม่นั้น ย่อมไม่รู้
เรื่องราวอะไร ตลอดกาล มีประมาณ
เท่านี้, เพราะเหตุนั้น เขาจึงไม่เชื่อ
คำของเธอ.

อถสฺส สา “ตุมฺหากํ ปิตา ครั้นนั้น ลูกสาวเศรษฐีนั้น เล่า
มรณปณฺณํ ทตฺวา เปเสสิ, ตุมฺเห เรื่องทุกอย่าง (ให้) เศรษฐีนั้น(ฟัง) ว่า

คุณเจตน์ น้อมพรโณภาส
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

มยา อิทญจิทญจ กตวา รกชิตา”ติ
 สพุพ กเถสิ. “อฏุต กเถสิ”ติ
 อสททหนโต “มาตร กาทิ
 ปุจนิสสามิ”ติ “เอวิ กิร อมมา”ติ.
 “อาม ดาต, ทหรกาลโต ปฏจาย
 ตี มาเรตุกาโม มาเรตุ นาสกช,
 ตี นิสสาย พหุชน ชียิ, สตุตสุ
 จาเนส มรณโต มุตโต อิทานิ
 โภคคามโต อากมม สพุพสเตน
 สทฐิ เสฏฐิจญจัน ปตโตสิ”ติ.
 โส สุตวา “ภาริย วัต เม
 กมม, เอวรูปา โข ปน มรณา
 มุตตสุส มม ปมาทชีวิต ชีวิตุ
 อยตุต, อปมตโต ภวิสสามิ”ติ
 จินเตตวา เทวสิก สหสส
 วิสสุชเชตวา อทฐิกกปณาทีน ทาน
 ปฏจเปสิ. มิตโต นามสส กุญุมพิก
 ทานพยาวโฏ อโหสิ.

“คุณพ่อของท่าน(ได้)ให้จดหมายสำหรับ
 ช่า(ตัว)แล้ว ส่งไปแล้ว ข้าพเจ้าทำ
 สิ่งนี้ ๆ แล้ว รักษาท่านไว้ได้”. ลูกชาย
 เศรษฐีกล่าวว่า “เธอพูดเรื่องไม่จริง”
 จึงไม่เชื่อ คิดว่า “เราจักถามแม่กาฬิ”
 ดังนี้แล้ว จึงกล่าวว่า “ได้ยินว่า เป็น
 อย่างนั้นหรือ? แม่”. นางกาฬิกล่าวว่า
 “ถูกแล้วพ่อ, ตั้งแต่เวลาที่ท่านเป็นเด็ก
 เศรษฐีต้องการจะฆ่าท่าน (แต่)ไม่
 อาจจะฆ่าท่านได้, ทรัพย์มากมายหมดสิ้น
 ไป เพราะอาศัยท่าน, ท่านพ้นแล้วจาก
 ความตายในที่ ๗ แห่ง บัดนี้มาจาก
 บ้านส่วย ได้รับตำแหน่งเศรษฐีพร้อม
 ด้วยสิ่งของทั้งปวง ๑๐๐ ชนิด”. ลูกชาย
 เศรษฐีนั้น ได้ฟังแล้ว คิดว่า “กรรม
 ของเราหนักหนอ, ก็การที่เราพ้นแล้ว
 จากความตาย เห็นปานนี้แลเป็นอยู่
 ด้วยความประมาท ไม่สมควร, เราจัก
 ไม่ประมาท” ทุก ๆ วัน สละทรัพย์
 ๑,๐๐๐ เริ่มตั้งทานไว้ เพื่อคนเดิน-
 ทางไกลและคนกำพร้าเป็นต้น. กุญุมพิ

นาวาเอกศรี-คุณเพ็ญจิตต์ บุญมีรอด
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ชื่อว่ามิตตะ ได้เป็นผู้ชวนขายในทาน
ของเศรษฐีนั้น.

อิทํ โฆสกเสฏฺฐิโน วตฺถุ.

จบเรื่องโฆสกเศรษฐีเท่านี้.

ตสฺมี ปน กาลे ภาทวตีนคร
ภาทวตียเสฏฺฐิ นาม โฆสกเสฏฺฐิโน
อทิฏฺฐปุพฺพสหายโก อโหสิ.
ภาทวตีนครโต หิ อาคตานํ
วานิชานํ สนฺติเก โฆสกเสฏฺฐิ
ภาทวตียเสฏฺฐิโน สมฺปตฺติญจ
วยุปปเทสญจ สุตฺวา เตน สหฺริ
สหายกภาวํ อิจฺฉนฺโต ปณฺณาการํ
เปเสสิ. ภาทวตียเสฏฺฐิปี โกสมฺพิโต
อาคตานํ มนุสฺसानํ สนฺติเก
โฆสกเสฏฺฐิโน สมฺปตฺติญจ วยุปปเทสญจ
สุตฺวา เตน สหฺริ สหายกภาวํ
อิจฺฉนฺโต ปณฺณาการํ เปเสสิ. เอวํ
เต อณฺณมณฺณํ อทิฏฺฐสหายกา
หุตฺวา วสีสุ.

ก็ในกาลนั้น ในเมืองภัททวตี
ได้มีเศรษฐีชื่อว่าภัททวตี เป็นเพื่อนผู้
ไม่เคยเห็นกันของโฆสกเศรษฐี. ด้วยว่า
โฆสกเศรษฐี ได้ฟังสมบัติ วยและ
ประเทศของภัททวตีเศรษฐี ในสำนัก
ของพวกเขาพ่อค้าซึ่งเดินทางมาจากภัททวตี-
นคร ประสงค์จะเป็นเพื่อนกับเศรษฐีนั้น
จึงส่งเครื่องบรรณาการไป. แม้เศรษฐี
ในเมืองภัททวตี ได้ฟังสมบัติ วยและ
ประเทศของโฆสกเศรษฐี ในสำนักของ
ประชาชนทั้งหลาย ผู้เดินทางมาจากเมือง
โกสมพิ ประสงค์จะเป็นเพื่อนกับโฆสก-
เศรษฐีนั้น จึงส่งเครื่องบรรณาการไป.
เศรษฐีทั้ง ๒ นั้น ได้เป็นสหายผู้ไม่
เคยเห็นกันและกันอยู่แล้ว ด้วยอาการ
อย่างนี้.

อปรภาเค ภาทวตียเสฏฺฐิโน
เคเห อหิวาตกโรโค ปติโต. ตสฺมี

ในกาลต่อมา อหิวาตกโรค(โรคเกิด
แต่ลมพิษมีพิษเพียงดังพิษงู) ระบาดแล้ว

นาวาเอกศรี-คุณเพ็ญจิตต์ บุญมีรอด
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปติเต, ปจมี มกุชิกา มรณติ,
 ตโต อนุกกเมเนว กีฏา มุสิกกา
 กุกุกุฏา สุกรา สุนขา^๑ มชชารา
 คาโว ทาสี ทาสา, สพพปจฉา
 ฆรมานุสกา มรณติ. เตสุ เย
 ภิตติ ภินุทิตวา ปลายนติ, เต
 ชีวิต^๒ ลภนติ, ตทาปี เสฏฐิ จ
 ภரியา จ ธิตา จ ตถา
 ปลายิตวา โฆสกเสฏฐิ ปลสสิตุ
 ปตถเนตทา โโกสมพิมคัค^๓ ปฏิปชชีสุ.
 เต อนุตรามคเคเยว ชินปาถะยยา
 วาตาทเปเน เจว ชุปปิปาสาหิ
 จ กิลนุตสรีรา กิจฉเน โโกสมพิ
 ปตวา อุกกผาสุกกุฏจาเน นุหาตวา
 นครทวารเ เอกิ सालं ปวีสิสุ.

ตต^๒ เสฏฐิ ภரிய อ่าห
 “ภทเท อิมินา นีหาเรน คจฉนตทา
 วิชาตมาตยาปี อมนาปา โหนติ,
 สหาโย กิร เม อทุธิกกปณาทีน

ในเรือนของภัททวดีเศรษฐี, เมื่อโรคนั้น
 ระบาดแล้ว, แมลงวันย่อมตายก่อน,
 แต่นั่นตักแตน หนู ไก่ สุกร สุนัข แมว
 โค ทาสหญิง ทาสชาย ย่อมตายไป
 โดยลำดับกันนั้นเทียว, พวกมนุษย์เจ้า-
 ของเรือน ย่อมตายหลังเขาหมด. บรรดา
 คนเหล่านั้น พวกคนผู้ทำลายฝาเรือน
 แล้วหนีไป ย่อมได้ชีวิต. แม้ในกาลนั้น
 เศรษฐี ภรรยา และลูกสาวหนีไปแล้ว
 เหมือนอย่างนั้น พรารถนาจะเห็นโฆสก-
 เศรษฐี จึงเดินทางไปเมืองโกสัมพี. คน
 ทั้ง ๓ นั้น หมดเสบียงทางในระหว่าง
 ทางนั้นเทียว มีร่างกายอิดโรย เพราะลม
 และแดด และด้วยความหิวกระหาย
 ถึงเมืองโกสัมพีได้ด้วย ความลำบาก
 อาบน้ำในที่อันสะอาดด้วยน้ำ เข้าไปสู่
 ศาลาหลังหนึ่ง ไกลประตูเมือง.

ในกาลนั้น เศรษฐีกล่าวกับภรรยา
 ว่า “นางผู้เจริญ คนผู้ไปโดยทำนองนี้
 ย่อมไม่เป็นที่พอใจ แม้ของมารดาผู้
 บังเกิดเกล้า, ได้ยินว่า เพื่อนของเรา

^๑ ฉ. สุนขา มชชาราติ นคติ.

^๒ ฉ. ตโต.

เทวสิกข์ สหสฺสํ วิสฺสชฺเชตฺวา ทานํ
 ทาเปสิ, ตตฺถ ธีตรํ เปเสตฺวา
 อาหารํ อาหาราเปตฺวา เอกาหํ
 ทฺวีหํ อิธฺว สรীরํ สนฺตปฺเปตฺวา
 สหายกํ ปสฺสิสฺสามา”ติ. “สารุ
 สามี”ติ. เต सालายเมว วสิสฺสุ.
 ปุณทิวเส กाले อารโจิต,
 กปนทฺธิกาทีสุ อาหารตฺถาย
 คจฺจนฺเตสฺ, มาตาปิตโร “อมฺม
 คนฺตฺวา อมฺหากํ อาหารํ
 อาหารา”ติ ธีตรํ เปสยีสฺสุ.
 มหาโมคฺคกฺลฺลสฺส ธีตา วิปตฺติยา
 อจฺฉินฺนลชฺชตฺตาย อลชฺชมานา ปาตี
 คเหตฺวา กปนชเนหิ สทฺธิ
 อาหารตฺถาย คตา มิตตฺตกฺกุณฺมพิเกน
 “กติ ปฏฺวิเส คณฺหิสฺสสิ อมฺมา”ติ
 ปุณฺจา “ตโย”ติ อาน. อถสฺสา
 ตโย ปฏฺวิเส อทาสิ. ตาย ภาตฺเต
 อานเต, ตโยปิ เอกโต ภูณฺชิตฺตุ
 นิสีทีสุ.

อถ มาตารีตโร เสฏฺฐี อานฺหฺสุ
 “สามิ วิปตฺติ นาม มหากุลานมฺปิ

เสยสละทฺรพฺย ๑,๐๐๐ ทุกฺวัน สํให้
 ทานแก่คนเดินทางไกลและคนกำพร้า
 เป็นต้น, เราทั้ง ๒ จักส่งลูกสาวไป
 ในที่นั้น ให้นำอาหารมาบำรุงร่างกาย
 ในที่นั้นนั้นเที่ยวสิ้น ๑-๒ วัน แล้วจัก
 เยี่ยมเพื่อน”. นางรับว่า “ดีละ นาย”.
 สองสามภรรยา นั้น อยู่ที่ศาลานั้นเอง.
 ในวันรุ่งขึ้น เมื่อเขาบอกเวลาแล้ว,
 เมื่อคนเดินทางและคนกำพร้าเป็นต้นไปอยู่
 เพื่อต้องการอาหาร, มารดาบิดาส่ง
 ลูกสาวไปด้วยคำสั่งว่า “แม่ เจ้าจงไป
 นำอาหารมาเพื่อเราทั้ง ๒”. ลูกสาว
 ของตระกูลผู้มีโภคทรัพย์มาก ไม่ละอาย
 อยู่ เพราะตนมีความละอายถูกความ
 วิบัติตัดขาดแล้ว ถือถาดเดินไป เพื่อ
 ต้องการอาหารกับพวกคนกำพร้า อัน
 มิตตกฺกุณฺมพิถามว่า “เจ้าจักรับเอาที่ส่วน
 แม่” กล่าววว่า “จักรับ ๓ ส่วน”.
 ที่นั้น มิตตกฺกุณฺมพิได้ให้ (ภัตฺร) ๓ ส่วน
 แก่นาง. เมื่อนางนำภัตฺรมาแล้ว คน
 ทั้ง ๓ ได้นั่งบริโภคร่วมกัน.

ครั้งนั้น มารดาและธิดา กล่าวกับ
 เศรษฐีว่า “นาย ชื่นชื่อว่า ความวิบัติ

นาวาเอกศรี-คุณเพ็ญจิตต์ บุญมีรอด
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อุบลปชชติ, อเมห อโนโลเกตวา
 ภูณช, มา จินตยิ”ติ. อิติ น
 นานปุปกาเรหิ ยาจิตวา โภเชสุ.
 โส ภูณชิตวา อาหารี ซีราเปตุ
 อสกุโกนุโต อรุณ อุกุคจจนเต,
 กาลมกาสิ. มาตาธิตโร นานปุปกาเรหิ
 ปรีเทวิตวา โรทิสุ. กุมาริกา
 ปุนทิวเส โรทมานา อาหารตถาย
 คนุตวา เตน ตํ ทิสวา “กติ
 ปฏิวีเส คณหิสฺสสิ อมฺมา”ติ วุตฺตา
 “เทว”ติ อาห. โส เทว ปฏิวีเส
 อทาสิ. सा आह्रित्वा मात्रं
 ยาจิต्वा โภเชสิ. सा ताय
 याजियमाना ภูณชิตวา อาหารี
 ซีราเปตุ อสกุโกนุตี ตํทิวส
 กาลมกาสิ.

กุมาริกา เอกิกาว โรทิตวา
 ปรีเทวิตวา ตาย ทุกุขุปุตติยา
 อติวีย สณฺชาตจจฺจาทกทุกุขา
 ปุนทิวเส ยาจเกหิ สทฺธิ โรทนฺตี
 อาหารตถาย คนุตวา “กติ ปฏิวีเส
 คณหิสฺสสิ อมฺมา”ติ วุตฺเต “เอกน”ติ

ย่อมเกิดขึ้น แม่แก่ตระกูลใหญ่ทั้งหลาย
 ท่านไม่คำนึงถึงฉันทั้ง ๒ จงบริโภคน
 อย่าคิดไปเลย”. สองแม่ลูกอ่อนวอน
 เศรษฐีนั้น โดยประการต่าง ๆ แล้ว
 ให้บริโภคน. เศรษฐีนั้น บริโภคนแล้ว
 ไม่สามารถเพื่อจะให้อาหารย่อยได้ เมื่อ
 อรุณขึ้นแล้ว, จึงทำกาละ. มารดาและ
 ลูกสาว ร้องให้ รำพัน โดยประการ
 ต่าง ๆ. ในวันรุ่งขึ้น เด็กสาวร้องให้
 ไปเพื่อต้องการอาหาร อันมิตตกุฎุมพินัน
 เห็นเด็กสาวนั้นแล้ว กล่าวว่า “เจ้าจัก
 รับเอาที่ส่วน แม่” กล่าวตอบว่า “๒
 ส่วน”. มิตตกุฎุมพินัน จึงได้ให้(ภัต)ร
 ๒ ส่วน. นางนำมาอ่อนวอนมารดา
 ให้บริโภคนแล้ว. มารดานั้น อันลูกสาว
 นั้นอ่อนวอนอยู่จึงบริโภคน ไม่สามารถ
 จะยังอาหารให้ย่อยได้ ทำกาละในวันนั้น.

เด็กสาวเพียงผู้เดียวเที่ยว ร้องให้
 คร่ำครวญ เป็นผู้มี ความทุกข์เพราะ
 ความหิวอันเกิดขึ้นแล้วอย่างหนัก เพราะ
 ทุกข์เกิดขึ้นนั้น ในวันรุ่งขึ้น ร้องให้
 เดินไปเพื่อต้องการอาหาร กับด้วยพวก
 ยาจก เมื่อนายมิตตกุฎุมพีกกล่าวว่า “เจ้า

คุณทองเล็ก แซ่ไค้ง

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อาห. มิตตกุฎุมพิกโก ตํ ตโย ทิวเส
ภตฺตํ คณฺหฺนฺตี สณฺชานิตฺวา เตน
นํ “อเปหิ, นสฺส วสฺสิ,
อชฺช ตว กุจฺฉิปปฺมาณํ อญฺญาสิ”ติ

อาห. หิโรตฺตปฺปสมฺปนฺนา กุสฺริตา
ปจฺจโจรสฺมี สฺตติปปหารํ วยิ วณฺเ
ขารปฺริเสกํ วยิ จ ปตฺวา “กิ
สामी”ติ

อาห. “ตยา ปุเร ตโย
โกฏฺฐาสา คหิตา, หิโย เทว,
อชฺเชกํ คณฺหฺสิ, อชฺช เต อตฺตโน

กุจฺฉิปปฺมาณํ ญาตฺนุ”ติ อาห. “มา
มํ สามิ ‘อตฺตโน ว อตฺถาย
คณฺหิณฺ’ติ มณฺณิตฺถา”ติ.

“อก
กสฺมา ตโย คณฺหิ อมฺมา”ติ.
“ปุเร ตโย ชนา อหฺมุหา สามิ,
หิโย เทว อชฺช เอกิกา ว

ชาตมฺหิ”ติ. โส “เกน การณฺนา”ติ
ปฺจฺฉิตฺวา อาทิตฺโต ปฏฺจาย ตาย
กตฺติ สพฺพมฺปวตฺติ สุตฺวา

อสฺสฺสนิ สนฺธาเรตฺถิ อสฺกโกนฺโต
สณฺชาทพลวโทมนสฺโส หุตฺวา “อมฺม
เอว สนฺเต, มา จินฺตยิ ตว

ภทฺทวตฺติยเสฏฺฐิโน ธิตา อชฺชกาลโต

จักรับเอาที่ส่วนเล่า แม่” จึงตอบว่า
“ส่วนเดียว”. มิตตกุฎุมพิจำนางผู้รับ
ภัตตาหารทั้ง ๓ วันได้ ด้วยเหตุนั้น จึง

กล่าวกับนางว่า “จงถอยไป เจ้าคนถ้อย
จงฉิบหายเถิด, วันนี้ เจ้าได้รู้จัก
ประมาณท้องของเจ้าหรือ?”. กุสริตา

ผู้ถึงพร้อมด้วยหิริและโอตตปฺปะ ประหนึ่ง
ถึงการประหารด้วยหอกที่กลางอก และ
ประหนึ่ง (ถูก)รดด้วยน้ำค้างที่แผล

กล่าวว่า “อะไร? นาย”. มิตตกุฎุมพิจ
กล่าวว่า “เมื่อก่อนเจ้ารับเอา ๓ ส่วน,
วันวาน ๒ ส่วน, วันนี้ รับเอาสวนเดียว

เจ้ารู้จักประมาณท้องของตน ในวันนี้
เองหรือ”. กุสริตาตอบว่า “นาย ท่าน
อย่าเข้าใจผิดฉันว่า ‘รับเอาไปเพื่อประโยชน์

ตนผู้เดียว”. มิตตกุฎุมพิจกล่าวว่า “เมื่อ
เป็นเช่นนี้ เหตุไร เจ้าจึงรับเอา ๓
ส่วนเล่า แม่”. กุสริตาตอบว่า “เมื่อก่อน

ดิฉันมี ๓ คน นาย, วันวานมี ๒ คน
วันนี้ มีคนเดียวเท่านั้น”. มิตตกุฎุมพิจ
นั้น ถามว่า “เพราะเหตุไร” ได้ฟัง

เรื่องราวทั้งหมดที่นางเล่าตั้งแต่ต้น ไม่
อาจจะกลั้นน้ำตาไว้ได้ เกิดความเสียใจ

คุณทองเล็ก แซ่ไค้ง

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปฏฺจาย มม ฐิตายเว นามา”ติ
 วตฺวา สีสฺเส จุมฺพิตฺวา มรํ
 เนตฺวา อตฺตโน เชฏฺจฐิตฺฏฺจฺจาเน
 จเปสิ.

อย่างเหลือเกิน พนางกล่าวว่า “แม่
 เมื่อเป็นเช่นนี้, เจ้าอย่าคิดอะไรเลย
 เจ้าเป็นลูกสาวของภัททวดีเศรษฐี ก็
 ชื่อว่า เป็นลูกสาวของเรา ตั้งแต่กาล
 วันนี้ไปนั้นเทียว” แล้วจับที่ศีรษะนำ
 ไปสู่เรือน ตั้งไว้ในตำแหน่งลูกสาวคนโต
 ของตน.

สา ทานคฺเค อฺจฺจาสทฺทํ
 มหาสทฺทํ สุตฺวา “ตาท กสฺมา
 เอตํ ชนํ นิสฺสทฺทํ กตฺวา ทานํ
 น เทถา”ติ อาห. “น สกฺกา
 กาทํ อมฺมา”ติ. “สกฺกา ตาทา”ติ.
 “กถํ อมฺมา”ติ. “ตาท ทานคฺคํ
 ปริกฺขิปิตฺวา เอเกกสฺเสว ปเวสน-
 นิกฺขมฺนปฺปมาเณน เทว ทวารานิ
 โยเชตฺวา ‘เอเกน ทวารเณ ปวิสิตฺวา
 เอเกน นิกฺขมถา’ติ วเทถ, เอวํ
 นิสฺสทฺททา หุตฺวา ว คณฺหิสฺสนฺตํ”ติ.
 โส ตํ สุตฺวา “ภทฺทโก ว อมฺม
 อฺปาโย”ติ ตถา กาทเรสิ. สปิ
 ปุพฺเพ สามา นาม, วติยา ปน
 การิตตฺยา สามาวดี นาม ชาตา.
 ตโต ปฏฺจาย ทานคฺเค โกลาหลํ
 ปจฺฉินฺนํ.

ลูกสาวเศรษฐีนั้น ฟังเสียงดังเอ็ด-
 อึงอีกทีในโรงทาน ทามว่า “พ่อจำ
 ทำไม คุณพ่อจึงไม่ทำชนนั้ให้เงียบเสียง
 แล้วให้ทานเล่า”. มิตตกุกุมพี้ ตอบว่า
 “พ่อไม่อาจจะทำได้ ลูกเอ๋ย”. ลูกสาว
 พุดว่า “ลูกอาจจะ พ่อ”. มิตตกุกุมพี้
 ทามว่า “อาจ อย่งไรละลูก”. ลูกสาว
 บอกวิธีว่า “พ่อจะ คุณพ่อล้อมโรงทาน
 ติดประตู ๒ ประตู โดยขนาดคน ๑
 เดียวเท่านั้นเข้าออกได้ แล้วบอกว่า
 ‘พวกเจ้าจงเข้าทางประตูหนึ่งแล้วจึงออก
 ทางประตูหนึ่ง’ ด้วยวิธีการอย่างนี้
 ชนทั้งหลายก็จักเงียบเสียง รับทาน”.
 มิตตกุกุมพี้ นั้น ได้ฟังคำนั้น จึงกล่าวว่า
 “ลูก อูบายดีแท้” ให้ทำวิธีนั้นแล้ว.
 แม้ลูกสาวเศรษฐีนั้น ในกาลก่อน ชื่อว่า
 สามา, แต่เพราะนางให้กระทำรั้ว นาง

คุณสุทธิพร ฤทธิเหมาะ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

โฆสกเสฏฐิ ปุพฺเพ ตํ สทฺทํ
 สฺกนฺโต “มยฺหํ ทานคฺเค สทฺโท”ติ
 ตฺสติ. ทฺวีหํ ตีหํ ปน สทฺทํ
 อสฺกนฺโต มิตตคฺคฺกมฺพิกํ อตฺตโน
 อฺปฺภฺจํ อาคตํ ปุจฺฉิ “ทียติ
 กปณทฺธิกาทึนํ ทานนฺ”ติ. “อาม
 สามิ”ติ. “อถ ก็ ทฺวีหํ ตีหํ
 สทฺโท น สฺยยตี”ติ. “ยถา
 นิสฺสทฺทา หุตฺวา คณฺหนฺติ ตถา
 เม อฺปาโย กโต”ติ.

“อถ ปุพฺเพ ว กสฺมา นากาสิ”ติ.
 “อชานนตาย สามิ”ติ. “อิทานิ เต
 กถํ ณาโต”ติ. “ธิตฺรา เม
 อกฺขาโต สามิ”ติ. “มยฺหํ อวิทิตา
 ตว ธิตา นาม อตฺถิ”ติ. โส
 อหิวาทกโรคฺคฺปตฺตติโต ปฏฺจาย สพฺพํ
 ภาทฺทวตฺตยเสฏฐิโน ปวตฺตี อัจจฺชิตฺวา
 ตสฺสา อตฺตโน เชฏฺฐธิตฺตฺตฺจฺจฺจฺจ
 จปิตภาวํ อารโจะสิ.

จึงได้ชื่อว่า สามาวดี. ตั้งแต่นั้นมา ใน
 โรงทาน ความวุ่นวาย ก็ขาดหาย.

โฆสกเศรษฐี ฟังเสียงนั้น ใน
 กาลก่อน ย่อมยินดีว่า “เสียงในโรง
 ทานของเรา”. แต่ เมื่อไม่ได้ฟังเสียง
 ๒-๓ วัน ได้ถามมิตตคฺคฺกมฺพิ ผู้มาสู่ที่
 บำรุงของตนว่า “ท่านยังให้ทาน เพื่อคน
 กำพร้าและคนเดินทางไกล อยู่หรือ?”.
 นายมิตตคฺคฺกมฺพิ ตอบว่า “ยังให้อยู่ครับ
 นาย”. โฆสกเศรษฐีกล่าวว่า “เมื่อเป็น
 เช่นนั้น ทำไม ? ฉันจึงไม่ได้ยินเสียง
 ๒-๓ วัน เล่า”. นายมิตตคฺคฺกมฺพิบอกว่า
 “กระผม ได้ทำอุบายโดยประการที่ พวก
 เขาไม่มีเสียงรับเอา ฉะนั้น”.

โฆสกเศรษฐี ถามว่า “เมื่อเป็นเช่นนั้น
 ทำไม เมื่อก่อนหน้านี้ เจ้าจึงไม่ทำเล่า”.
 นายมิตตคฺคฺกมฺพิกล่าวว่า “เพราะยังไม่รู้
 นาย”. โฆสกเศรษฐีกล่าวว่า “บัดนี้
 เจ้ารู้ได้อย่างไร?”. นายมิตตคฺคฺกมฺพิ
 ตอบว่า “ลูกสาวของกระผมบอก นาย”.
 โฆสกเศรษฐีถามว่า “ลูกสาวของท่าน
 ที่เราไม่รู้จัก มีอยู่หรือ”. นายมิตตคฺคฺกมฺพิ
 นั้น เล่าเรื่องราวทั้งหมดของเศรษฐีใน

“ครอบครั้วสมศรีรื่น”

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ตสฺมา ตํทิวสํ สามาวตีปี ปญฺจหิ
 อิตฺถีสเตหิ ปริวาริตา ราชงฺคณฺเนน
 นุหฺวยิตฺตํ อคฺมาสิ. อุเทโน ราชาปี
 สีหปญฺชเร จิตฺโต ตํ ทิสฺวา “กสฺสึมา
 นาฏกิตฺติโย”ติ ปุจฺฉิ. “น กสฺสจ
 นาฏกิตฺติโย เทวา”ติ. “อถ กสฺส
 ฐิตโร”ติ. “โฆสฺกเสฏฺฐจฺฉิโน ฐิตา
 เทว, สามาวตี นามเสสา”ติ. โส
 ทิสฺวา ว อุปฺปนฺนสิเนโห เสฏฺฐจฺฉิโน
 สาสนํ ปาหฺสิ “ฐิตโร กิร เม
 เปเสตฺตํ”ติ. “น เปเสมิ เทวา”ติ.
 “มา กิร เอวํ กโรตฺตํ เม
 เปเสตฺตํเอวา”ติ. “มยํ คหฺปติกา นาม
 กุมาริกานํ โปถตฺวา วิเหจฺตฺวา
 กทฺตฺตฺนภเยน น เทม เทวา”ติ.
 ราชา กุชฺฉิตฺวา เคหํ ลณฺจนาเปตฺวา
 เสฏฺฐจฺฉิณฺจ ภริยณฺจสฺส หตฺถ
 คเหตฺวา พหิ การาเปสิ. สามาวตี
 นุหฺวยิตฺตฺวา อาคตา เคหํ ปวิสิตฺตํ
 โโอกาสํ อลภนฺตี “กึ เอตํ
 ตาตา”ติ ปุจฺฉิ. “อมฺม ราชา ตว
 การณา ปหิณฺนิ, อถ ‘มยํ น
 ทสฺสามา’ติ วุตฺเต, ชฺวรํ ลณฺจนาเปตฺวา
 อเมห พหิ การาเปสิ”ติ. “ตาต

เพราะฉะนั้น วันนั้น แม่นางสามาวตี
 อันหญิง (รับใช้) ๕๐๐ คน แวดล้อมแล้ว
 ได้ไปเพื่อจะอาบน้ำทางพระลานหลวง
 นั้นเทียว. ฝ่ายพระเจ้าอุเทน ประทับยืน
 อยู่ที่สีหบัญชร ทอดพระเนตรเห็นนาง
 สามาวตีนั้น ตรัสถามว่า “หญิงเหล่านี้
 เป็นหญิงนักพ่อนของใคร?”. ราชบุรุษ
 ทูลว่า “ไม่เป็นหญิงนักพ่อนของใคร ๆ
 พระเจ้าข้า”. พระเจ้าอุเทนตรัสว่า
 “เมื่อเป็นเช่นนั้น เป็นลูกสาวของใครกัน”.
 ราชบุรุษทูลว่า “นางเป็นลูกสาวของ
 โฆสกเศรษฐี พระเจ้าข้า, นางชื่อว่า
 สามาวตี”. พระเจ้าอุเทนนั้น ทอด-
 พระเนตรเห็น ก็เกิดพระสینهหาขึ้น
 รับสั่งให้ส่งพระสาสน์ไปให้เศรษฐีว่า
 “นัยว่า ขอท่านเศรษฐี จงส่งลูกสาว
 มาเพื่อเรา”. เศรษฐี ทูลตอบว่า
 “ข้าพระพุทธเจ้า จะไม่ยอมส่งไป
 พระเจ้าข้า”. พระเจ้าอุเทนตรัสว่า
 “ขอท่านเศรษฐี จงอย่าทำอย่างนี้เลย
 ขอจงส่ง(ลูกสาว)มาให้เรา ให้ได้เกิด”.
 เศรษฐีกราบทูลว่า “พวกข้าพระพุทธเจ้า
 ชื่อว่าเป็นคฤหบดี จะไม่ยอมถวาย
 เพราะภัยคือการบอยตี แล้วคร่าพวก

คุณสถาพร ศรีสวัสดิ์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ภาริย์ โว . กมมฺ กตฺ, รณณา
 นาม ปหิตะ 'น เทมา'ติ
 อวตฺวา 'สเจ เม ชิตฺรํ สปริวารํ
 คณฺหณ, เทมา'ติ วตฺตพฺพํ ภเวยฺย
 ตาตา"ติ. "สาธฺ อมฺม ตว รุจฺยา
 สติ เอวํ กริสฺสามิ"ติ วตฺวา รณฺโณ
 ตถา สาสนํ ปาหสิ. ราชฯ
 "สาธฺ"ติ สมฺปฺยฺจฺจิตฺวา ตํ
 สปริวารํ อานตฺวา อภิสฺมฺยฺจิตฺวา
 อคฺคฺมเหสิญฺจาเน จเปสิ. เสสา
 ตสฺสาเยว ปริวาริตฺถิโย อหสิ.

นางกุมาริกา(ออก) พระเจ้าข้า".
 พระราชากริ้ว รับสั่งให้ตีตราเรือน จับ
 เศรษฐีและภรรยาของเศรษฐีนั้นที่มือ
 แล้วให้ทำไว้ในภายนอก. นางสามาวดี
 อาบน้ำเสร็จแล้วกลับมาแล้ว เมื่อไม่ได้
 โอกาสเพื่อเข้าไปสู่บ้านได้จึงถามว่า
 "นี่มันเรื่องอะไรกัน? คุณพ่อ". บิดา
 ตอบว่า "ลูกเอ๋ย พระราชาทรงส่ง
 พระสาสน์มาเพราะเหตุของเจ้า, เมื่อ
 เป็นเช่นนี้ เมื่อพ่อกราบทูลว่า 'พวก
 ข้าพระพุทธเจ้า จะไม่ถวาย(ลูกสาว)
 ดังนี้แล้ว รับสั่งให้ตีตราเรือนแล้ว รับสั่ง
 ให้ทำพวกเราไว้ ณ ภายนอก". นาง
 สามาวดีจึงพูดขึ้นว่า "คุณพ่อ ท่าน
 ทำกรรมหนักแล้ว, เมื่อพระราชาทรง
 ส่งพระสาสน์มาแล้ว ไม่ควรกราบทูลว่า
 'ไม่ให้' ควรทูลว่า 'ถ้าว่า พระองค์
 จะทรงรับลูกสาวของข้าพระพุทธเจ้า
 พร้อมทั้งบริวาร, พวกข้าพระองค์ก็จะ
 ยอมถวาย' ดังนี้ ชิคคุณพ่อ". เศรษฐี
 กล่าววว่า "ดีละลูก เมื่อลูกมีความพอใจ
 พ่อก็จักทำตามอย่างนั้น" จึงให้ส่งสาสน์
 ไปถวายแด่พระเจ้าแผ่นดิน เหมือน

คุณสถาพร ศรีสวัสดิ์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อย่างนั้น. พระเจ้าแผ่นดิน ทรงรับว่า “ดีแล้วละ” ทรงนำนางสามาวดีนั้นมา พร้อมทั้งบริวาร แล้วทรงอภิเษก ทรงตั้งไว้ในตำแหน่งพระอัครมเหสีแล้ว. พวกหญิงที่เหลือ ได้เป็นหญิงรับใช้ของนางนั้นเทียว.

อิทํ สามาวดียา วตฺถุ.

นี่ เป็นเรื่องพระนางสามาวดี.

อุเทนสุส ปน อปราปี
 วาสุลทตฺตา นาม เทวี อโหสิ
 จณฺทปชฺชิตฺตสฺส ธีตา. อชฺชเชนียํ
 หิ จณฺทปชฺชิตฺโต นาม ราชา
 อโหสิ.

ก็พระเจ้าอุเทน ได้มีพระเทวี
 อีกพระองค์หนึ่ง พระนามว่า พระนาง
 วาสุลทตฺตา เป็นพระราชธิดาของพระเจ้า
 จันทปชฺชิต. ความพิสดารว่า ใน
 กรุงอชฺชเชนียมีพระราชา ทรงพระนามว่า
 จันทปชฺชิต.

โส เอกทิวสํ อุตฺตยานโต อากจฺจนฺโต
 อตฺตโน สมฺปตฺติ โอลเกตุวา “อตฺติ
 นุ โข อณฺณสฺสปี กสฺสจฺจ เหวรูปา
 สมฺปตฺติ”ติ วตฺวา ตํ สุตฺวา
 มนุสฺเสหิ “กิ สมฺปตฺติ นามเสสา,
 โกสมฺพิยํ อุเทนสุส รณฺโณ
 อติมหตี สมฺปตฺติ”ติ วุตฺเต, อาห
 “เตนหิ คณฺหิสฺสามิ นนุ”ติ. “น
 สกฺกา โส คเหตุนุ”ติ. ราชา
 “ยํ กิณฺจ กตฺวา คณฺหิสฺสามวา”ติ.

วันหนึ่ง พระองค์เสด็จมาจากพระอุทยาน
 ทอดพระเนตรดูสมบัติของพระองค์ ตรัส-
 ว่า “สมบัติเห็นปานนี้ของใคร ๆ แม้อื่น
 มีอยู่ไหมหนอ?” ดังนี้แล้ว เมื่อพสกนิกร
 ทั้งหลาย ได้ฟังพระดำรัสนั้นแล้ว จึง
 กราบทูลว่า “นั่นชื่อว่า สมบัติอะไร ?
 ในเมืองโกสุมพิ พระเจ้าอุเทน มีสมบัติ
 มากยิ่ง(กว่า)”, ตรัสว่า “ถ้าเช่นนั้น
 เราจักจับพระเจ้าอุเทนนั้น”. พสกนิกร
 กราบทูลว่า “พระองค์ไม่สามารถจับ

คุณปราณี ทัพนาค

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“น สกุกา เทวา”ติ. “กีกาณา”ติ.
 “โส หตุติกนุต นาม สิปป
 ชานาติ, มนุต ปริวตเตตวา
 หตุติกนุตวิณ วาเทนโต นาเค
 ปลาเปติปิ คณฺหาติปิ หตุติวาหน-
 สมฺปนฺโน เตน สทิสो นาม
 นตฺถิ”ติ. “น สกุกา มยา ต
 คเหตุนฺ”ติ. “สเจ เต เทว
 เอกนฺเตน อัย นิจฺจโย, เตนหิ
 ทารุหตุถิ กาเรตฺวา ตสฺส
 วสนฺนฺจानเ เปเสหิ, โส หตุติวาหน
 วา อสฺสวาหน วา สุตฺวา
 ทูรมฺปิ คจฺจติ, ตตฺถ น
 อาคตฺ คเหตุ สกุกา ภาวิสฺสตี”ติ.

พระเจ้าอุเทนนั้นได้”. พระราชาตรัสว่า
 “เราจักทำอุบายบางอย่าง จับให้ได้”.
 พสกนิกรกราบทูลว่า “ไม่อาจดอก
 พระเจ้าข้า”. พระราชาตรัสถามว่า
 “เพราะเหตุไรเล่า?”. พสกนิกรกราบทูล
 ว่า “พระเจ้าอุเทนนั้น ทรงรู้ศิลปะ
 ชื่อว่า หัสติกันต์, พระองค์ทรงร้าย มนต์
 แล้ว ดัดพินหัสติกันต์อยู่ ย่อมยังข้าง
 ทั้งหลายให้หนีไปก็ได้ จับก็ได้
 พระราชาผู้ทรงพรังพร้อมด้วยพาหนะคือ
 ช้าง ผู้ชื่อว่า เช่นกับพระองค์ ไม่มีเลย”.
 พระราชาตรัสถามว่า “เรา ไม่อาจจะ
 จับตัวเธอได้เลยหรือ?”. พสกนิกร
 กราบทูลว่า “สมมติเทพ ถ้าว่าพระองค์
 ทรงมีความจำนงพระทัยดังนี้ โดยส่วน
 เดียว, ถ้าเช่นนั้น พระองค์จงรับสั่ง
 ให้นายช่างทำช้างไม้ขึ้น แล้วส่งไปในที่
 ประทับของพระเจ้าอุเทนนั้นเถิด,
 พระเจ้าอุเทนนั้น ทรงสดับพาหนะคือ
 ช้างหรือพาหนะคือม้า ก็ตาม ก็จะเสด็จ
 ไปแม้สู่ที่ไกล, พระองค์ก็จักสามารถ
 จับตัวเธอ ผู้เสด็จมาในที่นั้นได้”.

คุณปราวณี ทัพพาค

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ราชา สุตฺวา “อตุเถโส
 อูปาโย”ติ ทารุณย์ ยนฺตหตฺถี
 กาทเรตฺวา พหิ ปิโลตีกาหิ เวเจตฺวา
 กตจิตตกมฺมํ กตฺวา ตสฺส วิชิตฺเต
 อาสนนฺนุจฺจาเน เอกสฺมี สรตฺตีเร
 วิสฺสชฺชาเปสิ. หตฺถิโน อนฺโตกฺขจฺฉิยํ
 สญฺจิสฺส ปุริสา อปฺราปรํ จงฺกมนฺติ,
 หตฺถิเลณฺฑํ อาหริตฺวา ตตฺถ ตตฺถ
 ฉทฺทฺเทศํ. เอโก วนจฺรโก หตฺถิ
 ทิสฺวา “อมฺหากํ รณฺโณ
 อนฺจฺฉวิโก”ติ จินฺเตตฺวา คณฺตฺวา
 อฺเทนสฺส รณฺโณ อาโรเจสิ “เทว
 มยา สพฺพเสโต เกลาสญฺญปฺปฏิภาโค
 ตุมฺหากณฺเฒว อนฺจฺฉวิโก วรวารโณ
 ทิฏฺฐโจะ”ติ. อฺเทโน ตเมว มคฺคทฺทฺเทศกํ
 กตฺวา หตฺถิ อภिरุญฺห สปริวาโร
 นิภฺขมิ. ตสฺสาคมนํ ณฺตฺวา จฺรปุริสา
 คณฺตฺวา จณฺทปชฺชิตฺสส อาโรเจสิ.
 โส อาคณฺตฺวา มชฺฌเฒ ตฺจฺฉ
 กตฺวา อฺโภสฺสุ ปสฺเสสฺสุ พลกายํ
 ปโยเชสิ. อฺเทโน ตสฺสาคมนํ
 อชานนฺโต หตฺถิ อนฺุพฺนุธิ.
 อนฺโตจิตฺตมนุสฺสา เวเคน ปลาเปสิ.

พระราชาทรงสดับแล้ว ตรัสว่า
 “อุบายนี้ ใช้ได้” ให้นายช่างทำช่างยนต์
 สำเร็จด้วยไม้ ใช้ผ้าเก่าหุ้มข้างนอกแล้ว
 ทำลวดลาย ให้ปล่อยไว้ที่ริมสระแห่งหนึ่ง
 ในที่ใกล้แคว้นแคว้น ของพระเจ้าอุเทนนั้น.
 บุรุษ ๖๐ คน เดินวนเวียนอยู่ภายใน
 ท้องช้าง, พวกเขาได้นำเอามูลช้างมา
 ทิ้งไว้ในที่นั้น ๆ. นายพรานป่า คนหนึ่ง
 เห็นช้างแล้วคิดว่า “ช้างนี้ สมควรแก่
 พระราชา ของเรา” ดังนี้แล้ว จึงไป
 กราบทูลแก่พระเจ้าอุเทนว่า “สมมุติเทพ
 ข้าพระพุทธเจ้า ได้พบช้างตัวประเสริฐ
 เผือกกล้วน เปรียบด้วยยอดภูเขาไกรลาส
 คู่ควรแก่พระองค์แท้ ๆ”. พระเจ้าอุเทน
 ให้นายพรานนั้นนั้นเที่ยว เป็นผู้นำทาง
 เสด็จขึ้นสู่ช้าง แล้วเสด็จออกไป พร้อม
 บริวาร. พวกजारบุรุษ(คนสอดแนม,
 สายสืบ) รู้ว่าพระเจ้าอุเทนนั้นเสด็จมา
 ไปกราบทูล พระเจ้าจันทปชชิต.
 พระเจ้าจันทปชชิตนั้น เสด็จมาแล้ว
 ทรงชุ่มหมูพลไว้ที่ ๒ ฟากข้าง(ทาง) ทำ
 ให้ว่างไว้ตรงกลาง. พระเจ้าอุเทนไม่
 ทรงทราบถึงการเสด็จมาของท้าวเธอ จึง

คุณปราณี ทักษนาถ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

กฏจเหตุตี รณโณ มนต์ ปรีวตเตตวา
 วินน์ วาเทนตสฺส, ตนฺตีสทฺทํ
 อสฺสณฺโตะ วิย ปลาติเยว. ราชา
 หตฺถินาคํ ปาปฺพนิตฺตํ อสฺสโกนฺโตะ
 อสฺสํ อารุหฺ อณฺุพนฺุธิ. ตสฺมิ
 เวเคน อณฺุพนฺุชฺชเต, พลกาโย
 โอิหฺยิ. ราชา เอกโกว อโหสิ.
 อถ นํ อุมฺโส ปสฺเสสฺส ปยฺตฺตา
 จณฺุทปชฺชิตสฺส ปุริสา คณฺุหิตฺวา
 อตฺตโน รณโณ อทฺส. อถสฺส
 พลกาโย อมิตฺตวสคตภาวํ ฅตฺวา
 พหิ ขนฺุธาวารํ นิเวเสตฺวา อจฺฉิ.

เสด็จติดตามข้างไป. พวกมนุษย์ที่ซ่อนอยู่
 ข้างใน(ห้องข้าง) รีบช่วยกันพาข้างหนี
 ไปโดยเร็ว. ข้างไม้ เมื่อพระราชาทรง
 ร่ายมนต์ติดพันอยู่ ทำเป็นเหมือนไม้ได้
 ยืนเสียงสายพัน หนีไปท่าเดียว.
 พระราชาไม่อาจจะเสด็จทันพญาข้าง
 จึงทรงม้าติดตามไป. เมื่อพระองค์ทรง
 ติดตามไปโดยเร็ว, หมู่พลก็ล่าหลัง.
 พระราชาได้เป็นผู้(เสด็จไป)พระองค์เดียว
 เท่านั้น. ที่นั้น พวกบุรุษของพระเจ้า
 จันทรปัชโชต ที่ชุมนุมอยู่ที่ ๒ ฟากข้าง
 (ทาง) ช่วยกันจับท้าวเธอ ถวายแด่
 พระเจ้าแผ่นดินของตน. ที่นั้น หมู่พล
 (กองทหาร) ของท้าวเธอ รู้ว่าพระเจ้า-
 แผ่นดินของตน ตกอยู่ในอำนาจข้าศึก
 จึงตั้งค่ายพักอยู่ภายนอก.

จณฺุทปชฺชิตโตปิ อุนฺเณ ชิวคาหเมว
 คาหาเปตฺวา เอกสฺมิ โจรเคเห
 ปกฺขิปิตฺวา ทวารํ ปิทหาเปตฺวา ตโย
 ทิวเส ชยปานํ ปิวิ. อุนฺเณ
 ตติยทิวเส อารกฺขเก ปุจฺฉิ “กหํ
 โว ราชา ตาตา”ติ. “ปจฺจามิตฺโต
 เม คหิโต”ติ ชยปานํ ปิวตี”ติ.

ฝ่ายพระเจ้าจันทรปัชโชต มีรับสั่ง
 ให้จับพระเจ้าอุเทน โดยจับเป็นนั้นเที่ยว
 ขังไว้ในเรือนขังโจรแห่งหนึ่งให้ปิดประตู
 ทรงดื่มน้ำชยันบาน(น้ำดื่มฉลองความชนะ)
 ตลอด ๓ วัน. ในวันที่ ๓ พระเจ้าอุเทน
 ตรัสถามพวกคนอารักขา(ผู้คุม)ว่า
 “พระเจ้าแผ่นดิน ของพวกท่านไปไหน

คุณปราณี ทักษณา

สร้างต้นฉบับพระกัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“กา นามเสสา, มาตุคามสุส วีย ตุมหากิ รมโย เกริยา, นนุ ปฏีราชานัน คเหตุวา วิสสุชเชตตุ วา มาเรตตุ วา วญญติ, อเมห ทุกขัน นิสีทาเปตวา ชยปานัน กิร ปิวตี”ติ. เต คนุตวา ตมตถั รมโย กถสุ. โส อากนุตวา “สจจัน กิร ตวั เอวั วเทสี”ติ ปุจจัน. “อาม มหาราชา”ติ. “สาธู ตัน วิสสุชเชตตุสสามี, เอวรูปุ กิร เต มนุโต อตถิ, ตัน มยหุ ทสสุสี”ติ. “สาธู ทสสุสามี, กหนสมเย มัน วนุทิตวา ตัน กณฺหาหิ, กิ ปน ตวั มัน วนุทิสสุสี”ติ. “กฺยาหัน ตัน วนุทิสสุสามี”ติ. “กิ น วนุทิสสุสี”ติ. “น วนุทิสสุสามี”ติ. “อหฺปิ น ทสสุสามี”ติ. “เอวั สนฺเต ราชาณัน เต กิรทิสสุสามี”ติ. “กโรหิ สริรสฺส เม อิสฺสโร น ปน จิตฺตสฺสา”ติ. ราชา ตสฺส สุรคชฺชิตัน สุตวา “กถนฺนุ โข อิมสฺส มนุตฺถ กณฺหิสฺสุสามี”ติ จินฺเตตวา “อิมัน มนุตฺถ อญญัน ชานาเปตฺถ น สกฺกา,

เสียละ พ้อเอ่ย?”. พวกผู้คุมทูลว่า “พระเจ้าแผ่นดิน ทรงตั้งน้ำชยันตด้วย ทรงยินดีว่า ‘เราจับศัตรูได้แล้ว’. พระเจ้าอุเทนตรัสว่า “อะไรกันนี้ พระเจ้าแผ่นดินของพวกท่าน มีกิริยาคล้าย ผู้หญิง การที่ท้าวเธอจับพระเจ้าแผ่นดิน ผู้เป็นศัตรูกันได้ แล้วปล่อยไป หรือ ฆ่าเสีย จึงจะควรมีใช่หรือ?, นัยว่า ท้าวเธอกลับให้เรานั่งเป็นทุกข์ แล้ว ทรงตั้งน้ำชยันต”. พวกผู้คุมเหล่านั้น ไปกราบทูลเรื่องนั้นแต่พระราชา. พระองค์เสด็จมาตรัสถามว่า “นัยว่า พระองค์ตรัสอย่างนี้ จริงหรือ?”. พระเจ้าอุเทน ทูลว่า “ใช่แล้ว มหา- ราชาเจ้า”. พระเจ้าจันทปัชชิต ตรัสว่า “ดีละ เราจักปล่อยพระองค์ไป, ได้ยินว่า ท่านมีมนต์เห็นปานนี้อยู่หรือ, ท่านจักให้ มนต์นั้นแก่เราได้ไหม?”. พระเจ้าอุเทน ทูลว่า “ได้ ข้าพเจ้าจักให้, ในเวลา เรียน พระองค์จงไหว้ข้าพเจ้าแล้ว เรียนเอามนต์นั้นเกิด, ก็พระองค์ จักยอม ไหว้ข้าพเจ้าหรือ”. พระเจ้าจันทปัชชิต ตรัสว่า “เราจักไหว้ท่าน ทำไมเล่า”.

คุณสุภาวรรณ เลียงสุข

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

มม ธีตรั เอตสฺส สนฺติเก
 อุกฺกณฺหาเปตฺวา อหํ ตสฺสา สนฺติเก
 คณฺหิสฺสามี”ติ จินฺเตสิ. อถ นํ
 อาห “อณฺณสฺส วนฺทิตฺวา คณฺหนฺตสฺส
 ตํ ทสฺสสี”ติ. “อาม มหาราช”ติ.
 “เตนฺหิ อมฺหากํ ฆเร เอกา
 ขุชฺชา อตฺถิ, ตสฺสา อนฺโตสฺสานิยํ
 วนฺทิตฺวา นิสินฺนาย ตวํ พหิสฺสานิยํ
 จิตฺวา มนฺตํ วาเจหิ”ติ. “สาธุ
 มหาราช ขุชฺชา วา โหตุ ปิจสฺสปิ
 วา วนฺทิตฺวา ทสฺสามี”ติ.

พระเจ้าอุเทน ทูลถามว่า “พระองค์
 จักไม่ไหวหรือ”. พระเจ้าจันทบพิตร
 ตรัสว่า “จักไม่ไหว”. พระเจ้าอุเทน
 ทูลว่า “แม้ข้าพเจ้า ก็จักไม่ให้”.
 พระเจ้าจันทบพิตรตรัสว่า “เมื่อเป็น
 เช่นนั้น เราก็จักลงราชอาณาจักรแทน”.
 พระเจ้าอุเทน จึงทูลว่า “เชิญทำเกิด
 พระองค์ทรงเป็นใหญ่แห่งร่างกายของ
 ข้าพเจ้า แต่จักไม่ใหญ่แห่งจิตได้”.
 พระราชา (จันทบพิตร) ทรงสดับ
 พระดำรัสอันองอาจ ของพระเจ้าอุเทนนั้น
 ทรงดำริว่า “เราจักเรียนมนต์ ของ
 พระเจ้าอุเทนนี้ อย่างไรหนอ?” ได้ทรง
 ดำริ (อีก)ว่า “เราไม่อาจจะให้คนอื่นรู้
 มนต์บทนี้ได้, เราจักให้ธิดาของเรา
 เรียนเอา ในสำนักของพระเจ้าอุเทนนี้
 แล้วจึงจักเรียนเอาในสำนักของพระธิดา
 นั้น”. ลำดับนั้น ท้าวเธอ ตรัสถาม
 พระเจ้าอุเทนนั้นว่า “ท่านจักให้มนต์
 นั้นแก่คนอื่น ผู้ไหว้แล้วเรียนเอาหรือ?”.
 พระเจ้าอุเทนทูลตอบว่า “อย่างนั้น
 มหาราชเจ้า”. ท้าวเธอตรัสว่า “ถ้า
 เช่นนั้น ในวังของเรา มีหญิงค่อมอยู่

คุณสุวรรณ เลี้ยงสุข

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ตโต ราชา คนตุวา ธีตรัง
 वासुलहततुं ओह “อมम्म ऐโก
 संगुग्गुจि पूरिसो अनकुम्मन्तु
 ชานาติ, ตัง อณฺณัง ชานาเปตฺตุ
 น สกุกา, ตวํ อนฺโตสานิยฺย
 นิสสิทิตฺวา ตัง วนฺทิตฺวา มนฺตํ
 อุกุกณฺห, โส พหิสานิยฺย จตฺวา
 ตฺยฺหํ วาเจสฺสติ, ตว สนฺตिका
 อหํ คณฺหิสฺสามิ”ติ.

เอวํ โส เนสํ อณฺณมณฺณ
 สนฺถวกรณภเยน ธีตรัง ชุชฺชํ อิตฺรปิ
 संगुग्गुจि กตฺวา กเถสิ. โส
 ตสฺสา อนฺโตสานิยฺย วนฺทิตฺวา
 นิสินฺนาย พหิ จิตฺว มนฺตํ
 วาเจสิ. อถ นํ เอกทิวสํ ปุณฺปุณฺ
 วุจฺจมานมฺปิ มนฺตปทํ วตฺตุ
 อสกุโกนฺตึ “อเว ชุชฺเช อติ-

คนหนึ่ง, ตัวท่านยืนอยู่ภายนอกม่านเที่ยว
 จงบอกมนต์แก่นาง ผู้นั่งไหว้อยู่ภายใน
 ม่านเถิด”. พระเจ้าอุเทน ทูลว่า
 “ดีละ มหาราชเจ้า นางจะเป็นคนค่อม
 หรือคนง่อย ก็ตามเถิด ข้าพเจ้าจักให้
 แก่นางผู้ไหว้อยู่”.

แต่นั้น พระราชาเสด็จไป ตรัสกับ
 พระธิดาพระนามว่า वासुलहतฺตาว่า
 “ลูกหญิง บุรุษโรคเรื้อนน้ำเต้าคนหนึ่ง
 รุ่มนต อันหาค่ามิได้, พ่อไม่อาจจะให้
 คนอื่น รุ่มนตนั้นได้, ลูกจงนั่งภายในม่าน
 แล้วไหว้บุรุษนั้น เรียนมนต์เถิด, บุรุษ
 นั้น จักยืนอยู่ภายนอกม่าน บอกมนต์
 นั้นแก่ลูก, พ่อจักเรียนเอาจากสำนัก
 ของลูก”.

พระเจ้าจันทบั้งโชตนั้น ตรัส
 ทำให้พระธิดาเป็นหญิงค่อม ฝ่ายพระ-
 เจ้าอุเทนเป็นคนโรคเรื้อนน้ำเต้า อย่างนี้
 เพราะทรงกลัวคนทั้ง ๒ นั้น จะทำความ
 เชยชิดกันและกัน. พระเจ้าอุเทนนั้น
 ประทับยืนอยู่ภายนอกเที่ยว ตรัสบอก
 มนต์แก่พระนางผู้ไหว้แล้วนั่งอยู่ใน
 ม่าน. อยู่มาวันหนึ่ง พระเจ้าอุเทนตรัส

คุณศุภวรรณ เลียงสุข

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

พหุโลฏจกโปลั เต มุขั, โปถยิสฺสามิ
 เอวํ นาม วเทหี”ติ อาห. सा
 कुञ्चित्वा “अरे तुञ्ज सञ्जकुञ्जि
 कि वतसि, मातिसा बुञ्जा नाम
 होति”ति सात्तिकण्ठं उक्थिपित्वा
 “कालि तुवन्”ति वृत्ते, “रघुव्ये
 रीता वासुहतता नामा”ति आह.
 “पिता ते तं मयि कण्ठो
 ‘बुञ्जा’ति कण्ठी”ति. “मयि कण्ठो
 तं सञ्जकुञ्जि कत्वा कण्ठी”ति.
 ते उभोपि “तेन मया
 सन्धुवण्णायन कति मविसुसुती”ति
 उन्तोसात्थियन्धेव सन्धुवं गरीसु.

กับพระนาง ผู้แม่อันท้าวเธอตรัสซ้ำ ๆ
 อยู่ ก็ไม่อาจจะทอ้งบทแห่งมนต์ได้ ว่า
 “เหวย อีหญิงค่อม ปากของเจ้ามี
 ริมขอบและกระพุ้งหน้ายิ่ง, เราจักโบย
 (เจ้า) เจ้าจงกล่าวมนต์ อย่างนี้ซิ”.
 พระนางกริ้วตรัสตอบว่า “เหวย
 อ้ายขี้เรื้อน ชั่วช้า เจ้าพูดมาได้อย่างไร,
 หญิงเช่นกับกุนะหรือ ชื่อว่าเป็น
 หญิงค่อม” ดังนี้แล้ว จึงยกมุ่มผ้ามาขึ้น,
 เมื่อพระเจ้าอุเทน ตรัสถามว่า “หล่อน
 เป็นใครกัน?” ตรัสตอบว่า “เราเป็น
 ราชิดาชื่อว่า वासुहतता”. พระเจ้า-
 อุเทน ตรัสว่า “พระบิดาของเจ้า
 เมื่อตรัสถึงพระนางแก่เรา ตรัสว่า
 ‘เป็นหญิงค่อม’. พระราชิดา ตรัสว่า
 “พระบิดา แม้เมื่อตรัสแก่ข้าพเจ้า ก็
 ตรัสท่าน ทำให้เป็นคนโรคเรื้อนน้ำเต้า”.
 คนแม่ทั้ง ๒ นั้น คิดว่า “พระดำรัสนั้น
 ท้าวเธอคงจักตรัส เพราะกลัวว่าเรา ๒
 คน จะทำความเชยชิดกัน” ดังนี้แล้ว
 ได้ทำความเชยชิดกัน ภายในม่านนั่นเอง.

ततो प्रणय मन्तकुकर्णं
 वा सिपुकुकर्णं वा नत्ति.

ตั้งแต่นั้นมา ก็ไม่มีการเรียนมนต์
 หรือการเรียนศิลปะเลย. ฝ่ายพระราชา

คุณศุภวรรณ เลี้ยงสุข

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ราชาปิ ธีตรํ นิจจํ ปุจฺจติ
 “สิปปปี ฌณฺหสิ อมฺมา”ติ. “ฌณฺหามิ
 ตาตา”ติ. อถ นํ เอกทิวสํ อุเทโน
 อาห “ภทฺเท สามิเกน กตฺตพฺพนฺนาม
 เนว มาตาปิตโร, น ภาติกภคินิโย
 กาทํ สกฺโกนฺติ, สเจ มยฺหํ
 ชีวิตํ ทสฺสสิ, ปญฺจ อิตฺถิสฺตานิ
 ปริวารานิ ทตฺวา อคฺคมहेสิญฺจานํ
 ทสฺสามิ”ติ. “สเจ โว เอตสฺมี
 วจเน ปติญฺจาทํ สกฺขิสฺสถ, ทสฺสามิ
 โว ชีวิตทานน”ติ. “สกฺขิสฺสามิ
 ภทฺเท”ติ. สว “สาธฺว สามิ”ติ
 ปิตุ สนฺติกํ ฌนฺตฺวา วนฺทิตฺวา
 เอกมฺนตํ อฏฺฐาสิ.

อถ นํ โส ปุจฺจติ “อมฺม
 เต นิญฺจิตํ สิปปน”ติ. “น นิญฺจิตํ
 ตาตา”ติ. อถ นํ “กิ อมฺมา”ติ
 ปุจฺจติ. “อมฺหากํ เอกํ ทฺวารญฺจ
 วาหนญฺจ ลทฺธํ วญฺญติ ตาตา”ติ.

(จันทปัชโชต) ตรัสถามพระธิดาอยู่
 ประจำว่า “เจ้ายังเรียนศิลปะอยู่หรือ
 ลุก”. พระธิดาทูลว่า “ยังเรียนอยู่
 เสด็จพ่อ เพคะ”. ครั้นต่อมาวันหนึ่ง
 พระเจ้าอุเทน ตรัสกับพระธิดาว่า
 “พระนางผู้เจริญ ชื่อว่าหน้าที่ ที่สามมี
 พึ่งทำมารดาบิดา พี่น้องชาย และ
 พี่น้องหญิง ก็ไม่สามารถจะทำได้เลย,
 ถ้าเธอจักมอบชีวิตแก่เรา, เราจักให้หญิง
 ๕๐๐ คน เป็นผู้รับใช้ แล้วมอบตำแหน่ง
 อัครมเหสี(แก่เธอ)”. พระราชธิดาตรัสว่า
 “ถ้าพระองค์จักอาจ เพื่อตั้งอยู่ในพระ-
 ดำรัสนี้ได้, หม่อมฉันก็จักถวายชีวิตแก่
 พระองค์”. พระเจ้าอุเทนตรัสตอบว่า
 “พระน้องหญิง เราจักอาจ”. พระนาง
 ทรงรับพระดำรัสว่า “ตกลง เพคะ”
 จึงเสด็จไปสู่สำนักพระบิดา ถวายบังคม
 แล้วประทับยืนอยู่ที่ควารข้างหนึ่ง.

ที่นั่น พระเจ้าจันทปัชโชตนั้น
 ตรัสถามพระธิดานั้นว่า “ลูกหญิง
 ศิลปะของลูกสำเร็จหรือยัง”. พระธิดา
 กราบทูลว่า “ยังไม่สำเร็จเลยเสด็จพ่อ
 เพคะ”. ที่นั่น พระเจ้าจันทปัชโชต ตรัส

คุณสารักษ์ประนาท-คุณเจตสมบุรณ์ บุณนาค
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“อิทํ ก็ อมฺมา”ติ. “ตาด รตฺตี
 กิร ตารกสณฺณาย มนฺตสฺส
 อุปจารตฺถาย เอกํ โอสถํ คเหตุพฺพํ
 อตฺถิ, ตสฺมา อมฺหากํ เวลาย
 วา อเวลาย วา นิกฺขมนกาเล
 เอวํ ทวารณฺจ วาหนณฺจ ลทฺฐํ
 วฏฺฏตี”ติ. ราชา “สาธฺว”ติ สมฺปฏิจฺฉิ.
 เต อตฺตโน อภิรฺุจิตํ เอกํ ทวารํ
 หตฺถคตํ กรีสฺสุ. รณฺโณ ปน
 ปณฺจ วาหนานิ อหฺเสสุ ภาทฺทวตี
 นาม กรณฺนกา เอกทิวสํ
 ปณฺณาสโยชนานิ คจฺฉติ, กาโก
 นาม ทาสฺ สฏฺฐิโยชนานิ,
 “เปลกฏฺฐิ จ มุญฺชเกสี จา”ติ
 เทว อสฺสา โยชนสตํ, นาพาคิริ
 หตฺถิ วิสตีโยชนสตนฺติ.

ถามพระธิดานั้นว่า “ทำไม? ลูกหญิง”.
 พระธิดากราบทูลว่า “หม่อมฉัน ๒ คน
 ควรได้ประดู่ ประดู่หนึ่ง กับพาหนะ
 ตัวหนึ่ง เสด็จพ่อเพคะ”. พระเจ้า
 จันทบั้งโชด ตรัสถามว่า “นี่ มันเรื่อง
 อะไรกันเล่า ลูกหญิง”. พระธิดา
 กราบทูลว่า “เสด็จพ่อเพคะ ได้ยินว่า
 มีโอสถขนานหนึ่ง ที่ต้องเก็บเอาใน
 ตอนกลางคืน ด้วยสัญญาแห่งดวงดาว
 เพื่อประโยชน์เป็นอุปการะแก่มนต์,
 เพราะฉะนั้น ในเวลาที่พวกหม่อมฉัน
 ออกไป ในเวลาหรือนอกเวลา จึงจะควร
 ที่จะได้ประดู่ ประดู่หนึ่ง กับพาหนะ
 ตัวหนึ่ง”. พระราชา ตรัสตอบรับว่า
 “ได้สิ”. พระเจ้าอุเทนกับพระนาง
 วาสุลทัตตานนั้น ได้ยึดเอาประดู่
 ประดู่หนึ่ง ที่ตนพอใจไว้ในเงื้อมมือแล้ว.
 ก็พระราชาได้มีพาหนะอยู่ ๕ คือ ช้างพัง
 เชือกหนึ่ง ชื่อว่าภักทวตี วันหนึ่ง ไปได้
 ๕๐ โยชน์, ทาสชื่อว่ากาเกะ ไปได้
 วันละ ๖๐ โยชน์, ม้า ๒ ตัว คือ
 ม้าเปลกฏฐิตัวหนึ่ง มุญชเกสิตัวหนึ่ง
 ไปได้วันละ ๑๐๐ โยชน์ ช้างชื่อ
 นาพาคิริไปได้วันละ ๑๒๐ โยชน์.

คุณสารักษ์ประนาท-คุณเจตสมบุรณ์ บุนนาค
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

โส กิร ราชา อนุปฺปนฺเน
 พุทฺเธ, เอกสฺส อิสฺสรสฺส
 อฺปฺภูจฺาโก อโหสิ. อถกทิวสํ ตสฺมิ
 อิสฺสเร พหิณฺครํ คนฺตุวา นฺหาตฺวา
 อากจฺฉนฺเต, เอโก ปจฺเจกพุทฺโธ
 นฺครํ ปิณฺทาย ปวิสิตฺวา
 สกฺลนฺครวาสินํ. มาเรณ อวณฺฎิตฺตฺตา
 เอกภิกฺขมุปี อลภิตฺวา ยถาโธเตน
 ปตฺเตน. นิกฺขมิ. อถ นํ
 นฺครทฺวารํ สมฺปตฺตกาเล มาโร
 อณฺฎาตกเวเสน อฺปฺสงฺกมิตฺวา
 “อปี โว ภนฺเต กิณฺจ ลทฺชนฺ”ติ
 ปฺจุฉิ. “กี ปน เม ตฺวํ อลภนาการ์
 กริ”ติ. “เตนหิ นิวตฺติตฺวา ปฺน
 ปวิสถ, อิทานิ น กริสฺสามิ”ติ.
 “นาหิ ปฺน นิวตฺติสฺสามิ”ติ. สเจ
 หิ นิวตฺเตยฺย, ปฺน โส
 สกฺลนฺครวาสินํ. สรีเร อธิมุจฺจิตฺวา
 ปาณี. ปหริตฺวา หสนเกฬิ
 กเรยฺย. ปจฺเจกพุทฺเธ อนิวตฺเต,
 มาโร ตตฺถเว อนฺตรธายิ.

ทราบว่า - พระราชาพระองค์นั้น
 เมื่อพระพุทธเจ้า ยังไม่เสด็จอุบัติขึ้น
 ได้เป็นคนรับใช้ของอิสรชนคนหนึ่ง. ครั้น
 อยู่มาวันหนึ่ง เมื่ออิสรชนนั้นไปยัง
 ภายนอกพระนคร อาบน้ำเสร็จแล้ว
 กลับมา พระปัจเจกพุทธเจ้าองค์หนึ่ง
 เข้าไปสู่พระนครเพื่อบิณฑบาต ไม่ได้
 แม้ภิกษาสักอย่างหนึ่ง เพราะว่าชาวเมือง
 ทั้งสิ้นถูกมารดลใจ มีบาตรตามที่ตนล้าง
 แล้ว(บาตรเปล่า)ออกไป. ที่นั้น ในเวลา
 ที่ท่านถึงประตูพระนครนั้น มารจึง
 ปลอมเพศ เข้าไปหาพระปัจเจกพุทธเจ้า
 นั้น ถาว่า “ท่านผู้เจริญ พระคุณเจ้า
 ได้อาหารวัตถุอะไร ๆ บ้างไหม”. พระ
 ปัจเจกพุทธเจ้า ตอบว่า “ท่านทำอาการ
 ไม่ได้แก่เราแล้ว มีไฉ่หรือ?”. มารกล่าว
 ว่า “ถ้าเช่นนั้น ขอนิมนต์พระคุณเจ้า
 กลับเข้าไปใหม่เถิด, บัดนี้ ข้าพเจ้าจัก
 ไม่ทำอีก”. พระปัจเจกพุทธเจ้า ตอบว่า
 “อาตมา จักไม่กลับอีก”. ก็ถ้าว่า
 พระปัจเจกพุทธเจ้า ฟังกลับไฉรั, มารนั้น
 ฟังเข้าสิงร่างของชาวเมืองทั้งสิ้นแล้ว
 ประมื่อทำการหัวเราะเยาะเย้ยอีก. เมื่อ

คุณสารักษ์ประนาท-คุณเจตสมบุรณ์ บุนนาค
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อถ โส อิสฺสโร ยถาโธเตน
 ปตฺเตนาคจฺจนฺตํ ปจฺเจกพฺพุทฺธํ ทิสฺวา
 วนฺทิตฺวา “อปิ ฆนฺเต กิณฺจ
 ลทฺธนฺ”ติ ปุจฺฉิ. “จริตฺวา
 นิภฺษนฺตมฺหาวิโส”ติ. โส จินฺเตสิ
 “อยฺโย มยา ปุจฺฉิตํ อกเถตฺวา
 อณฺเฏ วทติ, น กิณฺจ ลทฺธ
 ภาวิสฺสตี”ติ. อถสฺส ปตฺตํ โอลิเกนฺโต
 ตฺวจฺฉํ ปตฺตํ ทิสฺวา. เกเห ฆตฺตสฺส
 นิภฺจิตานิภฺจิตภาวํ อชานนตฺยา
 อติสฺสุโร หุตฺวา ปตฺตํ คเหตฺุ
 อวิสหนฺโต “ฆนฺเต โถกํ
 อธิวาเสถา”ติ วตฺวา เวเคน ฆรํ
 คนฺตฺวา “อมฺหากํ ฆตฺตํ นิภฺจิตนฺ”ติ
 ปุจฺฉิตฺวา “นิภฺจิตนฺ”ติ วุตฺเต,
 อฺปฺภฺจํ อห “ตาท อณฺโณ
 ตยา สมฺปนฺนเวคตโร นาม นตฺถิ,
 สีฆเนน ฆเวเน ตํ ฆทฺทนฺตํ ปตฺวา
 ‘ปตฺตํ ฆนฺเต เทถา’ติ วตฺวา
 ปตฺตํ คเหตฺวา เวเคน เอหิ”ติ.
 โส เอกวจนฺเนน ปกฺขนฺทิตฺวา

พระปัจเจกพุทธเจ้า ไม่กลับ, มารก็
 หายไป ณ ที่นั้นนั่นเอง.

ครั้งนั้น อิศรชนนั้น เห็นพระ-
 ปัจเจกพุทธเจ้า ผู้มาอยู่ด้วยทั้งบาตรตาม
 ที่ล้างแล้ว(มีบาตรเปล่า)ไว้แล้ว ถามว่า
 “ท่านเจ้าข้า พระคุณเจ้า ได้อาหาร
 วัตถุอะไรบ้างไหม”. พระปัจเจกพุทธเจ้า
 ตอบว่า “ผู้มีอายุ อาตมาได้เที่ยว
 (บิณฑบาต)ออกมาแล้ว”. อิศรชนนั้น
 คิดว่า “พระผู้เป็นเจ้าไม่ตอบคำที่เรา
 ถาม(กลับ)ตอบคำอื่นเสีย, พระผู้เป็นเจ้า
 คงไม่ได้อาหารวัตถุอะไร ๆ”. ที่นั้น
 เขาแลดูบาตรของพระปัจเจกพุทธเจ้านั้น
 เห็นบาตรเปล่า เป็นผู้กล้าหาญ แต่ไม่
 อาจจะรับบาตรได้ เพราะยังไม่รู้ว่าภัต
 ในเรือนสำเร็จแล้ว หรือยังไม่สำเร็จ
 จึงกล่าวว่า “ท่านผู้เจริญ ขอพระคุณเจ้า
 โปรดหยุดรอหน่อยเถิด” ดังนี้แล้ว จึงรีบ
 วิ่งไปเรือน ถามว่า “ภัตสำหรับเรา
 สำเร็จแล้ว หรือ?” เมื่อคนรับใช้ ตอบว่า
 “สำเร็จแล้ว” จึงกล่าวกับคนรับใช้ว่า
 “พ่อเอ๋ย คนอื่นชื่อว่า จะมีความเร็ว
 สมบูรณ์กว่าเจ้า ไม่มี, ด้วยผีทำอันเร็ว

คุณสารักษ์ประนาท-คุณเจดสมบุรณ์ บุนนาค
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ธรรมบท.ป-ท.๒-๕

ปตฺตํ คเหตฺวา อหริ. อิสฺสโรปิ
 อตฺตโน โภชนสฺส ปตฺตํ ปุเรตฺวา
 “อิมํ สีมํ คนฺตฺวา อยฺยสฺส
 สมฺปาเทหิ, อหนฺเต อิตฺโต ปตฺตํ
 เทมิมํ”ติ อห.

เจ้าจงไปถึงพระผู้เจริญนั้นแล้ว กล่าวว่
 ‘ท่านผู้เจริญ ขอพระผู้เป็นเจ้าโปรดให้
 บาตรเถิด’ ดังนี้แล้ว รับบาตรมา
 โดยเร็ว”. คนรับใช้นั้น รุ่งไปแล้ว
 โดยคำเดียนั้นเทียว รับบาตรนำมาแล้ว.
 ฝ่ายอิสรชน ก็บรรจубาตรจนเต็ม
 ด้วยโภชนะของตน แล้วกล่าวว่า “เจ้า
 จงรีบไปถวายอาหารบิณฑบาตนี้ ให้
 ถึงพร้อมแก่พระผู้เป็นเจ้าเถิด, เราจะ
 แบ่งส่วนบุญจากทานนี้ แก่เจ้า”.

โส ตํ คเหตฺวา ชเวน
 คนฺตฺวา ปจฺเจกพุทฺธสฺส ปตฺตํ
 ทตฺวา ปณฺจปติฏฺฐิตฺน วนฺทิตฺวา
 “ภนฺเต เวลา อุปกฏฺฐา, อหํ
 อติสีฆฺเนน ชเวน คโต จ อากโต
 จ, เอตสฺส เม ชวสฺส ผลน
 โยชนานํ - ปณฺณาสสฏฺฐิสตฺวิสติสตกมฺน-
 สมตฺตทานิ ปณฺจ วาหนานิ
 นิพฺพตฺตนฺตุ, อากจฺฉนฺตสฺส จ
 เม กจฺฉนฺตสฺส จ สรีริํ สุริยเตเชน
 ตตฺตํ, ตสฺส ผลน นิพฺพตฺตฏฺฐาเน
 อาณา สุริยเตชสทิสสา โหตุ,
 อิมสฺมิ เม ปิณฺฑปาเต - สามินา

คนรับใช้นั้น รับบาตรแล้ว ก็ไป
 โดยเร็ว ถวายบาตรแก่พระปัจเจก-
 พุทธเจ้า ให้ด้วยเบญจางคประดิษฐ์
 กล่าวว่า “ท่านผู้เจริญ เวลาจวนเข้า
 มาแล้ว(ใกล้จะหมดเวลานั้น), ข้าพเจ้า
 ไปและมาด้วยฝีเท้าอันเร็วยิ่ง, ด้วยผล
 แห่งฝีเท้าของข้าพเจ้านี้ ขอพาหนะ ๕
 อย่าง ซึ่งสามารถไปได้ ๕๐ โยชน์
 ๖๐ โยชน์ ๑๒๐ โยชน์ จงบังเกิด(แก่
 ข้าพเจ้า)เถิด, อนึ่ง ร่างกายของข้าพเจ้า
 ผู้มาและไปอยู่ ถูกแสงพระอาทิตย์
 แผลดเผาแล้ว, ด้วยผลแห่งความที่ร่างกาย
 ของข้าพเจ้าที่ถูกแสงพระอาทิตย์ แผลดเผา

คุณสารักษ์ประนาท-คุณเจตสมบุรณ์ บุนนาค
 สร้างคัมภีร์พระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา.

ปตติ ทินนา, ตสสา นิสสนนเทน
 ตุมเหหิ ทิฏฐธมมสฺส ภาคี โหมี”ติ
 อาห. ปจฺเจกพุทฺโธ “เอว โหตุ”ติ
 วตฺวา

นั้น ขออาชญาจงแผ่ไปเช่นกับแสงพระ-
 อาทิตย์ ในที่ข้าพเจ้าเกิดแล้ว, ใน
 เพราะบิณฑบาตนี้ นายได้ให้ส่วนบุญ
 แก่ข้าพเจ้าแล้ว, ด้วยผลแห่งส่วนบุญนั้น
 ขอข้าพเจ้าจงเป็นผู้มีส่วนแห่งธรรมที่
 พระผู้เป็นเจ้าเห็นแล้วเกิด”. พระปัจเจก-
 พุทธเจ้า กล่าวว่า “ขอความปรารถนา
 ที่ท่านตั้งไว้ จงสำเร็จเกิด” ดังนี้แล้ว
 ได้ทำอนุโมทนาว่า

“อิจฺฉิตํ ปตฺถิตํ ตฺยํ
 ขิปฺปเมว” สมิชฺฌตุ
 สพุเพ ปุเรนฺตุ สงฺกปฺปา
 จนฺโท ปณฺณรโส ยถา,
 อิจฺฉิตํ ปตฺถิตํ ตฺยํ
 ขิปฺปเมว สมิชฺฌตุ,
 สพุเพ ปุเรนฺตุ สงฺกปฺปา,
 มณี โชติรโส ยถา”ติ

“ผลที่ท่านต้องการแล้ว ปรารถนา
 แล้ว จงพลันสำเร็จแก่ท่านนั้นเทียว
 ขอความดำริทั้งปวง จงเต็ม เหมือน
 พระจันทร์วันเพ็ญ ๑๕ ค่ำ ฉะนั้น,
 ผลที่ท่านต้องการแล้ว ปรารถนา
 แล้ว จงพลันสำเร็จแก่ท่านนั้นเทียว
 ขอความดำริทั้งปวง จงเต็มเหมือน
 แก้วมณี. ชื่อว่าโชติรส ฉะนั้น”.

อนุโมทนา อกาสิ.

ปจฺเจกพุทฺธานํ กิร อีมา เทว
 คาถา อนุโมทนาคาถา นาม
 โหนฺตฺติ. ตตฺถ โชติรโสติ

ได้ยินว่า พระคาถา ๒ คาถานี้
 ชื่อว่า เป็นพระคาถาสำหรับอนุโมทนา
 ของพระปัจเจกพุทธเจ้าทั้งหลาย ด้วย

๑ ฉ. สพุพเมว.

สพฺพกามททำ มณิรตน์ วุจฺจติ.
 อิทนฺตสฺส ปุพฺพจริยํ โส เอตฺรหิ
 จณฺทปชฺชโชโต อโหสิ. ตสฺส ตสฺส
 กมฺมสฺส นิสฺสนฺแทน อิมานิ ปณฺจ
 วาหนานิ นิพฺพตฺตีสฺส.

ประการฉะนี้. ในพระคาถานั้น ท่าน
 เรียกรัตนะ คือแก้วมณี ซึ่งให้สิ่งน่า-
 ประารถนาทุกอย่างว่า “(มณี)โชติรส”
 ข้อนี้ เป็นความประพฤติในปางก่อนของ
 คนรับใช้นั้น. เขาได้มาเป็นพระเจ้า
 จัณฑปชชโชโต ในบัดนี้. ก็ด้วยผลแห่ง
 กรรมนั้น ๆ พาหนะ ๕ ประการนี้บังเกิด
 แล้วแก่ท้าวเธอ.

อถกทิวสํ ราชา อุทยานกียาย.
 นิภุมมิ. อุเทโน “อชฺช ปลายิตพฺพน”ติ
 มหนฺตมหนฺเต จมฺมปสิพฺพเก หิรณฺณ-
 สุวณฺณเณหิ ปุเรตฺวา กเรณฺุกปิฏฺจ
 จเปตฺวา วาสฺสทตฺตํ อาทาย ปลาโย.
 อนฺเตปฺรปาลกา ปลายนฺตํ ทิสฺวา
 คนฺตฺวา รณฺโณ อาโรเจสฺสุ. ราชา
 “สิมฺมํ กจฺจณา”ติ พลํ ปหิณฺนิ.
 อุเทโน พลสฺส ปกฺขนฺตภาวํ
 ญตฺวา กหาปณฺปสิพฺพกํ โมเจตฺวา
 ปาเตสิ. มนุสฺสา กหาปณฺ.
 อฺจฺจนิตฺวา ปุณฺ ปกฺขนฺทิสฺสุ. อิตโร
 สุวณฺณปสิพฺพกํ โมเจตฺวา ปาเตตฺวา
 เตสํ สุวณฺณโลภานํ ปปณฺจณฺตานณฺเณว,
 พหิ นิวิฏฺจํ อตฺตโน ขนฺธาวารํ

ครั้งต่อมา พระราชาเสด็จออก
 เพื่อการกีฬา ในพระอุทยาน. พระเจ้า
 อุเทน ทรงดำริว่า “เรา ควรหนีไป
 ในวันนี้” จึงบรรจุกระสอบหนังใบใหญ่ ๆ
 ให้เต็มด้วยเงินและทองแล้ว วางไว้บนหลัง
 ช้างพัง ทรงพาพระนางवासลทัตตา
 หนีไป. พวกทหารรักษาวัง เห็น
 พระเจ้าอุเทนกำลังหลบหนีจึงพากันไป
 กราบทูลแด่พระราชา. พระราชา มี
 รับสั่งว่า “พวกท่าน จงไปเร็ว” ดังนี้
 ส่งพลไปแล้ว. พระเจ้าอุเทน ทรงทราบ
 พลไล่ตามมา ทรงแก้กระสอบกหาปณะ
 ให้ตกลงแล้ว. พวกมนุษย์ จึงพากันเก็บ
 กหาปณะแล้ว ก็ไล่ตามอีก. ฝ่าย
 พระเจ้าอุเทนก็แก้กระสอบทอง ให้ตกลง

คุณสารรักษ์ประนาท-คุณเจตสมบุรณ์ บุนนาค
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปาปุณี. ถ น อากาศจุนต์
ทิสวาว อดุตโน พจนิกาย
ปริวาเรตวา นคร ปเวเสสิ. โส
คนตุวาว วาสุลทตต์ อภิสิญจิตวา
อคคุมहेสิญจाने जपेसि.

เมื่อพวกมนุษย์เหล่านั้นมัวชักช้าอยู่ เพราะ
ความอยากได้ทองนั่นเอง, ก็เสด็จถึง
ค่ายพักของพระองค์ ซึ่งตั้งรอกอยู่นอกเมือง.
ขณะนั้น กองทหารของพระองค์พอเห็น
พระเจ้าอุเทนนั้น ผู้กำลังเสด็จมาอยู่
ก็แวดล้อม เชิญเสด็จให้เข้าไปสู่พระนคร.
ท้าวเธอ พอเสด็จถึงแล้ว ได้ทรงอภิเษก
พระนางวาสุลทตตา ทรงสถาปนาไว้
ในตำแหน่ง พระอัครมเหสี.

อิท वासुलतुतय वतु.

นี่ เป็นเรื่องของพระนางวาสุล-
ทตตา.

อปราปี पन माकणुथिया
นาม रणुये सनुतिका
อคคุมहेसिणुजान लमि. सा किर
गुरुरणुजे माकणुथियपुराहमणुसुस
ธิตา.

ก็หญิงอื่นอีก ชื่อนางมาคัณฐิยา
ได้รับตำแหน่งอัครมเหสี จากสำนักของ
พระราชา. ได้ทราบว่าเป็น
ลูกสาวของพราหมณ์ชื่อนางมาคัณฐิยะ
ในแคว้นกुरु.

मातुपिसुसा “माकणुथिया” देव
नामं. जुपितापिसुसा माकणुथियोव.
सा अगिरुपा ओहिसि तेवजुणर-
पणुणिका. पिता पनसुसा अनुजुविक
अलणुतो मणुणुतेहि मणुणुतेहि
गुलेहि याजितोपि “तुमेह न मयहि

ถึงมารดาของนาง ก็มีชื่อว่า “มาคัณ-
ฐิยา” เหมือนกัน. ถึงอาของนาง
ก็ชื่อว่า มาคัณฐิยะนั่นเอง. นางมาคัณ-
ฐิยานั้น มีรูปสวย เปรียบปานนาง
เทพอัปสร. ก็พ่อของนาง เมื่อไม่ได้บุรุษ
ผู้เหมาะสมแก่นาง แม้ถูกตระกูลใหญ่ ๆ

คุณสารักษ์ประนาท-คุณเจตสมบุรณ์ บุญนาค
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ธิตฺตํ อณฺุจฺฉวีกา”ติ ตชฺชเชตฺวา
อฺุยฺโยเชสิ.

วิงวอน ก็กลับตะเพิดเอาว่า “พวกท่าน
ไม่สมควร แก่ธิดาของเรา” ดังนี้ จึง
ส่งไปแล้ว.

อถกทิวสํ สตุถา ปจฺจุสสมเย
โลกํ โวลเณโต มาคณฺุทีย-
พฺุราหฺมณฺุสฺส สปชาปติกฺุสฺส
อนาคามิผลฺุพนิสฺยํ ทิสฺวา อตุตโน
ปตฺตจิวรมาทาย ตสฺส พหฺินิคเม
อคฺุคิปริจฺรณญฺุจฺฉานํ อคมาสิ. โส
ตถาคตสฺส รูปโสภคฺุคปฺุตตํ อตุตภาวํ
โวลเณตฺวา “อิมสฺมิ โลกเ อิมินา
ปฺุริเสน สทิสฺโส อณฺุโย ปฺุริโส
นาม นตฺุติ, อยํ มยฺุหํ ธิตฺตํ
อณฺุจฺฉวีกา, อิมสฺส ปฺุริสฺส
ไปสวานตฺุถาย มม ธิตฺตรํ ทสฺุสามิ”ติ
จินฺุเตตฺวา “สมณฺุ เอกา เม ธิตฺตา
อตุตฺุติ, อหํ เอตฺุตกํ กาลํ ตสฺุสา
อณฺุจฺฉวีกํ ปฺุริสํ น ปสฺุสามิ,
ตฺุเมห ตสฺุสา, สา จ
ตฺุเมหาคณฺุญเเวว อณฺุจฺฉวีกา, ตฺุเมหาคํ
ปาทปริจฺจาริกํ, ตสฺุสา จ ภตฺุตารํ
ลทฺุธฺุ วญฺุญฺุติ, ตํ โว อหํ
ทสฺุสามิ, ยาว มมาคมนา อิว

ครั้งต่อมา พระศาสดาทรงตรวจดู
สัตว์โลกในเวลาใกล้รุ่ง ทอดพระเนตร
เห็นอุปนิสัยพระอนาคามีผล ของ
พราหมณ์มาคณฺุทียะ พร้อมภรรยาแล้ว
ทรงถือเอาบาตรและจีวรของพระองค์
เสด็จไปยังที่บำเรอไฟ ภายนอกนิคม ของ
พราหมณ์นั้น. พราหมณ์นั้น มองดู
อัฐภาพของพระตถาคต อันถึงความงาม
แห่งรูปอันเลิศ คิดว่า “ชื่อว่าบุรุษ
คนอื่นผู้เช่นกับบุรุษนี้ ย่อมไม่มีในโลกนี้,
บุรุษนี้ คู่ควรแก่ลูกสาวของเรา, เรา
จักยกลูกสาวของเราให้แก่บุรุษนี้ เพื่อ
ประโยชน์แก่การเลี้ยงดูกัน” ดังนี้แล้ว
จึงกล่าววว่า “ข้าแต่สมณะ ข้าพเจ้ามี
ลูกสาวอยู่คนหนึ่ง, ข้าพเจ้ายังไม่เห็นบุรุษ
ผู้จะคู่ควรแก่นางตลอดกาลถึงเพียงนี้,
ท่านเป็นผู้คู่ควรแก่นาง, และนางก็เป็น
ผู้คู่ควรแก่ ท่านนั้นเทียว, ท่านควรได้
นางเป็นผู้รับใช้ใกล้ชิด, และนางก็ควร
ได้ท่านเป็นภัสดา(สามี), ข้าพเจ้าจัก

คุณสุชาติ สุวรรณชัย

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ติฏฐิตา”ติ อาห.

ยกนางให้ท่าน, ขอนางจงยืนอยู่ใน
ที่นั่นแหละจนกว่าข้าพเจ้าจะกลับมา”.

สตถา กิณจิ อวตวา ตุณหิ
อโหสิ. พุราหุมนเ เวเคน ฌริ
คณตวา “โกติ ธิตุ เม
อนุจฉวิโก ทิฏฐิจ, สิมิ ตัง
อลงกรโหหิ”ติ ตัง อลงการาเปตวา
สทฐิ พุราหุมนิยา อาทาย สตถุ
สนตัง ปายาสิ. สกลนครัง สงขุภิ
“อัย เอตตัง กาลัง มยหัง ธิตุ
อนุจฉวิโก นตถิ”ติ กสสจิจิ อทตวา
‘อชช เม ธิตุ อนุจฉวิโก ทิฏฐิจ’ติ
กิริ วทติ, กิทธิโส นุ โข ปุริโส,
ปสฺสิสฺสาม นน”ติ. มหาชนเ เตเนว
สทฐิ นิภขมิ.

พระศาสดาไม่ตรัสคำอะไร ๆ ได้ทรง
นิ่งเสีย. พราหมณ์รีบไปเรื้อน กล่าวว่า
“นางผู้เจริญ ข้าพเจ้าได้พบบุรุษผู้
คู่ควรแก่ลูกสาวของเราแล้ว, เธอจง
แต่งตัวลูกสาวนั้นเร็วเถิด” ให้นาง
แต่งตัวแล้วพาไปกับนางพราหมณี ได้
ไปสู่สำนักของพระศาสดา. ชาวพระนคร
ทั้งสิ้น พากันแตกตื่นว่า “ได้ยินว่า
พราหมณ์นี้ไม่ให้ลูกสาวแก่ใคร ๆ ตลอด
กาลมีประมาณเท่านี้ ด้วยอ้างว่า
“ไม่มีชายผู้คู่ควรแก่ลูกสาวของเรา’ ดังนี้
กล่าวว่า ‘วันนี้ข้าพเจ้าได้พบบุรุษผู้คู่ควร
แก่ลูกสาวของเราแล้ว’, บุรุษ(ผู้นั้น)
เป็นเช่นไรหนอแล, พวกเราจักดูบุรุษ
นั้นกัน”. มหาชนจึงพากันออกไป
พร้อมกับพราหมณ์นั้นนั้นเทียว.

ตสมิ ธิตรัง คเหตุวา
อาคจฉนเต, สตถา เตน วุตตฏฐาเน
อจตวา ตตถ ปทเจติยัม ทสเสตวา
คณตวา อญฺฉสมิ จาเน อฏฐาสิ.
พุทฺธานัง หิ ปทเจติยัม อธิฏฐิตวา

เมื่อพราหมณ์นั้น พาลูกสาวมา,
พระศาสดา ไม่ทรงประทับอยู่ในที่
ที่พราหมณ์นั้นกล่าวแล้ว ทรงแสดงเจตีย์
คือรอยพระบาท ในที่นั้นแล้ว เสด็จไป
ประทับในที่อื่น. เป็นความจริง เจตีย์

พระภิกษุณรรงค์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อกุกนุตฎฐาเนเยว ปญญาตติ, น
 อญตตถ. เยสญจ อตถาย อธิฎฐิตัง
 โหติ, เต ว นัง ปสฺสนนฺติ. เตสํ
 ปน อทสฺสนกรณตถํ หตฺถิอาทโย
 วา อกุกมนฺตุ, มหาเมโฆ วา
 วสฺสตุ, เวรมุภาวตา วา ปหรนฺตุ,
 น นัง โภจิ มกฺขเชตฺตุ สกฺโกติ.
 อถ พุราหมณิ พุราหมณํ อาห
 “กฺุหิ โส ปุริโส”ติ. “อิมสฺมิ
 จาเน ติฎฐาหิ”ติ นัง อวจํ, กฺุหิ
 นุ โข โส คโต”ติ โอลิเกนฺโต
 ปทเจตียํ ทิสฺวา “อยมสฺส
 ปทวลญฺโซ”ติ อาห. พุราหมณิ
 สลกฺขณมนฺตานิ ตินฺนุณํ เวทานํ
 ปคฺุณตาย ลกฺขณมนฺเต ปริวตฺเตตฺวา
 ปทลกฺขณํ อฺุปธาเรตฺวา “นยิทํ
 พุราหมณ ปญฺจกามคฺุณเสวิโน ปทนุ”ติ
 วตฺวา อิมํ คาถมาห

คือรอยพระบาทของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย
 ย่อมปรากฏเฉพาะในสถานที่ที่ทรง
 อธิษฐานแล้วเหยียบไว้เท่านั้น, หา
 ปรากฏในสถานที่อื่นไม่. อนึ่ง พระองค์
 ทรงอธิษฐานเจตีย์คือรอยพระบาทไว้
 เพื่อเป็นประโยชน์แก่ชนเหล่าใด ชน
 เหล่านั้นเท่านั้นจึงจะเห็นเจตีย์คือรอย
 พระบาทนั้นได้. ก็สัตว์ต่าง ๆ มีช้าง
 เป็นต้น จึงเหยียบก็ตาม, ห่าฝนใหญ่
 จรดก็ตาม, ลมบ้าหมู จงพัดก็ตาม
 เพื่อจะทำให้คนเหล่านั้น มองไม่เห็น,
 ใคร ๆ ก็ไม่สามารถจะลบเจตีย์คือรอย-
 พระบาทนั้นได้. ที่นั้น นางพราหมณี
 พูดกับพราหมณ์ว่า “บุรุษนั้นอยู่ที่ไหน”.
 พราหมณ์คิดว่า “เราได้กล่าวกับบุรุษนั้น
 ว่า ‘ขอท่านจงยืนอยู่ในที่นี่’, บุรุษนั้น
 ไปที่ไหนหนอแล” มองหาอยู่ จึงเห็น
 เจตีย์คือรอยพระบาท กล่าวว่า “นี่เป็น
 รอยเท้าของบุรุษนั้น”. นางพราหมณี
 ร่ายมนต์สำหรับทำนายลักษณะ เพราะ
 ตนคล่องแคล่วในเวท ๓ (ฤคเวท,
 ยชุรเวท, สามเวท) พร้อมทั้งลักษณะ
 มนต์แล้ว ใคร่ครวญลักษณะรอยเท้า
 กล่าวว่า “พราหมณ์ รอยเท้านี้

พระภิกษุณฺรณฺค

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ไม่ใช่รอยเท้าของคนผู้เสพงามคุณ ๕”
 ดังนี้แล้ว จึงกล่าวคาถานี้ ว่า

“รตุตสฺส หิ อุกุกุฏิกิ ปทํ ภาเว
 ทุฏฐสฺส โหติ สหฺसानุปีพิตํ,
 มุพฺพหฺสฺส โหติ อวาทุณฺณิตํ ปทํ,
 วิวฺวจุณฺทสฺส อิทมฺมิติสํ ปทนฺ”ติ.

“จริงอยู่ รอยเท้าของคนผู้กำหนด
 แล้ว เป็นรอยเท้ากระโห่ รอย-
 เท้าของคนผู้ดูร้าย เป็นรอยเท้า
 อันสั้นเท้าตามกดแล้วอย่างแรง (ลง
 สั้นอย่างหนัก) รอยเท้าของคน
 ผู้หลง มีปลายเท้าจิกลง(หนักปลาย)
 รอยเท้านี้เช่นนี้ เป็นรอยเท้าของ
 คนผู้มีกิเลสเพียงดังเครื่องมุงอันเปิด
 แล้ว”.

อก นํ พุราหฺมณเณ อหา
 “โภติ ตวํ อุกกจากุฏियํ กุมฺภิล
 วยิ เคะหมชฺเฒ วัฒนโจเร วยิ
 มนฺเต ปสฺสนสึลา, ตุนฺหิ โหหิ”ติ.
 “พุราหฺมณ ยํ อิจฺฉสิ, ตํ วเทหิ,
 นยิทํ ปณฺจกามคุณเสวิโน ปทนฺ”ติ.
 อิตโต จิตโต จ โอลเณโต
 สตุถารํ ทิสฺวา “อยํ โส ปุริโส”ติ
 วตฺวา พุราหฺมณเณ คนฺตฺวา “สมณ
 ธิตรํ เต โปสวานตฺถาย ทมฺมิ”ติ
 อหา. สตุถา “ธิตรา เต
 มยฺหํ อตฺถอ อตฺถิ วา นตฺถิ

ลำดับนั้น พราหมณ์บอกนาง
 พราหมณีนั้น ว่า “แม่นาง เจ้าเป็น
 ผู้มีปกติเห็นมนต์ เหมือนจระเข้ในตุ่มน้ำ
 และเหมือนโจรอยู่ที่ท่ามกลางเรือน, เจ้า
 จงนิ่งเสียเถอะ”. นางพราหมณี กล่าวว่า
 “ตาพรหฺมณฺ ทานจงพูดคำที่ท่าน
 ปรารถนาเถิด, รอยเท้านี้ไม่ใช่รอยเท้า
 ของคนผู้มักเสพงามคุณ ๕”. พราหมณ์
 จึงมองไปข้างโน้นข้างนี้ เห็นพระ-
 ศาสดาแล้ว พูดว่า “นี่ คือบุรุษ นั้น”
 ไปกล่าวว่า “ท่านสมณะ ข้าพเจ้า
 จะยกลูกสาวให้แก่ท่าน เพื่อประโยชน์แก่

คุณอาเจ็ก

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วา”ติ อวตวา “พฺราหฺมณฺ เอกนฺเต
 การณํ กถมิ”ติ วตวา “กถหิ
 สมณา”ติ วุตฺเต, มหาภินิกุขมนโต
 ปฏฺจาย ยาว อชปาลนิกฺโรธมฺล
 มาเรณ อนุพฺนุชภาวํ อชปาล-
 นิกฺโรธมฺล จ ปน “อติโตทานิ
 เม เอส วิสยนฺ”ติ ตสฺส
 โสกาตฺรสุส โสกํ รูปสมนตฺถํ
 อาคตฺตหิ มารธิตาหิ กุมาริกวณฺณาหิ-
 วเสน ปโยชิตปโลภนํ อจิกฺขิตฺวา
 “ตทาปิ มยํ ฌนฺโท น โหตี”ติ
 วตวา

“ทิสฺวาน ตณฺหํ อรติญฺจ รากํ
 นาโหสิ ฌนฺโท อปิ เมถุนสฺมิ,
 กิเมวิทํ มุตฺตกริสฺปฺนฺณํ,
 ปาทาปิมี สมฺมุสิตฺตํ น อิจฺเฌ”ติ
 อิมํ คาถมาห.

การเลี้ยงดูกัน”. พระศาสดาไม่ตรัสว่า
 “เรามีความต้องการลูกสาวของท่านหรือ
 ไม่มี” ตรัสว่า “พราหมณ์ เราจะบอก
 เหตุอย่างหนึ่งแก่ท่าน” เมื่อพราหมณ์
 กล่าวว่า “ท่านจงกล่าวเถิด สมณะ”,
 ตรัสบอกความที่พระองค์ถูกมารติดตาม
 ตั้งแต่เสด็จออกเพื่อคุณอันยิ่งใหญ่ (ออก
 ผนวช) จนถึงโคนต้นอชปาลนิโครธ(โคน
 ต้นไทรที่ปักของคนเลี้ยงแพะ) และ
 การประเล้าประโลมที่ธิดามารทั้งหลาย
 พากันมาเพื่อจะระงับความโศกของมาร
 นั้น ผู้โศกาตฺรอยู่ว่า “บัดนี้ สมณะนี้
 ล่วงพ้นวิสัย(อำนาจ) ของเราเสียแล้ว”
 ประกอบขึ้นด้วยอำนาจเพศนางกุมาริกา
 เป็นต้นที่โคนต้นอชปาลนิโครธ ตรัสว่า
 “แม้ในกาลนั้น เราก็ไม่มีความพอใจ
 เลย” ดังนี้แล้ว ตรัสพระคาถานี้ ว่า

“เพราะเห็นนางตันทา นางอรดี
 นางราคา (เรา)ก็มิได้มีแม้ความ
 พอใจในเมถุนเลย, เหตุไรเล่า?
 (เรา) จักมีความพอใจ เพราะเห็น
 เรือนร่างธิดาของท่านนี้ อันเต็ม
 ไปด้วยบุตร (ปัสสาวะ) และกริส

คุณาเจ็ก

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

(อุจจาระ), เราไม่ปรารถนาแม่
จะเอาเท้าถูกต้องธิดาของท่านนี้”.

คากาปรีโยसानะ พุราหมโณ จ
พุราหมณี จ อนาคติมิผล
ปติภูจหีสู. มากณฺทียาปิ โข
ธิดา “สจฺสส สมณฺสส มยา
อดุโธ นตฺถิ, อนตฺถิกภาโว
วตฺตพฺโพ, อโย ปน มํ
มุตฺตกรีสฺปนฺณํ. กโรติ, โหตุ,
อดฺตโน ชาตีกุลปฺปเทสโภคยสวสฺมปฺตฺติ
อากมฺม ตถารูปํ ฆตฺตารํ ลภิตฺวา
สมณฺสส โคตมฺสส กตฺตพฺพยฺตฺตํ
ชานิสฺสามิ”ติ สตฺถริ อามฺมาตํ พนฺธิ.

ในเวลาจบคากา พุราหมณ์และพราหมณี
ได้ตั้งอยู่ในพระอนาคติมิผล. ฝ่ายนาง
มากณฺทียาแล ผู้เป็นลูกสาว ผูกความ
อาฆาตในพระศาสดาว่า “ถ้าพระสมณะ
นั้น. ไม่มีความต้องการเรา, ก็ควร
กล่าวว่าตนไม่มีความต้องการ, แต่พระ-
สมณะนี้. ทำเราให้เป็นผู้(มีร่างกาย)
เต็มไปด้วยมุตรและกรีส, เอาเถอะ,
เราอาศัยความถึงพร้อมด้วยชาติ สกฺ
ประเทศ โภคะ ยศและวัยของตน
ได้ภัสดาเห็นปานนั้นแล้ว จักรู้สิ่งที่เรา
ควรทำแก่พระสมณโคตม”.

“กึ ปน สตฺถา ตสฺสา อตฺตนิ
อามฺมาตฺตฺตฺติ ชานาติ น
ชานาติ”ติ ? ชานาติเยว.

ถามว่า “ก็พระศาสดาทรงทราบ ความ
เกิดขึ้น แห่งความอาฆาต ในพระองค์
ของนางหรือไม่ทรงทราบเล่า?”. ตอบว่า
ทรงทราบนั้นเทียว.

“ชานนฺโต กสฺมา คากมาหา”ติ ?
อิตรสฺสํ ทฺวินฺนํ วเสน. พุทฺธา นาม
อามฺมาตํ อคฺเณตฺวา มคฺคผลาธิ-
คมนารหานํ วเสน ฐมฺมิ เทเสนฺติเยว.

ถามว่า “เมื่อทรงทราบอยู่ ทำไม
พระองค์จึงตรัสพระคากาเล่า?”. ตอบว่า
พระองค์ตรัสพระคากา ด้วยสามารถ
แห่งพราหมณ์และพราหมณีทั้ง ๒ นอกนี้.

คุณสมภาร กลิ่นสังข์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

มาตาปิตโร ตํ เนตฺวา จุพมากณฺธิยํ
กนิฏฺจํ ปฏิจฺฉาเปตฺวา สตฺถุ
สนฺติกํ คนฺตฺวา อุโภปี ปพฺพชิตฺวา
อรหตฺตํ ปาปฺณิสฺสุ.

จุพมากณฺธิโยปี จินฺเตสิ “มม
ธิดา โอมกสฺตฺตสฺส นานุจฺฉวิกา,
เอกสฺส รณฺโณ ว อนุจฺฉวิกา”ติ.
ตํ อาทาย โกสมฺพิยํ คนฺตฺวา
สพฺพาลงฺกาเรหิ อลงฺกริตฺวา “อิมํ
อิตฺถิรตฺนํ เทวสฺส อนุจฺฉวิกนุ”ติ
อุเทนสฺส รณฺโณ อทาสิ. โส
ตํ ทิสฺวา ว อุปฺปนฺนพลวสิเนโห
อภิสํกํ ทตฺวา ปณฺจสฺตมาตฺตคามมสฺสา
ปริวารํ กตฺวา อคฺคฺมเหสิฏฺฐาเน
จเปสิ.

อิทํ มากณฺธิยาวตฺถุ.

ธรรมดา พระพุทธเจ้าทั้งหลาย ไม่ทรง
คำนึงถึงความอาฆาต ทรงแสดงธรรม
ด้วยสามารถแห่งบุคคลผู้ควรบรรลุมรรค
และผลนั้นเทียว. มารดาและบิดา จึง
พานางมาคัณฺธิยานั้น ไปฝากจุพมา-
คัณฺธิยะ(อา) ผู้เป็นน้องชายแล้ว ไปสู่
สำนักของพระศาสดาทั้ง ๒ คน บวชแล้ว
บรรลुพระอรหัตผลแล้ว.

ฝ่ายจุพมากัณฺธิยะ คิดว่า “ธิดาของเรา
ไม่คู่ควรแก่สัตว์ผู้ต่ำต้อย, คู่ควรแก่
พระเจ้าแผ่นดินองค์เดียวเท่านั้น”. เขา
จึงพาเอานางไปเมืองโกสัมพี ตบแต่ง
ด้วยเครื่องประดับทั้งปวงแล้ว ได้ถวาย
แด่พระเจ้าอุเทน ด้วยกราบบังคมทูลว่า
“รัตนคือหญิง(นางแก้ว)นี้ คู่ควรแต่
สมมติเทพ”. พระเจ้าอุเทนนั้น พอทอด-
พระเนตรเห็นนาง ทรงเกิดความสึเนหา
อย่างแรงกล้า ได้ประทานการอภิเษก
ทำมาตุคามประมาณ ๕๐๐ นางให้เป็น
บริวารของนางแล้ว แต่งตั้งไว้ในตำแหน่ง
อัคฺรมเหสิ.

นี้ เป็นเรื่องนางมาคัณฺธิยา.

คุณสมัคร์ กลิ่นสังข์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เอวามสุส ทิยทุฒสหัสสนาฏิกิตติ-
ปรีวารรา ดิสฺโส อคฺคมเหสีโย
อเหสุ.

ตสมฺมิ โข ปน สมเย
“โฆสกเสฏฺฐิ กุกฺกุฏเสฏฺฐิ ปาวาริก-
เสฏฺฐิ”ติ โภสมพิยฺ เต โย เสฏฺฐิโน
โหนติ. เต อุกฺกุฏจาย
วสุสฺสปนายิกาย, ปณฺจสเต ตาปเส
หิมวณฺตโต อากนฺตวา นคร
ภิกฺขาย จรณฺเต ทิสฺวา ปสฺสิตฺวา
นีสฺทาเปตฺวา โภเชตฺวา ปฏฺญณฺ
คเหตฺวา เต จตฺตารो มาเส
อตุตฺโน สนฺติเก วาสาเปตฺวา
ปฺน วสุสสารตฺเต อากมนฺตถาย
ปฏฺชานาเปตฺวา อฺยโยเชสุ.

ตาปสาปี ตโต ปฏฺจาย อฏฺจ
มาเส หิมวณฺเต วสิตฺวา จตฺตารो
มาเส เตสฺ สนฺติเก วสนฺติ. เต
อปรภาเค หิมวณฺตโต อากจฺจนฺตา
อรณฺณายตเน เอกํ มหานิโครธํ
ทิสฺวา ตสฺส มฺล นีสฺทิสฺสุ. เตสุ
เชฏฺฐกตาปโส จินฺเตสิ “อิมสมฺมิ
รฺกฺเข อธิวตฺถา เทวตา น

พระเจ้าอุเทนนั้น ได้มีอัครมเหสี ๓
นาง ซึ่งมีหญิงนักพ้อน ๑,๕๐๐ นาง
เป็นบริวาร ด้วยประการดังนี้.

ก็ในสมัยนั้น แล ในเมืองโกสัสมพิ
มีเศรษฐี ๓ คน คือโฆสกเศรษฐี ๑,
กุกกุฏเศรษฐี ๑ ปาวาริกเศรษฐี ๑.
เมื่อวันเข้าพรรษาใกล้เข้ามาแล้ว เศรษฐี
เหล่านั้น เห็นดาบสประมาณ ๕๐๐
มาจากป่าหิมพานต์แล้ว กำลังเที่ยวเพื่อ
ภิกษาในพระนครจึงเลื่อมใส อาราธนา
ให้นั่ง นิมนต์ให้ฉันเสร็จแล้ว จึงรับ
ปฏิญญา แล้วอาราธนาดาบสเหล่านั้น
ให้อยู่ในสำนักของตน ตลอด ๔ เดือน
ให้รับปฏิญญา เพื่อต้องการกลับมาอีก
ในฤดูฝน ส่งกลับแล้ว.

จำเดิมแต่กาลนั้น แม่ดาบสทั้งหลาย
ก็อยู่ในป่าหิมพานต์ ตลอด ๘ เดือน
จึงอยู่ในสำนักของเศรษฐีเหล่านั้นตลอด ๔
เดือน. สมัยต่อมา ดาบสเหล่านั้น
มาจากหิมพานต์ เห็นต้นไทรใหญ่ต้นหนึ่ง
ในแดนอรธัญ(เขตป่า) นั่งลงที่โคนต้นไทร
ใหญ่นั้น. บรรดาดาบสเหล่านั้น ดาบส
ผู้เป็นหัวหน้าคิดว่า “เทวดา ผู้สิงอยู่ใน

คุณวิเศษ-คุณสมฤติ คู่สุขธรรม
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

โอรมติกา ภาวิสุสตี, มหเสกขเนเวตถ
 เทวราเชน ภาวิตพัพพิ สาธุ วตสฺส,
 สจายํ อสิคณสฺส ปาณียํ ทเพยฺยา”ติ.
 โส ปาณียํ อทาสี. ตาปโส
 นุหาโนทกํ จินฺตเสสิ. ตมฺปิ อทาสี.
 ตโต โภชนํ จินฺตเสสิ. ตมฺปิ อทาสี.
 อถสฺส เอตทโหสิ “อัยํ เทวราชา
 อเมหฺหิ จินฺติตํ สพฺพํ เทติ, อโห
 วต นํ ปสฺเสยฺยามา”ติ. โส
 รุกฺขกฺขนุชฺชํ ปทาเลตฺวา อตฺตนาํ
 ทสฺเสสิ. อถ นํ “เทวราช มหตี
 เต สมฺปตฺติ, กิณฺนุ โข เต
 กตฺวา อัยํ ลทฺธา”ติ ปุจฺจิสฺสุ. “มา
 ปุจฺจถ อยฺยา”ติ. “อาจิกฺข
 เทวราชา”ติ. โส อตฺตนา กตกมฺมสฺส
 ปริตฺตกตฺตา ลชฺชมาโน กเถตุํ น
 วิสฺหตี. เตหิ ปุณฺปุณฺํ นิปฺปีฬิยมาโน
 ปน. “เตนฺหิ สฺสุณาถา”ติ วตฺวา
 กเถสิ.

ต้นไม้ใหญ่นี้ จักมีใช้เทวดาผู้ต่ำต้อย,
 จอมเทพผู้มีศักดิ์ใหญ่นั้นเที่ยว ฟังมีที่
 ต้นไทรนี้, ฟังเป็นการดีหนอ, ถ้า
 จอมเทพนี้ ฟังให้น้ำควรรดื่ม แก่หมู่ฤาษี”.
 จอมเทพนั้นได้ถวายน้ำที่ควรรดื่มแล้ว.
 ดาบสคิดถึงน้ำอาบ. จอมเทพได้ถวาย
 น้ำอาบ แม้นั้นแล้ว. ต่อนั้น ดาบสผู้เป็น
 หัวหน้า คิดถึงโภชนะ จอมเทพได้ถวาย
 โภชนะแม้นั้น. ที่นั้น ดาบสนั้นได้มี
 ความตรึกนี้ว่า “จอมเทพนี้ ย่อมถวาย
 ทุกสิ่งที่เราคิดแล้ว, อย่างไรหนอ เรา
 ฟังเห็นจอมเทพนั้น”. จอมเทพนั้น จึง
 ข้าแรกต้นไม้ปรากฏตัว(แสดงตน).
 ลำดับนั้น ดาบสเหล่านั้น ถ้ามจอมเทพ
 นั้นว่า “ข้าแต่จอมเทพ ท่านมีสมบัติ
 มาก, ท่านได้สมบัตินี้มา เพราะ
 ทำบุญกรรมอะไรหนอแล?”. จอมเทพ
 กล่าวว่า “พระผู้เป็นเจ้า ขอพระคุณเจ้า
 โปรดอย่าได้ถามเลย”. เหล่าดาบสกล่าวว่า
 “โปรดบอกเถิด ท่านจอมเทพ”.
 จอมเทพนั้น ละอายอยู่ เพราะกรรมอัน
 ตนทำแล้วเล็กน้อย จึงไม่กล้าบอก.
 ก็จอมเทพ เมื่อถูกเหล่าดาบสนั้นพากัน
 เบียดเบียนหนักเข้า ๆ กล่าวว่า “ถ้าเช่น

คุณวิเสน-คุณสมฤดี คู่สุขธรรม
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“น ภุณฺชิสุ ตาตา”ติ. “กัการณา”ติ. เต “อิสมิ เคาเห อโปสททิวเสสุ สายมาส น ปจฺนติ, สพฺเพ อโปสติกกา ว โหนฺติ, อนฺตมโส ฌณฺณิปาอินฺปิ ทารเก มุขํ วิกุขาลาเปตฺวา จตุมธฺรํ มุขํ ปกฺขิปาเปตฺวา มหาเสฏฺฐิ อโปสติกกาเรสิ. คนฺธเตลปฺทีเป ชาลนฺเต ชุทฺทกมลลฺลทวารกา สยนคตา ทฺวตฺตีสากาโร สชฺฌายนฺติ, ตฺยหํ ปน อโปสททิวสภาวํ กเถตุํ สตี น กริมฺหา, ตสฺมา ตเวว ภาตฺตํ ปกฺกํ, ภุณฺชิสฺสุ นนฺ”ติ. “สเจ อิทานิ อโปสติกเณ ภาวิตุํ วญฺญติ, อหํปิ ภเวยฺยนฺ”ติ. “อิทํ เสฏฺฐิ ชานาตี”ติ. “เตนฺหิ นํ ปุจฺจถา”ติ. เต. คนฺตฺวา เสฏฺฐิ ปุจฺจิสฺสุ. โส. เอวมาห “อิทานิ อภุณฺชิตฺวา มุขํ วิกุขาลेतฺวา อโปสทกฺคานิ อธิฏฺฐหนฺโต อฺปทฺตฺโปสทกมฺมํ ลภิสฺสตี”ติ. อิตโร ตํ สุตฺวา ตถา อกาสิ.

นั้น, นี่มันเป็นอย่างไรงั้นหนอ”, จึงถามว่า “พวกคนที่เหลือ บริโภคกันแล้วหรือ?”. พวกเขาตอบว่า “ยังไม่ได้บริโภคเลย พ่อ”. คนรับจ้าง ถามว่า “เพราะเหตุอะไร?”. พวกคนเหล่านั้น บอกว่า “ในเรือนนี้ คนทั้งหลาย ย่อมไม่หุงอาหารเย็นในวันอุโบสถ, ทุกคนพากันรักษาอุโบสถกัน, โดยที่สุด พวกเด็ก ๆ แม้ผู้ยังดื่ม นํ้านม ท่านมหา-เศรชฐิ ก็ให้บ้วนปากแล้ว ให้ใส่ของมีรสหวาน ๔ ชนิด เข้าไปในปากให้ทำให้เป็นผู้รักษาอุโบสถแล้ว เมื่อประทีปซึ่งระคนด้วยของหอมและนํ้ามันสว่างขึ้น พวกเด็กทั้งเล็กทั้งใหญ่ ก็พากันไปสู่ที่นอน สาธยายอาการ ๓๒, แต่ว่าพวกเรามีได้ทำสติ เพื่อจะบอกแก่เจ้าว่า (วันนี้) เป็นวันอุโบสถ เพราะฉะนั้น พวกเราจึงหุงข้าวเพื่อเจ้าคนเดียว, เจ้าจงบริโภคข้าวนั้นเถิด”. คนรับจ้างถามว่า “ถ้าการที่ข้าพเจ้าเป็นผู้รักษาอุโบสถ ในบัดนี้ ย่อมควรไฉร, ข้าพเจ้าก็พึงเป็นผู้รักษาอุโบสถบ้าง”.

๑ ม. ฌนปาอินฺปิ.

คนทั้งหลาย กล่าวว่่า “ท่านเศรษฐี ย่อมรู้เรื่องนี้”. คนรับจ้าง กล่าวว่่า “ถ้าอย่างนั้น พวกท่านจงถามท่านเศรษฐี นั้นเถิด”. คนทั้งหลายนั้น จึงพากันไปถามท่านเศรษฐี. เศรษฐีนั้นกล่าวอย่างนี้ ว่่า “คนรับจ้างนั้น ไม่บริโภค(อาหาร) ในบัดนี้ บ้วนปากแล้ว อธิษฐานองค์-อุโบสท ก็จักได้อุโบสทกรรมกึ่งหนึ่ง”. คนรับจ้างนอกนี้ ได้ฟังคำนั้น ก็ทำตาม คำนั้นแล้ว.

ตสฺส สกททิวสํ กมฺมํ กตฺวา
 ฉาตสฺส, สรีเร วาตา กุปฺปีสุ.
 โส โยตฺเตน อุทฺริ พนฺธิตฺวา
 โยตฺตโกฏฺยํ. คเหตุวา ปรีวฏฺฏติ.
 เสฏฺฐิ ตํ ปวตฺตี สุตฺวา อุกฺกาหิ
 ฐาริยมานาหิ จตฺมธฺรํ คาหาเปตฺวา
 ตสฺส สนฺติกํ อาคนฺตฺวา “กิ
 ตาตา”ติ ปุจฺฉิ.

“สามี วาตา เม กุปิตา”ติ.
 “เตนหิ อฏฺฐาย อิทํ เกสชฺช
 ขาทาหิ”ติ. “ตุเมหปิ ขาทิตฺถ

เมื่อคนรับจ้างนั้น หิวโหยแล้ว เพราะทำงานตลอดทั้งวัน, ลมหลายชนิด ก็กำเริบขึ้นในร่างกาย. เขาจึงเอาเชือก รัดท้องแล้ว จับที่ปลายเชือกกลิ้งเกลือกอยู่. เศรษฐีฟังความเป็นไปนั้น มีคนถือ คบเพลิง ให้คนถือเอาของมีรสหวาน ๔ ชนิด มาสู่สำนักของคนรับจ้างนั้น ถามว่่า “เหตุอะไร? พ่อ”.

คนรับจ้างตอบว่่า “นายครับ ลมหลาย-ชนิดกำเริบแก่เราแล้ว”. เศรษฐีพูดว่่า “ถ้าเช่นนั้น เจ้าจงลุกขึ้นแล้ว รับ

^๑ น. อูร์.

คุณศิริ วัฒนศัพท์
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๑-๓๖๒-๒๖๖-๑